

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AHMET MÜSELLEM EFENDİ
VE DİVAN'IN TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zafer TOPAK

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı**

Tez Danışmanı : Yard.Doç.Dr. Hüseyin YORULMAZ

MAYIS 2006

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**AHMET MÜSELLEM EFENDİ
VE DİVAN'IN TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zafer TOPAK

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı**

Bu tez 21/06/2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Zafer TOPAK

30.05.2006

ÖNSÖZ

Türk kültürü ve edebiyatı içerisinde Divan Edebiyatı'nın ayrı bir yeri ve önemi vardır. Yaklaşık altı asır devam eden Divan Edebiyatı ile ilgili yapılan her çalışma, bu zengin edebiyatın bir yönüne ışık tutacaktır.

Divan Edebiyatı'nda 18. yüzyıla gelinceye kadar Fuzuli, Baki, Nef'i, Nabi gibi büyük şairler yetişmiştir. Bu şairlerin tesiri 18. yüzyılda da devam etmiştir. 18. yüzyılda ise Divan Edebiyatı'nın önemli şairlerinden Nedim ve Şeyh Galip yetişmiştir.

Ahmet Müsellem Efendi, 18. yüzyıl Divan Edebiyatı şairleri arasında yer almaktadır. Tasavvuf geleneği içerisinde yetişmiş olan Ahmet Müsellem Efendi, Gülşeniye tarikatının Sezaiye koluna mensup mutasavvıf bir şairdir. Hemen tüm mutasavvıf şairlerde görüldüğü üzere şiir, Ahmet Müsellem Efendi için de tasavvufi öğretileri duyurmanın ve yaymanın bir aracı olmuştur. Ancak o, Divan Edebiyatı'nın kendine has söyleyişinden de kopmuş değildir. Şiirleri edebiyat açısından değer taşımaktadır.

Bu çalışmamızda daha önce üzerinde bir çalışma yapılmamış olan 18. yüzyıl Divan şiirinin mutasavvıf şairlerinden Ahmet Müsellem Efendi'yi ve Divan'ını tanıtmaya çalıştık. Çalışmamızı ise üç bölüme ayırdık. Birinci bölümde Ahmet Müsellem Efendi'nin hayatını, edebi kişiliğini ve eserlerini; ikinci bölümde Müsellem Divanı'nı, üçüncü bölümde ise Divan'ın tenkitli metnini tanıtmaya çalıştık. Yaptığımız bu çalışma, zengin Divan Edebiyatı'na bir nebze de olsa katkı yaparsa çalışmamızı amacına ulaştırmış sayacağız.

Çalışmamız sırasında her türlü bilgi ve desteği esirgemeyen Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi değerli hocam Yard. Doç. Dr. Hüseyin YORULMAZ'a yine aynı üniversite de görev yapan Yard. Doç. Dr. Bayram Ali KAYA hocama teşekkürlerimi sunarım.

Zafer TOPAK

30.05.2006

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
TRANSKRİPSİYON HARFLERİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM:1 AHMET MÜSELLEM EFENDİ (HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ)	4
1.1. Hayatı	4
1.2. Edebi Kişiliği	6
1.2.1. Mahlası	6
1.2.2. Etkilendiği Şahsiyetler	6
1.2.2.1. İbrahim Gülşeni.....	6
1.2.2.2. Hasan Sezayi.....	7
1.2.3. Şiiri	8
1.3. Eserleri	10
1.3.1. Divan.....	10
1.3.2. Şerh-i Şumu-ı Lami fi-Beyan-ı Etvar-ı Sabi.....	10
1.3.3. Risaletü'l-Fulusiyye	11
BÖLÜM:2 MÜSELLEM DİVANI	12
2.1. Şekil Özellikleri	12
2.1.1. Nazım Şekilleri	12
2.1.1.1. Gazel	12
2.1.1.2. Murabba	13
2.1.1.3. Rubai	13
2.1.1.4. Nazm	13
2.1.1.5. Kıt'a	14
2.1.1.6. Tarih	14

2.1.1.7. Müfred	15
2.1.1.8. Matla	15
2.1.2. Vezin	15
2.1.3. Kafiye ve Redif	15
2.2. Dil ve Uslup Özellikleri	18
2.2.1. Tamlamalar	20
2.2.2. Atasözleri ve Deyimler	21
2.2.3. Edebi Sanatlar	23
2.2.4. Mazmunlar	25
2.3 Metnin Transkripsiyon ve İmlasında İzlenen Yol	28
2.4 Müsellem Divanı'nın Yazma Nüshalarının Tanıtılması	30
BÖLÜM:3 METİNLER	32
SONUÇ	192
KAYNAKLAR	194
ÖZGEÇMİŞ	196

KISALTMALAR LİSTESİ

Çev.	: Çeviren
G.	: Gazel
Haz.	: Hazırlayan
H.-h.	: Hicri
İst.	: İstinsah
İst. Tar.	: İstinsah Tarihi
M.-m.	: Miladi
M1	: Milli Kütüphane Birinci Nüshası
M2	: Milli Kütüphane İkinci Nüshası
Mu.	: Murabba
Ma.	: Matla
Müs.	: Müstensih
Na.	: Nazm
Sy.	: Sayfa
Stn.	: Sütun
Str.	: Satır
S1	: Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası
Vr.	: Varak
Yp.	: Yaprak

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Divandaki Gazellerin Beyit Sayısına Göre Dağılımı.....	12
Tablo 2: Divandaki Manzumelerin Türlerine Göre Dağılımı.....	16

TRANSKRİPSİYON HARFLERİ

آ	: A, a, \bar{A} , \bar{a} , E, e	ن	: N, n
ب	: B, b	و	: V, v, o, ö, u, \bar{u} , $\bar{ü}$
پ	: P, p	ه	: H, h
ت	: T, t	ی	: Y, y, I, i, \bar{I}
ث	: \underline{S} , \underline{s}		
ج	: C, c		
چ	: Ç, ç		
ح	: H, h		
خ	: H, h		
د	: D, d		
ذ	: \underline{Z} , \underline{z}		
ر	: R, r		
ز	: Z, z		
س	: S, s		
ش	: Ş, ş		
ص	: Ş, ş		
ض	: D, d, \dot{Z} , \dot{z}		
ط	: T, t		
ظ	: \underline{Z} , \underline{z}		
ع	: °		
غ	: Ğ, ğ		
ف	: F, f		
ق	: K, k		
ک	: K, k		
گ	: G, g, ñ		
ل	: L, l		
م	: M, m		

Tezin Başlığı: Ahmet Müsellem Efendi ve Divan'ın Tenkitli Metni

Tezin Yazarı: Zafer TOPAK

Danışman: Yard.Doç.Dr.Hüseyin YORULMAZ

Kabul Tarihi : 21.06.2006

Sayfa Sayısı: vii (ön kısım)+196 (tez)

Anabilimdalı : Türk Dili ve Edebiyatı **Bilimdalı:** Eski Türk Edebiyatı

Divan Edebiyatı, 13. yüzyılda şekillenmeye başlayan 19. yüzyılın ilk yarısına kadar devam eden zengin bir edebiyattır. Divan edebiyatı alanında günümüze gelinceye kadar pek çok çalışma yapılmıştır. Yapılan her çalışma, bu edebiyatın daha iyi tanıtılmasına ve anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Şu ana kadar yapılan çalışmaları yeterli görmek mümkün değildir. Divan Edebiyatı alanında tanıtılmayı bekleyen daha birçok yazar ve eser bulunmaktadır.

Bu anlamda tez konusu olarak seçilen “ Ahmet Müsellem Efendi ve Müsellem Divanı'nın Tenkitli Metni ” konusu, üzerinde daha önce bir çalışma yapılmamış olan bir konudur. Bu çalışmanın amaçlarını şu sorularla belirlemek mümkündür:

- a) Ahmet Müsellem Efendi kimdir, edebi kişiliği nasıldır, eserleri nelerdir?
- b) Müsellem Divanı'nın şekil ve muhteva özellikleri nelerdir?
- c) Divan'ın tenkitli metni nasıldır?

Ahmet Müsellem Efendi, tasavvuf anlayışıyla yetişmiş, Divan ve Tasavvuf edebiyatlarının özelliklerini bilen bir şahsiyet olarak 18. yüzyıl Divan Edebiyatı şairleri arasındaki yerini almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Divan Edebiyatı, Ahmet Müsellem Efendi, Müsellem Divanı

Title of the Thesis: Ahmet Musellem Effendi And His Divan

Author: Zafer TOPAK

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Hüseyin YORULMAZ

Date : 21th Jun 2006

Nu. of papes: vii (pre text) + 196 (main body)

Department: Turkish Language And Literature **Subfield:** Old Turkish Literature

Divan Literature is a vast and rich literature, which started to form in the 13. century and continued until the first half of the 19. century. Many studies have been made on Divan Literature. Each study has helped us to know and understand this literature more. Unfortunately, these studies are not enough, and furthermore, a lot of authors and their works need to be introduced.

From this point of view, the chosen title of the thesis , Ahmet Musellem Effendi and Musellem Divan, has been studied for the first time. The questions below establish the aims of this study:

- a) Who is Ahmet Musellem Efendi? What is his literary personality like? What are his works ?
- b) What are the forms and features of Musellem Divan?
- c) What is his Divan's translation like ?

Ahmet Musellem Effendi, who lived in the understanding of Islamic mysticism and knew the details of Divan and Islamic Mysticism Literature very well, takes place in the 18. century Divan Literature poets.

Key Words: Divan Literature, Ahmet Musellem Effendi, Musellem Divan

GİRİŞ

18. yüzyılda Osmanlı Devleti, siyasi gücünü iyice kaybetmeye başlamıştır. Bu durum kültür ve edebiyata aynı ölçüde yansımamıştır. 18. yüzyıl edebiyatı genel anlamda bir önceki yüzyılın devamı olarak varlığını sürdürmüştür. Bu yüzyılda Dīvan edebiyatının iki büyük şairi Nedim ve Şeyh Gālīp yetişmiştir.

18. yüzyıl edebiyatının en önemli özelliği mahallileşme hareketidir. Bu hareket, bu dönemin şairleri üzerinde etkili olmuştur. Yüzyılın iki büyük şairi Nedim ve Şeyh Gālīp hece ölçüsüyle yazdıkları birer türkü ile mahallileşme hareketine destek vermişlerdir.

17. yüzyılda oldukça etkili olan Sebki Hindī akımı anlamda derinlik, geniş hayaller, soyut söyleyişler, kapalı ifadeler gibi özellikleriyle 18. yüzyılda da varlığını sürdürmüştür. Bu akımdan Nedim dahil yüzyılın bütün şairleri az ya da çok etkilenmişlerdir.

17. yüzyıl Dīvan şairi Nābī, 18. yüzyıl şairlerini en çok etkileyen şairlerin başında gelir. Ayrıca bu yüzyılda nazirecilik de gelişmiştir. Nābī ve Nefī en çom tanzir edilen şairlerin başında gelir.

Ahmet Müsellem Efendi de belirtilen şartlar içerisinde yetişmiş 18. yüzyıl Dīvan Edebiyatı şairidir. Aslen Belgratlı olan Müsellem, hayatının büyük bir bölümünü Edirne'de geçirmiş ve bu şehirde vefat etmiştir. Edirne'ye geldiğinde Gülşenī Hasan Sezāyī ile tanışmış ve ona talebe olmuştur. O, tasavvuf yolundaki istidat ve gayreti ile hocasının hem halifesi hem de damadı olmuştur. İyi bir eğitim görmüş, ālim, fazıl bir kişi olan Müsellem Efendi, vefatına kadar (h.1166) Gülşenī Veli Dede Dergahı'nda şeyhlik vazifesinde bulunmuştur.

Çalışmanın Konusu

Mutasavvıf bir şair olan Müsellem Efendi'nin ve Dīvan'ının tanıtılmasının bu yüzyıl edebiyatına katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Bu sebeple kendimize “ Ahmet Müsellem Efendi ve Dīvanı'nın Tenkitli Metni ” konusunu, çalışma konusu seçtik. Bu konuyu da şu üç bölüme ayırdık.

1. Ahmet Müsellem Efendi'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri
2. Müsellem Dīvānı'nın incelenmesi
3. Dīvān'ın tenkitli metni

Çalışmanın Önemi

Müsellem gibi tarikat çevresinde yetişmiş olan mutasavvıf şairler, şiiri dinî ve tasavvufî konuları öğretmek için bir araç olarak görmüşler ve şiirlerinde genellikle bu konulara yer vermişlerdir. Söyleyişten ziyade söylenenin daha önemli görüldüğü mutasavvıf şairlerin şiirlerinde usul ve ifade eksiklikleri genellikle görülür.

Tasavvuf geleneği içerisinde yetişen Müsellem'in de şiirlerini didaktik bir kaygı ile yazdığını söylemek mümkündür. O da şiirlerinin çoğunda din ve tasavvuf konularını işlemiştir. Ancak o, bu konuları işlerken usul ve ifade kusurlarına düşmemiştir. Şiirleri söyleyiş bakımından başarılıdır. Şiirlerinde edebî sanatları kullanmış, mazmunlara yer vermiş ve aruzu da genel olarak ustalıkla kullanmıştır, diyebiliriz. Ayrıca onun din dışı konularda da şiirleri vardır. Bu şiirlerinde lirik söyleyiş daha belirgindir.

Şiirlerinde zaman zaman ağır bir dil kullanan Müsellem'in şiir dilinin orta olduğunu söyleyebiliriz. Şiirleri incelendiğinde Müsellem'in Dīvān şiirinin kurallarına vakıf olan ve bu kuralları uygulayan bir şair olduğunu söylemek mümkündür.

Onun şiirlerinde yaşadığı yüzyılın genel özelliklerini kısmen de olsa görmek mümkündür. Kimi şiirlerinde sade bir söyleyiş varken kimi şiirlerinde de somut ve soyut kavramların birlikte kullanıldığı ağır ve kapalı bir söyleyiş hakimdir. Bu şiirlere bakarak Müsellem'in hem mahallileşme hem de Sebki Hindî akımlarından etkilendiğini söylemek mümkündür. Ayrıca o, devrinde yaygın olan nazire söyleme geleneğine de uymuş az da olsa nazire söylemiştir.

Çalışmanın Yöntemi

Müsellem Dīvanı'nın yapılan araştırmalar sonunda üç yazma nüshası tespit edilmiştir. Tenkitli metnin hazırlanmasında üç nüsha da kullanılmıştır. Dīvan'ın ayrıca baskısı da yapılmıştır. Müsellem'in İstanbul'dan uzakta olması ve büyük şairlerin gölgesinde kalması onun adının duyulmasına engel olmuştur, diyebiliriz.

Müsellem'in hayatı ve Dīvān'ı ile ilgili ayrıntılı bilgiler ileriki bölümlerde verilecektir.

BÖLÜM:1 AHMET MÜSELLEM EFENDİ (HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ)

1.1. Hayatı

Ahmet Müsellem Efendi'nin hayatı hakkında bilgi veren kaynaklar oldukça sınırlıdır. Bu sınırlı kaynaklarda yer alan bilgiler de birbirinin tekrarı mahiyetindedir. Adı Ahmet Müsellem'dir (Hüseyin Vassaf, 2006:237; Peremeci, 1939:271; Bursalı Tahir, h.1333:166). Bu isim, bazı kaynaklarda "Ahmet Müslim" veya "Ahmet Müsellim" şeklinde geçmektedir. Kanaatimizce bu okuyuşlar doğru değildir. Çünkü Müsellem ismi farklı okunuşlara müsait olduğu için dīvānın yazma nüshalarında hep "Müsellem" şekline uygun harekelendirilerek yazılmıştır.

Ahmet Müsellem Efendi hicrī 1106'da (m.1695) doğmuştur (Hüseyin Vassaf, 2006:238). Aslen Belgratlı'dır (Hüseyin Vassaf, 2006:238; Peremeci, 1936:271; Bursalı Tahir, h.1333:166). Edirne'ye ne zaman geldiği ve ailesi hakkında bir bilgi yoktur. Müsellem Efendi, Edirne'de Gülşenīye tarikatı şeyhi Hasan Sezāyī ile tanışır ve ona talebe olur. Daha sonra onun hem damadı hem de halifesi olur (Hüseyin Vassaf, 2006:237; Peremeci, 1936:271; Bursalı Tahir, h.1333:166). Hasan Sezāyī, h.1112'de (m.1701) Āşık Musa Efendi Dergāhı'na geçtiği zaman yerine damadı ve halifesi Ahmet Müsellem'i postnişin tayin etmiştir (Hüseyin Vassaf, 2006:237; Özyügun, 2005:24; İslam Ansiklopedisi, 1967:547). Müsellem, Şeyh Sezāyī'nin Zehra adındaki kızıyla evlenmiştir (Özyügun, 2005:27; İslam Ansiklopedisi,1967:548). Bu evlilikten kaynaklara göre Vefā ve Abdullah adında iki oğlu olmuştur (Hüseyin Vassaf, 2006:222,243). Vefā adındaki oğlundan dolayı Müsellem Efendi'ye Ebu'l-Vefā da denmektedir (Hüseyin Vassaf, 2006:243). Başka çocuğu olup olmadığına dair bir bilgi yoktur. Oğullarının her ikisi de dedeleri Hasan Sezāyī'nin dergāhında yetişmiştir. Şeyh Vefā Efendi, babası Ahmet Müsellem Efendi'nin vefatından sonra Gülşenī Veli Dede Dergāhı'na şeyh olmuştur ve hicrī 1212'de (m.1801) vefat etmiştir. Şeyh Abdullah bin Müsellem ise

Bağdat kadılığı yapmıştır ve vefatı hakkında bir bilgi yoktur (Hüseyin Vassaf, 2006:222,243).

Müsellem, ālim ve ārif bir kişidir. Hocası ve kayınpederi Hasan Sezāyī'nin halifesi olmuş, onun işaretleriyle Gülşenī Veli Dede Dergāhı'na şeyh olmuş ve hocasının vefatından sonra on beş yıl daha bu vazifeyi yapmıştır. Ahmet Müsellem Efendi h.1166'da (m.1753) 60 yaşında iken Edirne'de vefat etmiştir. Veli Dede Dergāhı'nın bahçesine defn edilmiştir. Şu tarih onun vefatı üzerine Lafzī Ahmet Efendi tarafından söylenmiştir (Hüseyin Vassaf, 2006:237-240).

Lafziyā nāsa diyüp menkūla tārihini

°Āyn-ı cennet meşhed-i pāk-i Müsellem Gülşenī

Ahmet Bādī Efendi eserinde Ahmet Müsellem'i devrin şairleri arasında zikrettiği gibi hattatları arasında da zikreder (Ahmet Bādī, 2000:349).

Müsellem Efendi, Halvetīliğin bir kolu olan Gülşenīye tarikatının ikinci piri kabul edilen Şeyh Hasan Sezāyī'ye atfen söylenen Sezāīye tarikatına bağlıdır. Müsellem'in Şeyh Sezāyī ile tanışmasının ve tarikata girişinin tarihi bilinmemekle birlikte Sefīne-i Evliyā'nın yazarı Hüseyin Vassaf, onun genç yaşından olgunluk çağına kadar pek çok sırlara vakıf olduğunu ve yüksek derecelere ulaştığını belirtmektedir. Sezāyī Efendi Edirne'deki Gülşenī Āşık Musa Dergāhı'na geçince, Gülşenī Veli Dede Dergāhı'na Müsellem Efendi'yi bırakmıştır. Müsellem Efendi, Şeyh Sezāyī'nin h.1151'de (m.1738) vefatından sonra on beş sene daha aynı dergāhta post-nişin olarak vazifesine devam etmiştir (Hüseyin Vassaf, 2006:238). Sezāīye kolunun son şeyhlerinden, Şuayb Şerefeddin Efendi'de mevcut bulunan Gülşenī silsilenamesinde Ahmet Müsellem Efendi'nin ismi yer almamaktadır (Hüseyin Vassaf, 2006:250). Ancak başka bir kaynakta Sezāīye'den ayrılan kolların şecereleri verilmiş ve bu kolların birisinde Hasan Sezāyī'den sonra Ahmet Müsellem'in adı yer almaktadır (Ustaoglu, 2002:136). Hasan

Sezāyī'nin bir çok halife yetiştirdiğini ve bunları irşadla görevlendirdiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla tarikatın Sezāyī'den sonra farklı isimlerle devam etmesi normaldir.

1.2. Edebi Kişiliği

1.2.1. Mahlası

Divan edebiyatında şairlerin, şiirlerinde kullandıkları takma isme mahlas denilmektedir. Bazı şairler şiirlerinde kendi adlarını mahlas olarak kullanmışlardır. Mahlas kullanmak, şiirin başka şiirlerle karışmasını önler. Divan şairleri mahlas seçerken seçilen mahlasın iki veya üç heceli olmasına dikkat etmişlerdir. Üç heceli mahlasların bir hecesi açık hecedir. Bunun sebebi mahlasın tüm aruz kalıplarına uyum göstermeye müsait olmasıdır (Pala, 1995:354).

Ahmet Müsellem de şiirlerinde mahlas olarak kendi adını kullanan şairlerdendir. Şiirlerinin tamamında “ Müsellem ” mahlasını kullanmıştır. Müsellem Efendi'den bahseden bazı kaynaklarda onun ismi “ Müslim, Müsellim ” şeklinde geçse de bu okuyuşlar kanaatimizce doğru değildir. Dīvān'ın yazma nüshalarında bu isim hep “ Müsellem ” okunuşuna uygun olarak harekelendirilmiştir.

1.2.2. Etkilendiği Şahsiyetler

1.2.2.1. İbrahim Gülşenī

“İbrahim bin Muhammed, Halvetiye tarikatına bağlı Gülşenīye kolunun pīridir. Doğum yeri olarak kaynaklarda farklı bilgiler yer almaktadır. Diyarbakır civarında veya Azerbaycan'da doğduğu zikredilmektedir. Babası Şeyh Muhammed'in nesebi, menakıbında Oğuz Ata'ya kadar çıkarılır. Uzun Hasan'ın kazaskeri Mevlana Hasan, İbrahim'in zeka ve kabiliyetini müşahade ederek tahsil ve terbiyesine ihtimam gösterir. Tebriz'de Dede Ömer Ruşenī'den hilafet alarak onun tarikatını yaymaya çalıştığı zaman bu şeyhin bir münasebetle ima eylediği Gülşenī lakabı ile şöhreti her tarafa yayılır. Daha sonra Diyarbakır'a, oradan da oğlu Ahmet Hayalī ile birlikte Kudüs yolu ile Mısır'a gider. Mısır halkı İbrahim Gülşenī'yi çok sevmiştir. Bilahere zaviye tesis ederek burasını Gülşenī dergāhı haline getirmiştir. İbrahim Gülşenī miladī 1533'te Mısır'da vefat etmiştir” (Özüygün, 2005:37).

Ahmet Müsellem, İbrahim Gülşenî'ye olan sevgi ve bağlılığını şu mısralarda iftiharla belirtmektedir.

Ger şorarsañ intisāb-ı zāt u nām u şānımız

Bülbül-i şūrīdeyüz biz Gülşenî °uşşakıyuz

Rūz-ı şeb zıkr-i Hudā'dur nāle vü efgānımız

Bülbül-i şūrīdeyüz biz Gülşenî °uşşakıyuz Mu. 1/1

1.2.2.2. Hasan Sezāyī

Ahmet Müsellem'i en çok etkileyen şahıs hiç şüphesiz hocası, şeyhi, aynı zamanda da kayınpederi olan Hasan Sezāyī'dir. 18. yüzyılın büyük mutasavvıf şairlerinden Hasan Sezāyī, m.1669'da Mora / Korent'te dünyaya gelmiş ama ömrünün büyük bir bölümünü Edirne'de geçirmiştir ve m.1738'de Edirne'de vefat etmiştir. Tekke edebiyatının önde gelen isimlerindendir. Gülşenîye tarikatının ikinci piri kabul edilir ve bu tarikatın Sezāyīye kolunun da kurucusudur. Hasan Sezāyī, tarikat kuruculuğunun ve mutasavvıflığının yanında şairliği ile de ünlü bir kişidir. Hem aruzla hem de heceyle şiirler yazmıştır. Dīvān ve Halk edebiyatlarının hususiyetlerini bilen Sezāyī için bazı kaynaklar Osmanlı Türklerinin Hāfız-ı Şirāzī'sidir demişlerdir (Türk Ansiklopedisi, 1980:491). Sezāyī'nin biri manzum üçü mensur toplam dört eseri vardır. Hasan Sezāyī, Şeyh Mahmut Hamdi Efendi'nin vefatıyla onun makamına geçmek üzere Gülşenî Āşık Musa Efendi Dergāhı'na geldiğinde Gülşenî Veli Dede Dergāhı'na post-nişin olarak Müsellem Efendi'yi bırakmıştır (İslam Ansiklopedisi, 1967:547; Canım, 1995:383). Şu beyitler Ahmet Müsellem Efendi'nin Hasan Sezāyī'ye olan sevgisini ve saygısını en güzel şekilde göstermektedir.

Nīce cānlar meh ü sāl hırka-pūş-ı dergehi olmuş

Dimişler neşve-yāb-ı nefhası olmak sa°adetdür G. 59/8

Cenāb-ı Hāzret-i Şeyh Sezāyī mürşid-i °ālem

Ki zīr-i pāyine fersūde-rū olmak °ibādetdür G. 59/10

Gel Müsellemden Sezāyī cāmını nūş eyle kim

Eyleye keyfiyyet-i esmā ile sekrān seni

G. 160/5

1.2.3. Şiiri

Müsellem Efendi, şiirlerinde Dīvān şiirinin bütün nazım şekillerini kullanmamıştır. Dīvānında gazelleri, rubāileri, nazmları, kıtaları, matla'ları, müfretleri ve tarih manzumeleri yer alır. Bunlar içerisinde, hemen hemen bütün Dīvān şairlerinde olduğu gibi en çok gazel nazım şeklini kullanmıştır. Şiirlerinde ekseriyetle din ve tasavvuf konularına yer vermiş, din ve tasavvuf ile ilgili kelime ve kavramları çok kullanmıştır. Müsellem, bu şiirlerle dinin ve tasavvufun inceliklerini, tarikat ādābını öğretmeyi amaçlamıştır. Müsellem Efendi'nin şiirlerinin edebi söyleyişten ve lirizmden uzak olduğunu söylemek doğru olmaz. Şiirlerinde edebi sanatlara, mazmunlara yer vermiş, akıcı bir dil kullanmaya çalışmıştır. Şu beyitler onun din ve tasavvuf konularını işlediği şiirlere örnek gösterilebilir:

Her dile feyyāz-ı muṭlaḳ ʿilm ü ʿirfān mı virür

Her ten-i efsürdeye Ḥaḳ nūr-ı ĩmān mı virür

G. 32/1

Devlet-i dünyāya maḡrūr olma ḡafletten şaḳın

ʿĀḳıbet-endīş olub hengām-ı fırsatdan şaḳın

G. 120/1

Her maḳāmuñ perde-i rāzı enīn üstündedür

Sāye-i luṭf-ı Ḥudā ḳalb-i ḥazīn üstündedür

G. 40/1

Müsellem Efendi'nin klasik gazel konularında da söylediği şiirleri vardır. Bu şiirlerinde lirik söyleyiş daha belirgindir. Şu beyitler din dışı konularda söylediği şiirlere örnek gösterilebilir:

Senüñ ebrū vü müjgānuñ kemān u tīr yazsunlar

Benüm de şayda āmāde dilüm naḥcīr yazsunlar

G. 55/1

Görenler t̄ir-i müjgānıyla yārūñ ç̄in-i ebrūsun
Didiler Rüstem-i h̄üsnūñ kurulmuş bir kemānidur G. 68/3

Şayd ider Rüstemleri t̄ār-ı kemend-i t̄urresi
Dil mi var °ālemde olmaz kayd-bend-i t̄urresi G. 167/1

Müsellem Efendi, mutasavvıf bir şair olduğu için şiirlerinde kendini övmeyi sevmez. Bununla birlikte kendini övdüğü bölümlere az da olsa rastlanır. O, din ve tasavvufa dair uyulması gereken kuralları anlatırken kendine öğüt verircesine anlatır. Şu beyitler buna örnek gösterilebilir:

Ey Müsellem ç̄ün ulū^{pl}-ebşāradur emr-i İlāh
Sen daḥī eşyāya eyle ol nazarla i^{ct}tibār G. 47/7

Ey Müsellem k̄āḳum-ı tenle tefāḳum eyleme
Hic libās-ı müste^cār ile olur mı iftiḥār G. 48/5

Müsellem nūr-ı zikrullāh ile dil mūncelī ister
Ki levḥ-i ḳalb-i insān şūret-i Raḥmāna lāyıḳdur G. 49/7

Müsellem'in, şiirlerinde az da olsa kendini övdüğü görülür. Şu beyitler de buna örnek gösterilebilir:

Ḳaşabū^s-sabḳ-ı feşāḥatda olan yekke-süvār
Zāde-i ḫab^c-ı Müsellemdür o irdāf degil G. 100/5

Sāha-gāh-ı nazm içinde itdi irḥā-yı °inān
Düldül-i ḫab^c-ı Müsellem şimdi meydān almada G. 153/5

Gel Müsellemden Sezāyī cāmını nūş eyle kim

Eyleye keyfiyyet-i esmā ile sekrān seni

G. 160/5

1.3. Eserleri

1.3.1. Dīvān

Müsellem Dīvānı'nın, Türkiye'deki bütün yazma eser kütüphanelerinin taranması sonucu toplam üç adet yazma nüshasını tespit ettik. Dīvān'ın tenkitli metin ve incelemesini yaptığımız için ayrıntılı bilgiler ilgili bölümlerde yer almıştır. Gülşenī şeyhi Şuayb Şerefeddin, Müsellem Dīvānı'nı hicrī 1326'da İstanbul'da bastırmıştır. Şeyh Şuayb Şerefeddin ile Hüseyin Vassaf'ın mektuplaşmalarından oluşan Müraselat isimli esere göre Müsellem Dīvānı'nın varlığı bilinmekle birlikte yeri bilinmemektedir. Dīvān bulunamayınca Müsellem'in mevcut şiirleri ile Vefā Efendi'nin dedesi Hasan Sezāyī'nin gazellerine yazdığı tahmislerden oluşan şiirleri Nūzhetü'l-Ihvān adıyla bastırmıştır. Ancak daha sonra Dīvān bulunmuş ve Şerefeddin Efendi tarafından bastırılmıştır (Hüseyin Vassaf, h.1325). Dīvān'da sırasıyla 169 gazel, 1 murabba, 4 rubāi, 12 nazm, 3 kıt'a, 8 tarih, 5 müfred ve 9 matla bulunmaktadır.

1.3.2. Şerh-i Kasīde-i Şumū^c-ı Lāmī Fī Beyān-ı Etvār-ı Sābī^c

Bu eser, Müsellem Efendi'nin Hasan Sezāyī'nin Şumū^c-ı Lāmī^c adıyla bilinen kasidesine yazdığı şerhtir (Bursalı Tahir, h.1333:166; Peremeci, 1939:271). Eserin yazma nüshalarının yanında basması da mevcuttur. Edebī bir dille yazılan bu eser Müsellem Efendi'nin ilim ve irfan bakımından makamının pek yüksek olduğunun göstergesidir (Hüseyin Vassaf, 2006:240). Müsellem Efendi, bu eserde Hasan Sezāyī'nin kasidesinden hareketle nefsin yedi mertebesini ve bu mertebelerin özelliklerini belirtmiştir.

1.3.3. Risāletü'l-Fulūsiyye

Müsellem Efendi bu risaleyi paranın (nakit) tamamen tedavülden kaldırılması, revaç bulmayıp itibardan düşmesi, ayarının düşürülmesi veya yükseltilmesi sebebiyle değerinin azalması veya artması hususlarıyla ilgili olarak yazmıştır. Ele aldığı hususları açıklarken Hanefi mezhebinin temel kaynaklarının isimlerini zikretmiş ve bu kaynaklardan yararlanmıştı. Risale toplam 8 vr. olup Arapça olarak kaleme alınmıştır.

BÖLÜM:2 MÜSELLEM DİVĀNİ

2.1. Şekil Özellikleri

2.1.1. Nazım Şekilleri

2.1.1.1. Gazel

Müsellem Dīvānı'nın büyük bir bölümünü gazeller oluşturmaktadır. Dīvāndaki gazellerin sayısı 169'dur. Bu gazellerin 4 tanesi (6, 85, 104, 116 numaralı gazeller) Farsça yazılmıştır. Gazeller kafiye harflerine göre sıralanmış ve bu harflere göre isimlendirilmiştir. “ Harfū'l-elif ”, “ Harfū'l-bā ” şeklinde kafiye harfleri belirtilmiştir. Müsellem, Arap harflerinin 26'sıyla gazel yazmış, 4 tanesiyle gazel yazmamıştır. Divanda en fazla gazel, 39 gazelle harfū'r-ra'dadır. Daha sonra sırayla 20 gazelle harfū'n-nun, 15 gazelle harfū'y-ye gelmektedir. Müsellem, gazellerinde genellikle mahlas söylemiştir. Ancak 11 gazelinde mahlas söylememiştir. Mahlas söylemediği gazeller şunlardır: 13, 75, 82, 90, 95, 98, 99, 119, 121, 138, 164 numaralı gazeller. 92. gazelde ise mahlas maktadan bir önceki beyitte söylenmiştir. 100. ve 137. gazellerinin ise matla beyitleri yoktur. Divandaki gazellerin beyit sayılarını şu şekilde göstermek mümkündür:

Tablo 1. Dīvāndaki Gazellerin Beyit Sayısına Göre Dağılımı

Beyit Sayısı	4	5	6	7	8	9	10	11	13	Toplam
Gazel Sayısı	1	92	9	40	11	7	3	4	2	169
Toplam Beyit	4	460	54	280	88	63	30	44	26	1040

Dīvān'daki gazellerin 4 tanesi (36, 136, 140, 146 numaralı gazeller) na't içeriklidir. Bu gazellerde onun Hz. Muhammed (s.a.v)'e olan sevgisi belli olur. Ahmet Müsellem Efendi 8. gazelinde ise Hz. Muhammed'in (s.a.v) mi'rac mucizesini işlemiştir. Dīvānda yer alan gazellerin çoğu din ve tasavvufu ilgilidir. Ancak klasik gazel konularının

işlendiği gazeller de vardır. Dīvānda yer alan tek murabba da gazeller bölümünde yer almaktadır.

2.1.1.2. Murabba

Müsellem Dīvānı'nda bir tane murabba yer almaktadır. Ayrı bir başlık altında yer almayan murabba, gazellerin arasında yer almaktadır. Ayrı bir tür olduğu için ayrı başlık altına almayı daha doğru bulduk. Bu murabba, Gülşeniye tarikatına bir övgüdür ve şairin bu tarikata olan bağlılığını belirtir.

2.1.1.3. Rubāi

Müsellem Dīvānı'nda rubāiyat bölümünden yer alan 19 manzumenin ancak 4 tanesi rubāidir. Diğerleri nazm ve kıt'adır. Birçok dīvānda rubāiyat başlığı altında nazm ve kıtalar; mukattaat başlığı altında da nazm ve rubāiler yer alabilmektedir. Divandaki rubāiyat bölümünde yer alan nazm ve kıt'aları ayrı başlıklar altında belirtmeyi daha uygun gördük.

2.1.1.4. Nazm

Müsellem Dīvānı'nda 12 tane nazm örneği vardır. Bunlar hiçbir nüshada nazm veya nazmiyāt başlığı altında yer almamaktadır. Rubāiyat başlığı altında yer almıştır. Nazmlar kıtaların ilk beyiti kafiyeli olan şekilleridir. Uyak düzeni aa, ba, ca... şeklindedir. Dīvāndaki nazmların birinde ilgi çekici bir konu ele alınmıştır. İslam uleması Hz. Muhammed'in (s.a.v.) isrā ve mi'rac olayının bedenen mi rūhen mi gerçekleştiği konusunda farklı görüşler beyan etmişlerdir. Müsellem Efendi ise bu konuyu şu şekilde işlemiştir:

Cilve-i mi'rāci rūhānī diyen ehl-i zeel

Gūş idüp "esrā biabdih" naşşın itmez mi °amel

°Abd lafzı şaḥs içün mevzū°dur tenzīlde

Şaḥs ise rūh u cesedden mu°teberdür yoḫ cedel

Na. 6

2.1.1.5. Kıt'a

Müsellem Dīvānı'ndaki kıt'aların sayısı üçtür. Kıt'alar da rubāiyat başlığı altında yer almaktadır. Nazmlar ve rubāilerle karışmasın diye ayrı başlık altında belirttik. Kıt'alar, gazellerin matla ve mahlas beyitlerinin söylenmemiş şekilleridir. Daha çok iki beyitten oluşurlar. Uyak düzeni ise ba, ca... şeklindedir.

2.1.1.6. Tarih Manzumesi

Müsellem Dīvānı'ndaki tarih manzumelerinin sayısı biri Farsça olmak üzere sekizdir.

“Tarih düşürmek, rakam yerine harf kullanılarak yapılan aritmetik hesabdır. Bu hesapta vezin, kafiye, anlam ve bu arada istediğimiz tarih rakamı birbirine uymak zorundadır” (Pala, 1995:520). Bu anlamda ebced hesabı ile tarih düşürmek kolay olan bir şey değildir, belli bir kabiliyet ister. Bu sebeple bazı Dīvān şairlerinin tarih manzumesi yazmadıkları görülür. Müsellem Efendi'nin 8 tane tarih manzumesi yazması onun bu alandaki kabiliyetini gösterir. Müsellem, tarih düşürmeyi manzumelerin son mısralarında yapmıştır. Bazı manzumelerde ise çift tarih düşürmüştür.

Birinci tarih manzumesini Şeyh Hasan Sezayî'nin divanının tertibi üzerine yazmıştır. Divanın tertibini bizzat kendisi yapmıştır. Tarih ise son mısradaki belirtilmiştir.

Vāşıl-ı kân-ı hüner bu resme tārīhîñ didi

Geçdi hayt-ı mıştara lülü-yi zībā-yı hikem (1150)

İkinci tarih manzumesini Gülşenî Veli Dede Dergāhı'nda yaptırdığı bazı tamirat ve tadilat için söylemiştir. Bu çalışmalar için iki tarih belirtmiştir.

Dil-güşā pāk u muşaffā Aḥmed-ābād reşād (1159)

Devrle ḥuld-i cenāne döndi bu vālā binā (1161)

Üçüncü ve dördüncü manzumeleri Sultan I. Murat zamanında defterdarlık yapan Behcet Bey'in Edirne'ye gelişi için söylemiştir. Ancak üçüncü manzumede bir tarih belirtmemiştir. Dördüncü manzumenin son iki mısrasında iki tarih birden düşürmüştür.

Şakḳ-ı evvel olup ol matla^c-ı vech-i izzet (1159)

Buldu Behcet çemen-i cūd-ı kıyām-ı devlet (1159)

Beşinci tarih manzumesini Mevlevî Enis Dede'nin vefatı için söylemiştir.

Yazdı tārīḥin dem-i fevtin Müsellem gūş idüp

Kürsî-i cennetde Mevlānā Enīs ola celīs (1145)

Altıncı manzumesini Hasan Sezāyî'nin halifeleri arasında adı geçen Şeyh Mahvî Efendi'ye söylemiştir. Manzumenin sonunda herhangi bir tarih belirtilmemiştir.

Hic add idüp cihānı tārīḥ oḳur Müsellem

Maḥvî Efendi oldu rehîn-i dār-ı vaḥdet

Yedinci manzume Farsça bir tarih manzumesidir. Bu manzumeyi Hasan Sezāyî tekkesi için söylemiştir. Manzumenin sonunda h.1146 tarihi belirtilmiştir.

Sekizinci manzume de Hasan Sezāyî'nin tekkesi için söylenmiştir. Son iki mısradaki iki tarih birden düşürmüştür.

Gitdi Luṭfî-zade gibi bir müderris vah vah (1158)

Gel okı Aḥmed Efendi rûḥına yek fātiḥa (1158)

Tarih manzumelerinin dili genelde ağır olur ancak Ahmet Müsellem'in tarih manzumelerinin dili orta seviyededir denilebilir.

2.1.1.7. Müfred

Müsellem Dīvānı'ndaki müfredlerin sayısı beştir. Başka beyitlerle ilgisi olmayan ve bir şiir içinde yer almayan beyite ferd veya müfred denir (Pala, 1995:184). Müfredler dīvānda matlalarla aynı bölümde yer aldığı için ayrı başlık altında incelemeyi uygun gördük. Muhtelif kalıplarda söylenen bu müfredlerde klasik gazel konuları işlenmiştir, lirik bir söyleyiş vardır.

2.1.1.8. Matla

Müsellem Dīvānı'nda yer alan matla'ların sayısı dokuzdur. Dīvānda metāli başlığı altında müfredlerle birlikte yer almaktadır. Genellikle gazellerin ve kasidelerin ilk beyitlerine matla denir. Farklı kalıplarda söylenen matlalarda müfredlerdeki gibi gazel konuları lirik bir şekilde işlenmiştir.

2.1.2. Vezin

Müsellem Efendi, şiirlerinin tamamında, aruz veznini kullanmıştır. Şiirlerinde imāle, zihaf gibi aruz kusurları az da olsa vardır. Fakat şiirlerinin genelinde aruz veznini ustalıkla kullanmıştır. Müsellem Efendi yazdığı 211 manzumede şu aruz kalıplarını kullanmıştır:

Tablo 2. Dīvāndaki Manzumelerin Türlerine Göre Dağılımı

sıra	kalıp	murabba	gazel	rubai	nazm	kıt'a	tarih	müfred	matla	toplam
1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	-	43	-	2	-	-	2	3	50
2	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	1	99	-	10	-	7	2	6	125
3	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	-	2	-	-	-	-	-	-	2
4	Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün	-	17	4	-	-	-	1	-	22
5	Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün	-	6	-	-	1	-	-	-	7
6	Mefā'ilün Feilātün Mefā'ilün Feilün	-	1	-	-	-	-	-	-	1
7	Feilātün Mefā'ilün Feilün	-	1	-	-	-	-	-	-	1
8	Mefā'ilün Feilātün Fe'ülün	-	-	-	-	1	-	-	-	1
9	Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün	-	-	-	-	1	-	-	-	1
10	Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün	-	-	-	-	-	1	-	-	1
toplam	10	1	169	4	12	3	8	5	9	211

Tablodan da anlaşılacağı üzere Müsellem Efendi şiirlerinde 125 manzumeye en çok “ Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün ” veznini kullanmıştır. Bu vezni sırasıyla 50 manzumeye “ Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün ” vezni ve 22 manzumeye “Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün ” vezni takip etmektedir.

2.1.3. Kafiye ve Redif

Dīvān şiirinde ahenge ayrı bir önem verilmiştir. Kafiye ve redif ise bu ahengin temel şartı kabul edilmiştir. Müsellem de şiirlerinde kafiye ve redife önem vermiştir. O, şiirlerinde kafiye tek başına kullanmışsa da genellikle redifle birlikte kullanmıştır.

Müsellem Efendi'nin, şiirlerinde kullandığı kafiye ve redif çeşitlerini aşağıdaki şekilde örneklendirmek mümkündür:

Redif bir ektir:

Āb-ı rū-yı zāfer erbāb-ı nazarda nemdür

Ḥançer-i mūsını pür-cevher iden şebnemdür

G. 33/1

Redif bir kelimedir:

Göñül bir tıfl-ı nev-res resm-i gonce pür-ḥicāb ister

Dimāğ-ı cāna feyz-i bū-yı vaşluñdan gül-āb ister

G. 65/1

Redif bir ek ve kelimedir:

Devlet-i dünyāya mağrūr olma ğafletten şaķın

°Āķibet-endīş olup hengām-ı fırsatdan şaķın

G. 120/1

Redif bir kelime grubudur:

Bahār-ı ḥüsni geçmiş ben şitābān olduğum kaldı

Benüm bender-geh-i ebrūda mihmān olduğum kaldı

G. 161/1

Redif bir ek ve kelime grubudur:

Āb u tāb-ı ruḥ-ı cānāna şuyun buldurmuş

Gül-bün üzre gül-i ḥandāna şuyun buldurmuş

G. 84/1

Yarım kafiye:

Mürğ-i dil bend oldı tār-ı zülfüne tenhā dirīğ

Ḳaldı ol āvāre gice bir hevā ḥayfā dirīğ

G. 90/1

Tam kafiye:

Mūceb-i ḥāl-i sūkūndur eṣer-i vaḥdet-i zāt

İktizā eyledi cehr ü ḥareket ḥūkm-i şifāt G. 14/1

Zengin kafiye:

O gīsū-yı siyeh-fāmı şeb-i ḳadri hidāyetdür

O ṭarīk içre tāb-ı °arız-ı mäh-ı velāyetdür G. 59/1

Tunç kafiye:

Ey şabā geşt eyledüñ dünyāyı sen

Bir kişi gördüñ mi hic başı esen G. 118/1

Cinaslı kafiye:

Yāre-i sīneyi arz eylemege yāre gerek

Yāre şardırmağa yalvarıvırüp yāre gerek G. 95/1

Müsellem Efendi, şiirlerinde kafiye çeşitlerinin hepsini kullanmışsa da bunlardan en çok tam kafiye yer vermiştir. Diğer kafiye çeşitleri sık kullanılmamıştır.

2.2. Dil ve Uslup Özellikleri

Mutasavvıf şairler şiirlerinde genellikle sade bir dil kullanmışlardır. Müsellem Efendi için aynı şeyleri söyleyemeyiz. Şiirlerinin muhtevasına göre dildeki sadelik ve ağırlık değişebilmektedir. Onun şiir dili için zaman zaman ağırlaşan orta dildir, denilebilir. Mutasavvıf bir şair olan Müsellem Efendi, şiirlerinde en çok din ve tasavvufla ilgili konulara ve kelimelere yer vermiştir. O, şiirlerinin çoğunda akıcı bir dil oluşturmayı başarmıştır.

Bir şairin uslubunun oluşmasında ve şekillenmesinde şairin aldığı eğitim, yetişme tarzı, inançları ve fikirleri etkili olur. Müsellem Efendi de küçük yaşlardan itibaren tekke ortamı içerisinde bulunmuş ve bu ortamda yetişmiş bir şairdir. Dolayısıyla onun

şiiirlerinde dinî ve tasavvufî söyleyiş tarzını fazlaca görürüz. Ancak bu söyleyiş, kuru ve basit bir söyleyiş tarzıyla da olmamıştır. Aksine, çoğunlukla derin bir hayal gücüyle, mazmunlarla, edebi sanatlarla süslenmiş lirik bir söyleyişle olmuştur.

Müsellem Efendi'nin bazı şiiirlerinde didaktik anlayış ön planda tutulduğu için anlam gayet açıktır ve bu şiiirler kolay anlaşılır.

Cilā-yı dil bulan ḥalvet-güzīn olmaḳla bulmuştur
Şafā-yı ḥātırı mey ḥum-niṣīn olmaḳla bulmuştur G. 31/1

Merd-i sencīde iseñ dirheme olma mā'il
İki destüñ zer için eyleme mīzān zinhār G. 35/2

Her maḳāmuñ perde-i rāzı enīn üstündedür
Sāye-i luṭf-ı Ḥudā ḳalb-i ḥazīn üstündedür G. 40/1

Dinî ve tasavvufî konuların işlendiği bazı şiiirlerde ise anlam, dinî ve tasavvufî terimlerin karşılıklarının bulunmasıyla daha iyi anlaşılır. Bu şiiirler tasavvufi vecd içinde söylenmiş şiiirlerdir.

Şabitüz a°rāz ile biz sırr-ı mübhem gelmişüz
Cevher-i rūḥuz baḳılsa şekli-i ādem gelmişüz G. 69/1

Görür zāhid beni yoklukda nā-çār olduğum bilmez
Beḳā ba°de°l-fenā içre benüm var olduğum bilmez G. 77/1

Klasik gazel konularının işlendiği şiiirlerde ise edebî sanatlar ve lirik söyleyiş daha belirgindir.

Şayd ider Rüstemleri tār- kemend-i ṭurresi
Dil mi var °ālemde olmaz ḳayd bend-i ṭurresi G. 167/1

Didüm Manşūr-ı ʿaşqum tār-ı zūlfūnde beni bend it
Didi ber-dār-ı ʿaşqum olana ʿālī resendür bu G. 134/3

Aceb ol ğamzeler sırr-ı każānuñ tercümānidur
Yāhūd erbāb-ı ʿaşqa bir belā-yı nā-gehānidur G. 68/1

Müsellem Efendi bazı şiirlerinde ise somut ve soyut ifadeleri birlikte kullanarak bir hayal ve anlam derinliği oluşturmaya çalışmıştır.

Yekke-tāz-ı vaħdetüm bu ʿarřa meydāndur baña
Ĥāk-i terkīb-i ʿanāřır gerd-i dāmāndur baña G. 2/1

Vādī-i ğamda mücerred zillet-i hestī ile
Āřiyān-ı mürĝ-ı vaħřī tāc-ı Edhemdür baña G. 5/2

Sāħa-ĝāh-ı nazm içinde itdi irħā-yı ʿinān
Düldül-i şab-ı Müsellem şimdi meydān almada G. 153/5

2.2.1.Tamlamalar

Müsellem Efendi'nin şiir dilinin zaman zaman ağırlaşan orta bir dil olduğunu belirtmiştik. O, şiirlerinde Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaları sıkça kullanmıştır. Dīvānda ikili, üçlü, dörtlü ve beşli tamlama örneklerini görmemiz mümkün ise de daha çok ikili ve üçlü tamlamalar kullanılmıştır.

İkili tamlamalar:

bīmār-ı yār G. 48/1
günbed-i gerdān G. 49/5
dürr-i yektā G. 97/1

Üçlü tamlamalar:

eczā-yı ğam-ı muĝ-peçe G. 107/3

kesb-i esbāb-ı huzūr	G. 109/5
ṭınāb-ı hayme-i āh	G. 115/1
neşve-i terkīb-i °aşk	G. 69/4

Dörtlü tamlamalar:

Ḥamīr-i dāne-i °uşūr-ı çarḥ	G. 23/3
çeşm-i telāfī-i gül-i nāzik-ter	G. 19/3
kilīd-i daḥme-i gencūr-ı çarḥ	G. 23/4

Beşli tamlamalar:

ṭūfān-ı mevc-i āb-ı çeşm-i gevher	G. 19/1
taḥşīş-i rū-yı şu°le-rīz-i dilber	G. 19/4

2.2.2. Atasözleri ve Deyimler

Dīvān şairleri atasözlerini şiirlerinde yeri geldikçe kullanmışlardır. Bu kullanım atasözünün tamamını söylemek şeklinde olduğu gibi bir kısmını kullanım şeklinde de olmuştur. Necātī Bey, Nābī, Koca Ragıp Paşa şiirde atasözlerini en çok kullanan şairlerdendir. Deyimlerin ise Dīvān şiirinde ayrı bir yeri vardır. Dīvān şairleri deyimleri sıkça kullanmışlardır.

Müsellem Dīvānı'nda halk dilinde kullanılan atasözleri pek kullanılmamıştır. Ancak atasözlerini çağrıştıran söyleyişlere zaman zaman yer verilmiştir. Örnek:

Ey Müsellem kākum-ı tenle tefākum eyleme

Hic libās-ı müste°ār ile olur mı iftiḥār G. 48/5

Ḳalmadı safā dilde ḥayāl ideli çeşmüñ

Bir ḥānede kim ḥasta ola rāḥat olur mı G. 165/5

Yek-süvār olsa ayağdan daḥī düşse farazā
Yine toğrı yürüyen menzil alur tīr gibi G.166/2

Bī-ḳarār ile refīḳ olma şaḳın eyle ḥazer
Ābı gör kim māhīyi dām içre terk eyler geçer Ma. 7

Müsellem Dīvānı'nda şairin atasözü olduğunu belirttiği tek bir söyleyiş tespit ettik. O da aşağıdaki şekildedir:

Ḳaldı gönlümde ḥadeng-i ğamzesi
Bu meşeldür kim buyurmazmış geçen G. 118/7

Dīvān'da deyimlere daha çok yer verilmiştir. Dīvānda yer alan deyimlerin bazıları şunlardır:

Alıcı gözle bakmak:
Bir alur gözle görüñ çīn-i melālet vardur G. 37/7

Ağzının suyu akmak:
Agzı suyn aḳıtmadadur faşl-ı nev-bahār G. 44/2

Ayaktan düşmek:
Yek-süvār olsa ayağdan daḥī düşse farazā G. 166/2

Diş bilemek:
Diş biler ḥaṭṭ-ı leb yāre setre gūyiyā G. 133/4

Etek öpmek:
İderdim farṭ-ı şevḳ ile Müsellem dāmenin taḳbīl G. 1/5

El vermek:

Cemāl el virse lāzım ʿārife ʿabd-ı şükūr olmak G. 56/9

İçtiği sūt burnundan gelmek:

Etfāl-i gülüñ içdügi sūd burnuna geldi G. 4/2

Gönül vermek:

Bir siyeh-cerdeye dil vir ki Müsellem ʿaşkuñ G. 162/5

Kulak vermek:

Ṭutma her bāba şağın ğuşuñı olma cessās G. 42/6

Kan tutmak:

Ḳan ṭutar ʿillet-i ṭabʿiyyesi var mercānuñ G. 94/2

Yüz sürmek:

Ey büt-i ser-keş ne var sürsem yüzüm dāmānuña G. 149/2

Yüz kızartmak:

Yüz kızardup zer için ḳopdı yirinden āhir G. 94/4

2.2.3. Edebi Sanatlar

Müsellem Efendi, tasavvuf anlayışı içerisinde yetişmiş olmasına rağmen Dīvān şiirini ve bu şiirin özelliklerini bilen bir şairdir. Şiirlerinde edebî sanatlara bolca yer vermiş ve bu sanatları şiire başarıyla uygulamıştır. Dīvānda geçen edebî sanatların bazıları şunlardır:

Hüsn-i Ta'lil:

Bīdi ol serv-i revāna sāye-bān olmuş deyu

Yardan atmak hevāsıyla yürür alçağdan āb G. 11/5

İktibas:

Ġinā-yı zātı bildum naşş-ı “ lā tülhimi ” bildüm

Vücūdum ğurbet-i tevĥīd içinde eyledüm itlāf G. 91/3

İrsāl-ı Mesel:

Qaldı gönlümde ħadeng-i ğamzesi

Bu meşeldür kim buyurmazmış geçen G. 118/7

İstiare:

Gel ey verd-i ħaĳīkat gül-şen-i cānı ğuşād it kim

Ser-ā-pā mūlarum bir gül-bün-i pür-ħārdur sensiz G. 76/2

İstifham:

Ālem nesīc-kār-ı ħaĳīkat degil midür

Eşyā bisāṭ-ı mevzi^c-i ħikmet degil midür G. 58/1

Nida:

Ey Müsellem tarĥ-ı fānīde beĳā erbābına

Şūret-i ħamyāze-vār ṭāq-ı der-i kāşānede G. 144/5

Tecahül-i Arif:

Her dile feyyāz-ı muṭlaq  ilm ü  irfān mı virür

Her ten-i efsürdeye ħaĳ nūr-ı ĩmān mı virür G. 32/1

Tekrir:

Firākuñla ħarāb-ender-ħarābum yā Rasūlallāh

O şevĳ ile maĥall-i āftābum yā Rasūlallāh G. 140/1

Telmih:

Didüm Manşūr-ı ʿaşqum tār-ı zülfünde beni bend it

Didi ber-dār-ı ʿaşqum olana ʿālī resendür bu G. 134/3

Tenasüp:

Nev-ʿarūs eyler güli meşşāta-i evvel bahār

Eşk-i hūn-ı ʿandelible ruḥuñ gül-gūn ider G. 66/2

Teşbih:

Gerçi mümkündür nigāh-ı pür-fūsūnundan amān

Ḳatl-i ʿāma ğamze-i cellādı taḥḳīḳ eylemiş G. 83/2

Tevriye:

Görmedüm billāh şebātuñ sākīyā peymānede

And içerseñ de inanmaz içerim peymānuña G. 149/3

Tezat:

Biz hevā-yı ʿaşkla düşdük fezā-yı ğurbete

Bir gül-i bī-hār için ḳonduḳ bu bāğ-ı keşrete

Ḳaşdımuz uçmaḳdur āḥir āşiyān-ı vaḥdete

Bülbül-i şūrīdeyüz biz Gülşenī ʿuşşāḳıyuz Mu. 1/III

2.2.4. Mazmunlar

Mazmun, Arapça zımn'dan türetilmiş, lazım gelen şey, mana, kavram, nükteli, sanatlı ince söz anlamına gelen bir kelimedir (Devellioğlu, 1995:590). "Edebiyatta ise bazı özel kavram ve düşüncelerin ifadesinde kullanılan klişeleşmiş söz ve anlatımlara mazmun denir. Mazmun, bir sözün içinde gizli olan sanatlı anlamdır" (Pala, 1995:359). Müsellem Efendi de şiirlerinde mazmunlara yer vermiştir.

Divanda yer alan mazmunların bazıları şu şekildedir:

Hz. Allah mazmunu:

Şayd ola dirseñ eger āhū-yı feyz-i Raḥmān

Ḳıl kıyām ile rükū^cı aña sen tīr ü kemān G. 125/1

“Künti kenz”üñ sırrına şāyān idüp Sübhān seni

Eyledi nāsūt içinde ey göñül vīrān seni G. 160/1

Ḳavs-ı illādan virürler tīr-i işbāta güşād

Allah Allah ile anlar ḥışn-ı dīn üstündedür G. 40/3

Hz. Muhammed(s.a.v) mazmunu:

Firāḳuñla ḥarāb-ender-ḥarābum yā Rasūlallāh

O şevḳ ile maḥall-i āftābum yā Rasūlallāh G. 140/1

Lücce-i ʿişyānda nā-çārum eyā ḥayrū^l-beşer

Çāh-ı mevc içre giriftārum eyā ḥayrū^l-beşer G. 36/1

Kurʿan mazmunu:

Ṭurre kim ruḥsārını bālīn-i nāz itmiş yatur

Kāfiri gör muşḥafa pāyın dırāz itmiş yatur G. 43/1

Cihād-ı ekber erbābı anuñla eyler istiftāḥ

Müdevver muşḥaf-ı rümḥ-ı zaferdür ḥalka-i tevḥīd G. 25/7

Hz. Nuh mazmunu:

Gül-istān-ı Celāl-i Ḥaḳda Nūḥuñ fülk ü ṭufānı

Degildür jāle-i lāle şayılmaz sebze-i nem-nāk G. 93/4

Hz. Yusuf mazmunu:

Bir mertebe diġkat iderüm kim seferümde

Yūsuf-ı çehīdür her bün-i mūlar naẓarumda G. 137/1

Hz. Süleyman mazmunu:

Ĥaṭṭuñla olup şaf-zede dīvān-ı nigāhum

Maġlūb-ter-i mūr-ı Süleymān-ı nigāhum G. 105/1

Hz. İsa mazmunu:

Da°vā-yı tenebbiyle degil ceyb-i Mesīḥe

Geçse felek aṭlası ger sūzen-i āhum G. 107/5

Hz. Musa-Hızır mazmunu:

Diş biler ḥaṭṭ-ı leb yāre setre gūyiyā

Çeşme-i ḥayvānda Mūsā Hızırı cüst-cū G. 133/4

Hallac-ı Mansur mazmunu:

Didüm Mañşūr-ı °aşqum tār-ı zūlfünde beni bend it

Didi ber-dār-ı °aşqum olana °ālī resendür bu G. 134/3

Leyla-Mecnun mazmunu:

Görüñdi rāh- vaşl-āmūz-ı istiġnāda Mecnūna

Ḥabāb-ı seyl āmūn-peşt çeşm-i ḥasret-i Leylā G. 1/3

Sevgili mazmunları:

Zūlfün midür yüzüne çeken °anberin niķāb

Ey māh yoḥsa perde-i dūd-ı siyāh āh G. 152/6

Cellād-ı ğamze tīġını çekse niyāmdan
Biñ pāre eyler °aşıķı birden çalış budur G.60/4

Senüñ ebrū vü müjġānuñ kemān u tīr yazsunlar
Benüm de şayda āmāde dilüm naħcīr yazsunlar G. 55/1

Gül-bülbül mazmunu:

Nev-°arūs eyler güli meřřāta-i evvel bahār
Eřk-i ħūn-ı °andelīble ruħuñ gül-gūn ider G. 66/2

Ġonceler şanma ki bir bir zāhir itdi nev-bahār
Küleħ-i pür-ħūn-ı bülbül gül-řeni meřřūn itdi G. 66/3

2.3. Metnin Transkripsiyon ve İmlasında İzlenen Yol

Müsellem Dīvānı'nın karşılaştırmalı metni hazırlanırken ařaġıdaki transkripsiyon ve imla kurallarına uyulmuştur:

1. Nüsha farkları dipnotta belirtilirken önce metne alınan şekil yazılmış, karşılarında ise diġer nüshalardaki farklı şekilleri, nüshaları ile belirtilmiştir.
2. Aynı mısradaki birden fazla fark varsa farklar arasına (/) işareti konmuştur.
3. Beyitlerin birinci mısrasına "a", ikinci mısrasına ise "b" denmiştir. Bu harfler beyit numaralarından sonra konmuştur.
4. Her manzumenin nüshalardaki yeri dipnotta belirtilmiştir. Bir nüshada yer alıp diġer nüshalarda olmayan manzumeler de dipnotta gösterilmiştir.
5. Metnin transkripsiyonunda bu tür bilimsel eserlerde kullanılagelen transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
6. Kelimelerin okunuş ve yazılışında devrin dil özellikleri elden geldiġince göz önünde bulundurulmuştur.
7. Farsça kelimelerdeki "vāv-ı ma°dūle" "-v-" řeklinde gösterilmiř, "vāv-ı mechūle" ler ise kısa ünlü olarak okunmuřtur.

8. Arapça, Farsça ön ek ve edatlar eklendiği kelimelerden kısa çizgi ile ayrılmıştır. (mā-beyn, nā-yāb, ne-būd, bī-dār, ḥam-be-ḥam, el-ḥazer, ser-te-ser, ser-ā-ser, der-zencīr, be-cā, ez-ṭavḳ)

Bununla birlikte sona eklenen ve yapım eki görevinde olan ekler de büyük çoğunlukla kısa çizgi ile ayrılmıştır: āsā (bülbül-āsā, ceres-āsā, vb.), bān (nigh-bān, sāye-bān, vb.), bār (sebük-bār, cūy-bār, vb.), dār (nigh-dār, dāğ-dār, vb.), geh, gāh (cevelān-geh, cilve-geh, menzil-gāh, şubḥ-gāh, vb.), ger (sevdā-ger, kār-ger,vb.), gūn (mey-gūn, gül-gūn, vb.), gār (yād-gār, sāz-gār, vb.), gīr (dil-gīr, şiken-gīr,vb.), kār (ḥased-kār, heves-kār, vb.) kede (ḥayret-kede, vb.), istān, sitān (şeb-istān, sūnbül-istān, dil-sitān, vb.), mend (derd-mend, müste-mend, vb.), şen (gül-şen), veş (ḥalka-veş, peymāne-veş, vb.), zede (çūpek-zede, şāf-zede,vb.), zār (şüre-zār, mīşe-zār, vb.)

Aşağıdaki eklerin ise bitişik yazılışları tercih edilmiştir: ān (şāṭirān, pākān,vb.), āne (mestāne, merdāne, vb.), çe (dükkānçe, ḥākīçe, vb.), gān (küştegān, vb.), īn (müşgīn, zerrīn,vb.), mān (ḳahramān, dūdmān, vb.) vend (Ḥudāvend, vb.)

9. Farsça ikili tekrarların arasına kısa çizgi konmuştur. (mū-be-mū, ḥarāb-ender-ḥarab, ser-ā-ser, vb.)

10. “ aşk-ışk, ayş-ıyş ” gibi iki türlü de okunması mümkün olan kelimelerde “ aşk, ayş ” şekilleri tercih edilmiştir. “gonce-gonçe” kelimesinde “gonce” kullanılmıştır. “heb, hic, niçe” kelimelerinde ise “ hep, hiç, nice ” şekilleri kullanılmıştır.

11. Nüshalarda b’li yazılan –ub, -üb gerundium ekleri p’li yazılmıştır.

12. “ dürr, Ḥaḳḳ, ümmīd ” gibi kelimeler, vezin gereği “ dūr, Ḥaḳ, ümīd ” şeklinde de okunmuştur.

13. “āftāb-āfitāb, rūzgār-rūzigār” gibi kelimeler “āftāb, rūzgār” şekilde okunmuştur.

14. “n’oldu, n’ola” gibi kelimelerde ünlü düşmeleri kesme işareti ile gösterilmiştir.

15. “ idi, imiş, iken ” ek fiilleri ile “içün, ile” edatlarının yazılışında nüshalardaki kullanım esas alınmıştır.

16. Karşılaştırmalı metnin hazırlanmasında kullanılan nüshalar şu şekilde kısaltılmıştır.

S1: Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası

M1: Millî Kütüphane Birinci Nüshası

M2: Millî Kütüphane İkinci Nüshası

2.4 Müsellem Dīvānı'nın Yazma Nüshalarının Tanıtılması

Müsellem Dīvānı'nın Türkiye kütüphanelerinde tespit edebildiğimiz üç tane yazma nüshası vardır. Bu nüshaların özellikleri ise şu şekildedir:

S1. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası

41 yp., harekesiz talik yazı, 17 str., 2 stn., Avrupa kağıt, çerçeve kullanılmamış, tezhip ve süsleme yok. Bölüm başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış. Hatip ebrulu bir karton kapak kullanılmış. İstinsah tarihi ve müstensihine dair bir bilgi yoktur. Nüsha, kütüphanenin Hafid Efendi bölümünde 361 numarada kayıtlıdır. Kapak içinde nüshanın ait olduğu bölümün mührü bulunmaktadır.

Baş: Devāt-ı ʔab^c-ı pür-gūdur sevād-ı ʔālem-i ma^cnā
İder teşmīr-i ḥāme şan^catun ʔlfāzla icrā

Sonu: Bir ḥadeng-i āhla çokdan iderdüm ser-nigūn

Üstümüzde ḥaḫkuñ olmasaydı eger ey çarḫ-ı dūn

Nüshaya Arap harfli numara verilirken bir yaprak atlanmış. Dolayısıyla nüsha aslında 40 varaktır. Nüshaya daha sonra Latin harfli rakamlarla da numara verilmiştir. Dipnotlarda yeni rakamlarla verilen numaralar esas alınmıştır.

Nüshadaki şiirlerin nazım şekillerine dağılımı şöyledir: 168 Gazel, 1 Murabba, 4 Rubāi, 12 Nazm, 3 Kıt'a, 5 Müfred, 9 Matla.

M1. Milli Kütüphane Birinci Nüshası

215/159 mm., 85 sy., talik yazı, her sayfada 17 str., 2 stn., yeşil bez kaplı mukavva bir cilt içerisinde, cedid kağıt, çerçeve kullanılmamış, tezhip ve süsleme yok. İst. Trh.: h. 8 Cemaziyel-Evvel 1319 (m.1901) Müs. Ahmed Kemaleddin Vidini.

Başı: Devāt-ı şab^c-ı pür-gūdur sevād-ı °ālem-i ma^cnā
İder teşmīr-i hāme şan^catun elfāzla icrā

Sonu: Gitdi Lūtfī-zāde gibi bir müderris vāh vāh
Gel oқи Aḥmed Efendi rūhına yek fātiḥā

Nüshadaki şiirlerin nazım şekillerine göre dağılımı şöyledir: 169 Gazel, 1 Murabba, 4 Rubai, 12 Nazm, 3 Kıt'a, 5 Müfred, 9 Matla, 8 Tarih manzumesi. Nüsha kütüphanenin yazmalar bölümünün A 1894 numaralı demirbaşında kayıtlıdır.

M2. Milli Kütüphane İkinci Nüshası

215/159 mm. 39 vr., 17 str., 2 stn., talik bir yazı, yeşil bez kaplı mukavva bir cilt içerisinde, cedid kağıt, çerçeve kullanılmamış, tezhip ve süsleme yok. Müs. Ahmed Kemaleddin Vidini, ist. tar. belli değil.

Eserin birinci ve ikinci yaprağına da aynı numara verildiğinden 40 yaprak olan eser 39 yaprak şeklinde kayıtlarda yer almaktadır. Numaralandırma yeni harfli rakamlardır. Nüsha kütüphanenin yazmalar bölümünde A 1916 numaralı demirbaşında kayıtlıdır. Nüshadaki şiirlerin nazım şekillerine dağılımı şöyledir: 168 Gazel, 1 Murabba, 4 Rubāi, 12 Nazm, 3 Kıt'a, 5 Müfred, 9 Matla.

Başı: Devāt-ı şab^c-ı pür-gūdur sevād-ı °ālem-i ma^cnā
İder teşmīr-i hāme şan^catun elfāzla icrā

Sonu: Bir ḥadeng-i āhla çokdan iderdüm ser-nigūn
Üstümüzde ḥaḳḳun olmasaydı eger ey çarḥ-ı dūn

BÖLÜM:3 METİNLER

Dīvān-ı H̄azret-i Eş-Şeyh Aḥmed Müsellem

Ḳaddese Sırrıhu'l-Mufahḥam

Bismillāhirrahmānirrahīm *

ĠAZELLER **

Ḥarfü'l-Elif ***

1

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Devāt-ı ṭab'ı pür-gūdur sevād-ı 'ālem-i ma'nā
İder teşmīr-i ḥāme şan'atun ılfāzla icrā
- 2 Olur şahbā-keşān gül-şene 'ünvān şeb-nemde
Kef-i eşki hezār-ı nağme-sencin penbe-i mīnā
- 3 Görüdü rāh-ı vaşl-āmūz-ı istignāda Mecnūna
Ḥabāb-ı seyl āmūn-peşt çeşm-i ḥasret-i Leylā
- 4 Bilindi ihtişāş-ı 'aşkı ḥüsn-i cān-gūdāz anuñ
Per-i pervāneyi ta'vīz idince şem'ı bezm-ārā
- 5 İderdüm farṭ-ı şevḳ ile Müsellem dāmenin taḳbīl
Vefā düşmen cefā cū olsa dil-dār sitem-fermā

* Bu başlık M1'de var. S1'de "Dīvān-ı Şerīf" ve besmele var. M2'de ise sadece besmele var.

** Bu başlık şiirlerin türünü belirtmek için tarafımızdan koyulmuştur, nüshalarda yoktur.

*** M1 ve S1'de var. M2'de yok.

1 M1:s.1, S1:1b, M2:1a

1b şan'atun: şan'atın, S1

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Yekke-tāz-ı vaḥdetüm bu °arşa meydāndur baña
Ḥāk-i terkīb-i °anāşır gerd-i dāmāndur baña
- 2 Sicn-i °unşurda benüm rūḥum nice zār olmaya
Dil-i mü°kil-mūlarum yek yek nigeḥ-bāndur baña
- 3 Nefḥ-i rūḥı Ḥaḫ çü bi°z-zāt eyledi yok vāsıḫa
Ġayrla üns itmemek tenbīh-i Sübhāndur baña
- 4 Mālik-i mülkünde °abd-i maḥza dirler mi ğarīb
Ol cihetden şaḥn-ı dünyā cümle yek-sāndur baña
- 5 Dām-gāh-ı keşrete ādem getürdi dāneyi
Kendümi bilmek zaḫüm olmağa bürhāndur baña
- 6 Hep mükāfāt üzredür ḥükm-i kaderle kā'ināt
Muttaşıl her ḫaḫvenüñ mā-beyni dīvāndur baña
- 7 Öyle bir sevdā-ger-i °aşḫum Müsellem kim henüz
Cismüm üzre çāh-ı mūlar Yūsuf-istāndur baña

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Şöyle tursun hālet-i eknün-ı fer cām-ı °aṭā
Ġāyet-i feryād-ı ğam feryād-res olmaz baña
- 2 İmtidād-ı hūsn-i °ālem-gīrden cā-yı hārāb
Yok şikest-hāṭır-ı ṭaraf-ı külehden mā-°adā
- 3 Bī^t-ta°ab-ı meşhūd olur ma°nāde ecr-i bī-şümār
Kālbē ma°ṭūf olsa teklīf-i kavā^cidden recā
- 4 Olsa āhumla nüvişte her güneh ma°lūm olur
Mağfired-h^vāh olmanuñ mechūli olduĝı du°ā
- 5 Mū-yı çīnīdür Müsellem kāse-i faĝfūrda
Giryē-naḳş-ı mevce-i pīşānī-i ehl-i hevā

Mef^cülü Mefā^cilü Mefā^cilü Fe^cülün

- 1 Şeb-nem ki tırur nāşıye-i gülde muṭarrā
Çil yüzlicedür çatlayası ğonce-i ra°nā
- 2 Eṭfāl-i gülüñ içdügi sūd burnına geldi
Şeb-nem görünür dīdesine bülbülüñ am mā

3 M1: s.2, S1: 2a, M2: 1a

4 M1: s.2, S1: 2a, M2: 1a

- 3 Ruḥsārına āyīne dutar ğonce dizinde
Dāmād-ı hezār içün olup māşıta-pīrā
- 4 Āb-kār-ı gülüñ şu çiçegi çıkdı yüzinde
Bülbül yüregi yağı ile kıldı müdāvā
- 5 Bā'ış olur efzūnī-i hengām-ı neşāta
Destümde tehī kılsa gül-i cām-ı muşaffā
- 6 Gül nāfını gösterdi diyü mürd-i hezāra
Tomrukda döker tırnağını bād-ı sebük-pā
- 7 Dün gice açık kıaldı başı ğonce-i bāğuñ
Burnında zükāmuñ eşeri oldı hüveydā
- 8 Dervīş-meyān bestesidür gül-şeniyānuñ
Gül-şende Müsellem geçinür ğonce-i zībā

5

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

- 1 Feyz-i dil kim neş'e-dār-ı sūr u mātemdür baña
Her bün-i mū-yı tenüm bir kāse-i Cemdür baña
- 2 Vādi-i ğamda mücerred zillet-i hestī ile
Āşiyān-ı mürğ-i vahşī tāt-ı Edhemdür baña

- 3 Zillete düşsem de ey āfet yine peykānınuñ
Dilde resmi efser-i Dārā-yı ʿālemdür baña
- 4 Zaḥm-ḥvār-ı ğamzesiyüm şöyle kim ol dil-berüñ
Cevher-i tîġ-ı każā eczā-yı merhemdür baña
- 5 Dest-i devrānuñ Müsellem böyle zaʿf-i ḥāl ile
Pāre-i her nāḥeni bir kavv-ı Rüstemdür baña

6

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

بمردن رغبتی دارد فلک بر استخوانمرا

که از خاک هما دیوار سازد استانمرا

من ان مرغ فرازقله عصیان می کشتم

که شاهین هدایت پرفشانند اشیانمرا

ز فرط سوختن خاصیت صیقل نمیگیرد

بجز خاکستر پروانه مرآت زبانمرا

من ان تیر مکه در بازوی معنی کاره دارم

فلک چشم تحیروا کند پشت کمانمرا

اگرچه غفلتی دارم مسلم ورنه در شوقم

زنخل طور موسی چوپ کردد پاسبانمرا

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Her ḥabāb-ı mey virür bāz-ı kevnī-i efser baña
Ser-nüvişt-i Cem gelür ḥatt-ı leb-i sāğar baña
- 2 Bağ hevā-yı teff ü tāb-ı °aşka kim taşvīr ider
Eşküm ile rū-yı zerdüm cūy u nīlūfer baña
- 3 Bir Aristo-yı hidāyet kişver-i İskenderī
Gösterür āyīne-i zānūda ser-tā-ser baña
- 4 Cām-ı jeng-ālūde-i dilde ruḥuñ seyr itmege
Manḳal-i gülden gerek ta°yīn-i ḥākister baña
- 5 Çok mıdur olsa Müsellem böyle tıfl-ı ṭab° ile
Lücce-i meşq-i şenā āb-ı ruḥ-ı gevher baña

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Pāye-i mi°rāc-ı şeh-i enbiyā
Olmadı bir mürsele vehb ü °aṭā
- 2 Zātına maḥşuş idigin bu şeref
Rūşen ider şimdi bu nükte saña

7 M1: s.3, S1: 2b, M2: 1b

1a virür: virür bir, S1 / kevnī: kevn, S1

8 M1: s.4, S1: 3a, M2: 2a

- 3 Rüyeyt ü mi'rāci talebde kelīm
Hayli idüp başt-ı besat-ı recā
- 4 Tālib-i mīkāt-ı mülākāt idi
Ol taleb olduqda aña reh-nümā
- 5 Oldı vazīfe aña ancak su'āl
Şevk-i vişāl itdi derūnında cā
- 6 Kurbunı Haq medh ile zıkr eyledi
Şerhi olup naşş-ı " limīkātınā "
- 7 Eyledi bu midhat o peygamberüñ
Maḥv u fenāsın meşelā iktizā
- 8 Līk çü mezkūr ola kurb-ı ḥabīb
Kendini medh eyleyüp ol Hudā
- 9 Seyr ü seferle ḥarekātuñ daḥi
Zātına isnādla ol Kibriyā
- 10 Eyledi şābit ki cihān faḥrına
Verdi şifātında kemāl-i beqā
- 11 Rütbede yirden göge dek farkı var
Kande şerī kande Müsellem sühā

3a rüyeyt ü: rüyeyt, S1, M2

6a medh ile: medhile, S1

9a ḥarekātuñ: ḥarekātın, S1

9b isnādla: isnād ile, M2

Harfül-Bā *

9

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 °Ayş için kurdı gül-istān üzre çetr-i zer-ıınāb
Seyr için dikdi °aşāyı şahn-ı bāğa āftāb
- 2 Ser-firāzān-ı çemen gerden-nih-i fermānidur
Şimdi güldür yeryüzinde mālīk-i mülk-i rīqāb
- 3 Hikmeti gör sāk-ı naḥle nābız olduḡda semen
Nīşter gösterdi sūsen taşḡ tutdı māh-tāb
- 4 Zanbaḡuñ engüşt-i dest-āmūz idüp her ḡoncesin
Tıfl-ı bāḡ eyler siḡr-i taḡlīb-i evrāk-ı kitāb
- 5 Bīdi ol serv-i revāna sāye-bān olmuş diyü
Yardan atmaḡ hevāsiyle yürür alçaḡdan āb
- 6 İtmege evrāk-ı gül-zārı perīşān rūzgār
Rukye itmiş āba atmış şīşedür şanma ḡabāb
- 7 Keyd-i tünd-bādı yād itdüm Müsellem ḡuşına
Kendini daḡıtdı ḡonce ḡalmadı cisminde tāb

* Bu başlık M2'de yok.

9 M1: s.4, S1: 3a, M2: 2a

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Gerçi Kaysuñ cilve eylerse serinde āftāb
Reng-i Leylā °arz ider her pertevinde āftāb
- 2 Kāse-i zerle gül sāğarla olmış zīb-bağş
Her has-ı huşk u ter-i bāğūñ kefinde āftāb
- 3 Vüs°ati bir rütbedür kim her şikāf-ı kendümi
Çār-sū-yı mūr eyler hirmeninde āftāb
- 4 Zāde-i hākīçeniñ kermiyet-i bāzār ile
Gösterür bir table-i zībā serinde āftāb
- 5 Rişte-i peşmīne-i devrānı bu ālāt ile
İbrişim eyler nesīc şu°lesinde āftāb
- 6 Şafha-i eyyāmda baht-ı cenīn-i tab°ımuñ
Çok kalem taħrīk idermiş tāli°inde āftāb
- 7 Hāk-perestāne Müsellem zıll-i şāh-ı tāzeden
Cādde-i rahmet ider her mevzi°inde āftāb

Mef[°]ülü Fā[°]ilātü Mefā[°]ilü Fā[°]ilün

- 1 Baḳdum sipihre zemzeme-i zīr-ḥiṭāb olup
Sūz-ı cigerde ŧem[°]-i fūrüz [°]iṭāb olup
- 2 Dāḡ-ı ten-i nizārımı [°]arz eyledüm tamām
Pīrāhenümde ḥirmen-i ŧad māh-tāb olup
- 3 Gördüm nikīn-i mehde nüviŧte bu tāze beyt
Bikr-i ḥayāl-i mıŧrā[°]ı ümmü[°]l-kitāb olup
- 4 Kā-yı ṭālib-i güzāreŧ ḥayl kıṭār baḥt
Ḳalb-i ŧanevberüñ ceres-i pūr-ŧiṭāb olup
- 5 Geçseñ gerek bu bender-i fānīden [°]ākıbet
Gāv-ı zemīn-i süfle ile hem-rikāb olup

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

- 1 Rūḥ-i ḳudsīden alurlar dersi ṭıflān-ı edeb
Ḥaṭṭ-ı [°]Oŧmānīdür evrāk-ı debistān-ı edeb
- 2 Bir libās-ı nūrdur düşünde nev[°]-i ādemüñ
Maŧrıḳ-ı ŧems-i ḥaḳıḳatdür girībān-ı edeb

11 M1: s.5, S1: 3b, M2: 2b

12 M1: s.6, S1: 4a, M2: 3a

- 3 Cām-ı billūrı zekāndur āb-ı rūdur bādesi
Böyledür keyfiyyet-i ser-bezm-i rindān-ı edeb
- 4 Terbiyet-sāz-ı beyāz-ı cebhe-i ahrār imiş
Dāhi hengām-ı şabāda şīr-i pistān-ı edeb
- 5 Revnağ-efzā-yı şükūh-ı devlet ü iclāldür
Şaṭırān-ı dergeh-i maqşūda dāmān-ı edeb
- 6 Söylemez ser-rişte-i pervāneyi bülbül gibi
Eylemez güstāh-ı vuşlat şem^c-i sūzān-ı edeb
- 7 Hūy-ı şerm-i ğonceden añla Müsellem haşre dek
Naḥl-i gül perverde eyler ḥāk-i pākān-ı edeb

13

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Kemān bāzūda hāle şu^clesin çün tīr ider mehtāb
Bu āletle sevād-ı mağribī teşhīr ider mehtāb
- 2 Degildür hāle sīmīn raḥle-i şem^c-i kevākibdür
Ki Beyzāvīde " veⁿ-necm " āyetin tefsīr ider mehtāb
- 3 Hūsūfunda tütulmuş eksigi ḥabbāz-ı māhuñ kim
Bütün şehr içre anı ser-te-ser teşhīr ider mehtāb

6a ser-rişte: ser-reste, S1

13 M1: s.6, S1: 4a, M2: 3a

- 4 Olur tā şubḥ olunca bāmdan bāma kemend-endāz
Bu hercāyī revişle hāleyi dil-gīr ider mehtāb
- 5 Müsellem dilde meh-mā-emken olsa şevḳ-i Nābīnūñ
Yazup zerrīn ḳalemle nazmına tanzīr ider mehtāb

Ḥarfū't-Tā *

14

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

- 1 Mūceb-i ḥāl-i sükūndur eşer-i vaḥdet-ı zāt
İḳtizā eyledi cehr ü ḥareket ḥükm-i şifāt
- 2 Buldı hep ḳavs-i vücūbuñ ḥarekātında zuhūr
Ḳavs-ı imkāna tenezzülle vücūdāt-ı zevāt
- 3 Yine ol ḳavs-ı vücūba çü tereffu[°] ise ḳaşd
Ḥareketsüz nice ḳābil ola ḥayy-ı derecāt
- 4 Farḳ olup ḥükm-i şifāt ile muḥibb ü maḥbūb
İtdi bu firḳat aña [°]ilm ü muḥabbet işbāt
- 5 Çü cüdāyīlik imiş ḡaybet ü hicrāna sebep
Zikrle buldı bulan vuşlatı bī-ḳayd-ı cihāt

* Bu başlık M2'de yok.

14 M1: s.6, S1: 4a, M2: 3a

5b zikrle: zikr ile, M2

6 Nedir ol şādır-ı evvel n°ola seyr-i menzīl
Bunlar olmaz mı °aceb sa°y u sülūka berevāt

7 Zevk-i °ayş-ı ezeliyyetle Müsellem şimdi
Nişf-ı °ayş oldu bize zıkrde meşy ü harekāt

15

Mef°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

1 Bālādan eger itmese aḥkām-ı işābet
Cem° olmaz idi bang-ı mü°ezzinle cemā°at

2 °Ahd-i kerem-i ğurre-fürüşān gibi efsūs
Nā-yāb oluyor dehrde gitdikce şadākat

3 Me°mül idecekken ni°am-ı vaşlını yārūñ
Me°yūs olurum itse baña °arż-ı muḥabbet

4 Bed-ḥvāhuñ olursam olayum ey büt-i ṭannāz
Ḥaḥdan dilerüm gelmeye çeşmānuña şıḥḥat

5 Āġuşuñ açup şāhid-i mażmūna Müsellem
Ḥamyāze çeker bıkı-i °arūsān-ı °ibāret

7b harekāt: hareket, M2

15 M1: s.7, S1: 4b, M2: 3b

5a āġuşuñ: āġuşun, S1

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Ey dil iklīm-i beden hıfzına gel bir heves it
Mūları nāzır idip dārb-ı °urūkı °ases it
- 2 Her maḡām içre kemer-beste olup olma teḡī
Bir dem olsun çü ney-i āheng ḡabūle nefes it
- 3 Her ḡaṡīşe yemm-i ḡayretde teṡebbūṡ itme
Ġarḡ-ı deryā-yı dil ol def°-i kef-i ḡār u ḡas it
- 4 Kıl güzer ḡadd-i °anāşırdan it itlāḡa sefer
Ḳalıbı hevdec-i rāh eyle de ḡalbi ceres it
- 5 Zīrdür ḡuvvet-i taḡdīre Müsellem °ālem
Ḥāke gel ḡahruñı naḡş itmeden evvelce bes it

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Ḥükm-i bālā ile mecbūr idigin muḡteżayāt
Gösterür riṡte-i mevḡūm-ı nüzūl-i ḡaṡarāt

16 M1: s.7, S1: 4b, M2: 3b

2b ḡabūle: ḡabūl, S1, M2

3a ḡayret: ḡayret, M2

5a taḡdīre: taḡdīrde, M2

5b bes: pes, S1

17 M1: s.8, S1: 5a, M2: 4a

- 2 Şīve-i hüsn-i kemālāt-ı llāhīdendür
Bu tekālīb-i şuver būd u ne-būd u harekāt
- 3 Kaşr-ı yed ile bu irād-ı hevāyı yoḥsa
Şanma ki ola bu kuşūr ile müyesser da°vāt
- 4 Mağfiret-ḥ°ahlıḳ ümmīd iderüm andan kim
Zaḥmetüm görmedi bir dürlü debīr-i ḥasenāt
- 5 Eşḳ ile şun raḳam-ı °aczi seḥer-i dergāha
Bī-nuḳaṭ olmaz imiş anda Müsellem kelimāt

18

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Eyledüm fikr-i ḥayāliyle derūnum kūy-ı dost
Şeş cihātum oldı mir°āt-i şafā-yı rū-yı dost
- 2 Eşḳ-i bārum aḳıdup ol serv-kaddüñ pāyine
Merdüm-i çeşümümi itdüm āşinā-yı cū-yı dost
- 3 Jāle-veş bir ḡonca şandum bāḡ-ı hüsn içre meger
Hoḳḳa-i la°līn içinde °arż ider lü°lü°-yi dost
- 4 °Ālemi leb-rīz-i bū itdi yine evvel bahār
Var ise olmış perīşān ṭurre-i şeb-būy-ı dost

4b zaḥmetüm: zaḥmetüm, M2

18 M1: s.8, S1: 5a, M2: 4a

3a jāle-veş: jāle-ver, S1

- 5 Tekye-i dilde iḳāmet ideli şad şevḳ ile
Zikr-i fikrūmdür Müsellem şimdi hāy hūy-ı dost

Ḥarfūş-Sā *

19

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Der ise telḫī-i hicrān baḫr-i aḫḫara bā'is
Nedür ṭūfan-ı mevc-i āb-ı çeşm-i gevhere bā'is
- 2 Tefāvüt eylemezken aḫkeriyle sūzişi aḫlā
Nedür kār-ı ḫamūş-ı germī-i ḫākistere bā'is
- 3 İderse ḡonce efzūn bülbülün eḡḡān-ı dil-sūzun
Nedür çeşm-i telāfī-i gül-i nāzik-tere bā'is
- 4 Nigāh-ı °āşıkān muṭlaḫ iken seyr-i şu'unāta
Nedür taḫşiş-i rū-yı şu'le-riz-i dil-bere bā'is
- 5 Ḥarīş-i dirhem-i şeb-nem degil ise ṭulū'unda
Nedür cünbān-ı dest-i āftāb-ı envere bā'is
- 6 İderken būsesin perçin-i şan°atla leb-i yārūn
Nedür zincire taḫzīr-i gülū-yı sāğara bā'is

5a şevḳ ile: şevḫle, S1

5b zikr-i: zikr ü , S1

* Bu başlık M2'de yok.

19 M1: s.8, S1: 5a, M2: 4a

1a aḫḫara: aḫḫara, S1

2a sūzişi: sūziş, S1,M2

- 7 Müsellem zîr-i ceyb-i dâmen-i maṭlûb ise maṭlab
Nedür ser-tâ-ḳadem dîde-güşâ-yı micmere bâ'is

20

Mefâ'ilün Feilâtün Mefâ'ilün Feilün

- 1 Nigâh-ı sūziş-i dil-berdür āhuma bâ'is
Güşâd-ı pîçiş-i kākül-i tebāhuma bâ'is
- 2 Dimişdi şād ideyin buse-gâh-ı la'lümden
Bu va'ededür nigeḥ-i gâh gāhuma bâ'is
- 3 İdince ğamzesi şemşîrin be-dest-i nigâh
ḥvâhiş oldu bük-m-i kec-külāhuma bâ'is
- 4 Göñle ğamı āş idüp iddiḥār itdigüm
Ṭarîḳ-i aşḳda odur zād-ı rāhuma bâ'is
- 5 Niyâz-nāme-i şî'rüñ Müsellem arz eyle
Taḳarrüb itmege oldur o şāhuma bâ'is

6b zincîre: zincîr, M2

20 M1: s.9, S1: 5b, M2: 4b

3a şemşîrin: şemşîrini, S1

Harfûl-Cim*

21

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Gül-bedenler yine hep eyledi ta°dīl-i mizāc
Eyleyüp şeb-nemi haccām-ı fuşūl elde zücāc
- 2 °Arz-ı kafrāda görüp neş°e-i sevdā-yı nesīm
Eyledi şerbet-i dīnār-ı bahāriyla °ilāc
- 3 7okuz ay 7oldı diyü eylemiş ābisten-i bāğ
7ıfl-ı nev-bāveye dülbend-i bahārı düvvāc
- 4 İdüp ebkār-ı çemen żayf-ı hezāra ta°zīm
Gül-i zībādan açar sofrā-i gül-zāre gülāc
- 5 7ab°-ı nessāc-ı Müsellem yine bir servi görüp
Kamerī gögsi çıkarur oldı kumāş u dībāc

Harfûl-Ha*

22

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Nergis-i bustān-ı sırdur dīde-i bī-dār-ı şubḥ
Bāliş-i rū-yı gül-i maşşūddur destār-ı şubḥ

* Bu başlık M2'de yok.

21 M1: s.9, S1: 5b, M2: 4b

3b bāveye: bādeye, S1

* Bu başlık M2'de yok.

22 M1: s.10, S1: 6a, M2: 5a

- 2 Sāki-i keyfiyyeti elbette zānū-çīndür
Neş°e-dār-ı ekhāndur sāğar rüzgār-ı şubḥ
- 3 Her kevākib şanma bī-cādur tıbāk-ı çarḥda
Bāb-ı feth-i maṭlaba gülmīḥdür mismār-ı şubḥ
- 4 Pür-kufl-ı rāz olur vaż°-ı enāmil şübhesiz
Olsa bālāya güşāde her kef-i ezkār-ı şubḥ
- 5 Nağmesi eşbāḥa maḥzā rāḥatü°l-ervāḥdur
Hem-dem-i bezm-i ezeldür nāle-i mizmār-ı şubḥ
- 6 Şu°leyi şāķūl idüp ta°mīr-i kaşr-ı devlete
Mıhr ü māḥı ḥışt-ı sīm ü zer ider mi°mār-ı şubḥ
- 7 Āhuvān-ı pehne deşt-i lā-mekānı şayd için
Ḥam-be-ḥamdur sübḥa-i şad-dāne-i zer-tār-ı şubḥ
- 8 Ser-be-ceyb ol jale-veş berg-i ridā üstünde kim
Mevc urur āyīne-i zānūda hep esrār-ı şubḥ
- 9 Olmada dā°im Müsellem şem°-i feyż için fetīl
Tīre-ṭab°a penbe-i ser-şīşe-i devvār-ı şubḥ

2a çīndür: çīdedür, S1

6b sīm ü: sīm, ider: şayar, S1

7a pehne: pehn, S1,M2

Harfûl-Hı *

23

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Bir nefes dem-sāz olmaz nağme-i mestūr-ı çarḥ
Dut ki āgūşunda olmuş kāse-i ṭanbūr-ı çarḥ
- 2 Devr ider germiyyetin efser-i dükkān ḥākdan
Beyze-i mihri kim itmiş ṭotalum semmūr-ı çarḥ
- 3 Vesm-i ṭayruñ deyr-i cihān zīr-i cenāḥı olsa da
Mağz-ı °anḳādur ḥamīr-i dāne-i °uşfūr-ı çarḥ
- 4 Şu°le-i āh-ı şitābıyla olur feth-i umūr
Nazm-ı pervīndür kilīd-i daḥme-i gencūr-ı çarḥ
- 5 Ḥacle-gāh-ı sūrına baḳdum Müsellem °ālemūñ
Mātemi meşşāṭa itmiş her dile mesrūr-ı çarḥ

24

Mef°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

- 1 Tā ḳaddini °üryān-ı ḥazān eyledi her şāḥ
Tevḥīd-i Ḥaḳḳa ref°-i benān eyledi her şāḥ

* Bu başlık M2'de yok.

23 M1: s.10, S1: 6a, M2: 5a

5a ḥacle: ḥacle, S1

24 M1: s.10, S1: 6a, M2: 5a

- 2 Mā-beynini tebrīd idicek ḥamle-i kāsım
Sultān-ı deye °arz-ı sinān eyledi her şāḥ
- 3 Edhem-şıfat oldı çü bürehne ser ü pāyı
Ezkār ile ter-ṭayyib-i lisān eyledi her şāḥ
- 4 Pīçide idüp rāyet-i eyyām-ı fuşūli
Ceyş-i çemeni cümle nihān eyledi her şāḥ
- 5 Devrinde Müsellem ṭarīde sāğar-ı gülden
Rindān-ı ğamı bāde-güşān eyledi her şāḥ

Ḥarfü°d-Dal*

25

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 Degil kim keyfi bezm-i mā-ḥazardur ḥalka-i tevḥīd
Döner hem-vāre cām-ı bī-kederdür ḥalka-i tevḥīd
- 2 Olup erkež bir cilek menba°ından ayak cārī
Dil-i °uşşāka naql için kemerdür ḥalka-i tevḥīd
- 3 Yakar hubb-i sivā-yı tāb-ı ḥūrşīd-i ḥaḳīkatle
Çü pertev-süz-ı kāmūn-ı şererdür ḥalka-i tevḥīd

* Bu başlık M2'de yok.

25 M1: s.11, S1: 6b, M2: 5b

1a ḥalka: ḥalka, S1(ğazelin tamamında aynı)

- 4 Olur aşhāb-ı bi°at muttaşıl sırr-ı yedullāha
Anuñ çün dest-ber-dest-i digerdür halka-i tevḥīd
- 5 Ruḥ-ı zerd-i riyāzetle şudā°-i derd-i inkāra
Mişāl-i kırş-ı şandal-kār-ı gerdür halka-i tevḥīd
- 6 Olur ehl-i derūnun şūret-i aḥvālını ğammāz
°Aceb mir°āt-ı erbāb-ı nazardur halka-i tevḥīd
- 7 Cihād-ı ekber erbābı anuñla eyler istiftāḥ
Müdevver muşḥaf-ı rümḥ-ı zaferdür halka-i tevḥīd
- 8 Dimāğ-ı sālīki leb-rīz ider bū-yı muḥabbetle
Bu gül-şende açılmış verd-i terdür halka-i tevḥīd
- 9 N°ola ḫālibleri hep vech-i aşfer şāḥibi olsa
°Arūs-ı himmete ḫalḫāl-i zerdür halka-i tevḥīd
- 10 İdüp tenzīh ü teşbīhi tavassuḫ mu°tedil bir ḫāl
Maḫāmāt-ı şühūda ḫāk-ı dürdür halka-i tevḥīd
- 11 Nümāyān şu°le-i cevvēlesinde noḫta-i vahdet
Rubūbiyyāt-ı esmādan eşerdür halka-i tevḥīd
- 12 Kemā-şā° itmege seyr ü temāşā kūy-ı maḫşūdı
Baḫılsa dūr-bīn-i pūr-°iberdür halka-i tevḥīd
- 13 Müsellem menzil-i rūḥ oldığı menḫūl ü s̄ābitdür
Mücerred ḫāric-i ez-ḫavḫ-ı beşerdür halka-i tevḥīd

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Vücūd-i mahv u işbāta maḳarrdur ḫalka-i tevḫīd
Meger bīṣ ü kem-i cürm-i ḳamerdür ḫalka-i tevḫīd
- 2 Baḳılsa cürm-i timṣālinde eşkāl-i muḳayyeddür
Şühūda cilve-i nūr-i başardur ḫalka-i tevḫīd
- 3 Rehā-yāb olmağa ḳayd-ı ta^cayyün-gāh-ı şūrīden
Esās-ı cesr-i ıtlāḳa kemerdür ḫalka-i tevḫīd
- 4 Bulup bisyārī-i tezkīrden ceybinde şāmānlık
Meyān-ı baḫrda ğaltān-ı güherdür ḫalka-i tevḫīd
- 5 Nümāyān şu^cle-i cevvalesinde nokḫa-i vaḫdet
Müsellem sür^cat-i devre eşerdür ḫalka-i tevḫīd

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Ehl-i ^caşḳuñ ḫarabı āh u nevādur zāhid
Dem-i şoḫbetleri de bād-ı hevādur zāhid
- 2 Zīkr-i ^cayş-ı ezeli itmiş o erbāb-ı ḫarāb
Nişf-ı ^cayş anlara zīkr içre şadādur zāhid

26 M1: s.12 (Bu ğazel S1 ve M2'de yok.)

27 M1: s.12, S1: 7a, M2: 6a

1b dem-i: dem ü, S1

- 3 Faḳrı vīrāne idinmiş o gürūh-ı enbūh
Andan ol ḫāʿife hep daḫme-güşādur zāhid
- 4 Bir siyeh hırḳaya mālik imiş ol fırḳa velī
Cevz-i Hindī gibi pūr-mağz-ı vefādur zāhid
- 5 Sen ʿibādetle tefāḫurdasın ammā ʿuşşāḳ
Hep ʿubūdiyyete maʿil ʿurefādur zāhid
- 6 Ser-be-ceyb olduğuna bakma faḳīriñ çü cebel
Kemer-i himmeti pūr-tibr ü ḫilādur zāhid
- 7 Faḳd-ı mevcūdla vicdāna Müsellem-veş iren
Fuḳarādur fuḳarādur fuḳarādur zāhid

28

Mefʿūlü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿūlün

- 1 Kitmān-ı ḫaberle bulup emniyyeti kāğıd
Ger ḫaydan alur ḫüccetle himmeti kāğıd
- 2 Dāmānına ruḫ-şūde olursa nʿola ḫātem
Bir emriyle dünyāya virür devleti kāğıd
- 3 Pek sāde derūndur ki olup ḫāmeye hem-dem
Eyler o teḫī-mağzla hep şoḫbeti kāğıd

28 M1: s.12, S1: 7a, M2: 6a

3b mağzla: mağz ile, S1

- 4 °İrfānı bütün başma henüz cehl-i merkeb
Bilmem nice yapmış bu kadar şūreti kāğıd
- 5 Levh-i dili olmazdı şiken-gīr-i hatt-ı yār
Āharla eger eylemese ülfeti kāğıd
- 6 Sulṭānımı pehlūya çeker kande giderse
°İzzetli ūtar sīnede ol hażreti kāğıd
- 7 Bir şūh-ı hat-āverdeye olmuş o da pā-māl
Çekmekde kalem barmağına firḳati kāğıd
- 8 Aḥbābına taḥrīr-i selām itse Müsellem
Pür-dāğ ider āteşle ten-i ḥasreti kāğıd

29

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Kār-ger-i der-kār zāhir şanma fā°il nā-bedīd
Kayda çekmiş °ālemi ammā selāsıl nā-bedīd
- 2 Bī-cihet olmuş hüveydā ḥüsn-i şeh-r-āşūbı līk
°Aşḳ-ı °ālem sūz ile ol veche mā°il nā-bedīd
- 3 Şūre-zār-ı vādī-i °aşḳı temāşā eyledüm
Olmada her zerre-i rīginde şad-pil nā-bedīd

7b barmağına: parmağına, S1

29 M1: s.13, S1: 7b, M2: 6b

- 4 Ben o Mecnūnum ki gerd-efşān-ı pāyumda olur
Maḥmil ü maḥmil-nişīnān-ı ḳabāʾil nā-bedīd
- 5 Būʾ-ʿaceb ser-tīz olur tīg-ı nigāh-ı çeşm-i yār
ʿĀlemi ḳırmaḳda ammā ḥūn-ı bismil nā-bedīd
- 6 Dil o tīh-i ḥayret iḳre kem-sürāg olmuş ki olur
Rāh-ber-i kemkerde reh-nā-yāb-ı rāḥil nā-bedīd
- 7 Cān o baḥr-i feyż-i ʿaşḳa āşnādur kim ider
Mevcinüñ her ḳatresi biñ baḥr u sāḥil nā-bedīd
- 8 Ṭurfesi ĩcād olur mirʿāt-i ḥūsn-i dil-rubā
Kim ider her nazrede nice heyākil nā-bedīd
- 9 Ben o muʿciz-zād-ı ṭabʿum kim semend-i fikrūme
Şafḥa-i feyż-i meʿānī iḳre menzil nā-bedīd
- 10 Feyż-mend olmaḳdadır her zerre ḥarf-i ʿaşḳdan
Mekteb-i ʿālemde şanma ʿaşḳa ḳābil nā-bedīd
- 11 Dāne-i eşküñ Müsellem bezr ider ammā çe-şūd
Geşt-zār-ı vuşlat-ı dil-berde ḥāşıl nā-bedīd

Harfûr-Râ *

30

Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlün

- 1 Her kaçan hüsn-i gülû sūz-ı bütân bî-neng olur
Pençe-i hicrân °aşığda giribân-ı seng olur
- 2 Vüs°at-i taqdîre nisbetle verā-yı perdede
Pūye-gāh-ı verziş tebdîr cā-yı teng olur
- 3 Cilve-i hüsn-i fezāsında tecellî-zādenüñ
Māzi vü müstaḳbelātuñ pā-yı hükmi leng olur
- 4 Leblerüñ nāzıkligidür la'-i rengin gösteren
Bāde-i āzürde-i bār-ı girān bî-reng olur
- 5 Ṭab°a-gāh-ı kışr-ı binān-ı ḥased-kār anda
Ḥāme-i cenbān Müsellem bācîs-i āheng olur

31

Mefācîlün Mefācîlün Mefācîlün Mefācîlün

- 1 Cilā-yı dil bulan ḥalvet-güzîñ olmakla bulmuşdur
Şafā-yı ḥāṭırı mey ḥum-nişîñ olmakla bulmuşdur

* Bu başlık M2'de yok.

30 M1: s.13, S1: 7b, M2: 6b

4a nāzıkligidür: nāzıklindür, S1,M2 / la': S1'de yok.

4b bāde: bādeden, S1,M2 / bî: S1 ve M2'de yok.

31 M1: s.14, S1:8a, M2: 7a

- 2 Tevāzu^c zevkini cūdan beher sev cüst-cū kııl kim
Derūn-perverligi rū-der-zemīn olmaqla bulmuşdur
- 3 Ruḥ-ı ādem-ferīb-i dil-beri reşk-i cinān dirler
Degildür varsa anı künd-mīn olmaqla bulmuşdur
- 4 Semā^can her maḳamuñ bir dem olsun aşı-ı faşlın ney
Nefes ḳadrin bilüp ḳalb-i ḫazīn olmaqla bulmuşdur
- 5 Müsellem şūret-i ḡayrı ḳoyup āyīneye baḳ kim
Şafā-yı sīneyi bī-gerd-i kīn olmaqla bulmuşdur

32

Fā^cilātūn Fā^cilātūn Fā^cilātūn Fā^cilūn

- 1 Her dile feyyāz-ı muṭlaḳ ^cilm ü ^cirfān mı virür
Her ten-i efsürdeye Ḥaḳ nūr-ı ĩmān mı virür
- 2 Sīne-i pür-kīne olmaz dāḡ-dār-ı tāb-ı ^caşḳ
Her gedāya dehr-i dūn şevḳ-i çerāḡān mı virür
- 3 Çeşm-i pür-nemdür Şūreyyādan iden nūr iḳtibās
Tāki bākī görmeyince ḫūşe pistān mı virür
- 4 Rūy-ı zerd āsmān-gerd olmadıḳça mihr-veş
Herkesē būs itmege bu çarḫ dāmān mı virür

32 M1: 14, S1:8a, M2: 7a

1a ^cilm ü : ^cilm, M2

4a zerd: zerd ü, S1 / olmadıḳça: olmadıḳca, M2

- 5 Sūr-ı Süheyl cāmı gördüñ ki Müsellem muttaşıl
Vaqt olur devrān-ı kümeyt ayşa meydān mı virür

33

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Āb-ı rū-yı zafer erbāb-ı nazarda nemdür
Hañçer-i mūsını pür-cevher iden şeb-nemdür
- 2 Düşdi bir bādiye-i zillate dil kim anda
Nāle-i mūr hem-Süheyl-i feres-i Edhemdür
- 3 Kendüme baqdum idüp sırr-ı daķıķı taķķıķ
Ki cihān dāmına dāne getüren Ādemdür
- 4 Mübtelāyuz biz o şahbāya ki bī-keyf ise de
Cür^cası cevher-i āyīne-i cām-ı Cemdür
- 5 Cān-fedā ol ki Müsellem ķala ismüñ bāķī
Yoksa her dā^cirenüñ hāresi bir hātemdür

34

Me^cülü Mefā^cilü Mefā^cilü Fe^cülün

- 1 Şāfī dile virmez hālel ālāyiş-i zāhir
Kef seyr-i miyāhuñ ola mı men^cine ķādir

33 M1: s.15, S1:8b, M2: 7b

1b mūsını: sūseni, S1

5b yoksa: yoķsa, S1

34 M1: s.15, S1:8b, M2: 7b

- 2 Tesbîhini elden kımayup her gice Pervîn
Kesb eyledi ol şevk ile cem'iyet-i hâtır
- 3 Kec-ıtab^{ca} olan yâr ider âb-ı ruḥun îşâr
Taḥlîf-i felekdür iden ebri müteḳâtır
- 4 Şafvetle nefes tutduğıdur bir nazâr ile
Âyinedeki ḥâşşa-ı keşf-i zamâ'ir
- 5 Teshîr ider eṭrâfını çün ḥalka-i girdâb
Deryâ-yı ḥavâdişde olan ḳalbine nâzır
- 6 İ'dâm-ı ten-i ğaflete ^{ca}ayyâr siḥr-gâh
Dâmında tutar ḥancer-i elmâsını ḥâzır
- 7 Peşmîne-i dervîşe toḳunmaz leheb-i nâr
Altunı ucından yanar esvâb-ı mefâḥir
- 8 Nâḥun-zen olur ^{ca}aḳd-i Şüreyyâya Müsellem
Bu nazm-ı le'âlî-i tilâlî-i ḥavâtır

35

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olma ey dil çü ḳalem-i başıla ḥandân zinhâr
Âḥiri itme şümârende-i dendân zinhâr

2b şevk ile: şevkle, S1,M2

5a halka: ḥalka, S1

6b ḥancer: ḥançer, S1,M2

35 M1: s.15, S1:8b, M2: 7b

- 2 Merd-i senc̄ide iseñ dirheme olma m̄a^oil
İki destüñ zer için eyleme m̄iz̄ān zinhār
- 3 Kimsenüñ menziline p̄āyuñı sen itme dir̄āz
T̄ir-veş olmayasun žayf-ı beyābān zinhār
- 4 Penbe-i ğafleti ğūşuñda fitil itme çü şem^o
Nār-ı cehl ile tenüñ eyleme sūzān zinhār
- 5 Ey Müsellem şuver-i n̄ik ü bede bā-dil-i şāf
Hem çü mir^oāt olagör nāzır u ğayrān zinhār

36

Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilün

- 1 Lücce-i ^oişyānda nā-çārum eyā Ğayrū^o-beşer
Çāh-ı mevc içre giriftārim eyā ğayrū^o-beşer
- 2 Hep ğavās-ı bātın ile zāhiri dem-sāz idüp
Penc-ġāh üzre nevā-kārum eyā Ğayrū^o-beşer
- 3 Çār-çeşm-i intizār oldum ser-ā-pā luţfuña
Şeş cihātumla nigh-dārum eyā Ğayrū^o-beşer
- 4 Vir vişālūñle şafā kim dört tarafından dā^oimā
Pençe penc-i dest-i aġyārum eyā Ğayrū^o-beşer

3b žayf: ža^of, M2

36 M1: s.16, S1:9a, M2:8a

1b çāh: çār, S1

2b üzre: içre, S1

- 5 Bedā° idip hams-ı mübārekle Müsellem vaşfuña
Hvān-ı na°tüñde ni°am-hvārum eyā Hayrü°l-beşer

37

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Kimde sūzen gibi kim dīde-i °ibret vardur
Geçer o aţlas-ı çarhı aña rif°at vardur
- 2 Tāk-ı zībinde revākında serāy-ı emelün
Baqsalar şūret-i hamyāze-i hasret vardur
- 3 Kādirüñdür zafer-i esbāba da inde°t-tahkīk
Yoksa bāzū-yı halāyıkda ne kudret vardur
- 4 Mürdenün çūpe-i tábūtına baqdum okudum
Hey°et-i lāde fenā üzre işāret vardur
- 5 Rindün ol çekme şarābı yeñi kaftānında
Henüz āşār-ı tebāşīr-i nedāmet vardur
- 6 Zāhidün böyle kuşūrı var iken dünyāda
Yine ttab°ında °aceb cennete raġbet vardur
- 7 Hd-fürüşuñ çü zeheb-i nāşıye-i hālinde
Bir alur gözle görüñ çīn-i melālet vardur

37 M1: s.16, S1:9a, M2:8a

3b yoksa: yoġsa, S1

- 8 İtme bār-ı ğamı aḥmālide ey şūḥ ihmāl
Daḥi ṭāk-ı ḳad-ḥam-geṣtede ṭāḳat vardur
- 9 Bu teḳālīb-i şuʿunāta Müsellem ḥalkuñ
İnhimākinde teḳāzā-yı cibillet vardur

38

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

- 1 Çemen mülkinde lāle gerçi cismüñ dāğ-dār eyler
Velī kendi gibi bir ser-firāzı tāk-dār eyler
- 2 Viren maḥşūl-i ʿömrüñ bādesinüñ āsiyāb-āsā
İki destüñ idüp birbirine fersūde-zār eyler
- 3 Çü mīzān ʿadle māʿil ṭavrı sencide olan zātuñ
Kefüñ ḳor pāyına ʿālem zer ü gevher nişār eyler
- 4 Ṭoḳunma el-ḥazer mirʿāt-i ḳalb-i şāfa kim zīrā
Şikest olduḳça tekşīr-i süyūf-ı inkisār eyler
- 5 Bu meydān içre bir menzil-gehüñ çile-nişīnānı
Kemān-āsā nice ser-keşleri ḥidmet-güzār eyler

8a şūḥ: şūḥ, M2

38 M1: s.17, S1:9b, M2:8b

1a cismüñ: cismīn, S1

2a āsiyāb: āsiyā, S1,M2

2b destüñ: destīn, S1

5b ḥidmet: ḥizmet, S1,M2

6 Felek bir kaçreye kāni° olan şāfi°-dili elbet
Güher gibi cihānda zīb-i tāk-ı iftiḥār eyler

7 Müsellem dil o tīr-endāz-ı vādī°-i hünerdür kim
Ḥadeng-i kilke āhū-yı ma°nāyı şikār eyler

39

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1 Cihān-bīnān kemāl ü naqş-ı ḥalkı farka kādirdür
Naẓar erbābına °ayn-ı terāzū-yı başā°irdür

2 Kişi cinsün ser-efrāz eyleyince çāk ider cismin
Bu ma°nā şakḫ-ı ceyb-i dāne-i kendümde zāhirdür

3 Ğubār-ı ḥatır oldı ehl-i kāle ḥatṭ-ı ruḥsāruñ
Bu berceste °ibāret min-vech-i esrāra dā°irdür

4 °Asesle mey gibidür zāhidün °āşıkla evşāfı
cessās-ı °uyūb ol kāşif-i sırr-ı zamā°irdür

5 Müsellem ben işitdüm h°āce-i bisyār erden kim
Eden te°sīs-i Bünyān-ı ḫadem naqş-ı mezāhirdür

39 M1: s.17, S1:9b, M2:8b

1a kemāl ü: kemāl,M2

1b °ayn: °aynañ, S1

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Her maḳāmuñ perde-i rāzı enīn üstündedür
Sāye-i luḳf-ı Hudā ḳalb-i ḫazīn üstündedür
- 2 Ehl-i zıkrüñ şāğ u şola inşırāfuñ görme °ayb
Nefy-i cünd-i mā-sivā içün kemīn üstündedür
- 3 Ḳavs-ı illādan virürler tīr-i işbāta güşād
Allah Allah ile anlar ḫışn-ı dīn üstündedür
- 4 Dön oturma gel cihād-ı ekbere °azm eyle kim
Naşş ile faẓl-ı mücāhid ḳā'idin üstündedür
- 5 Ḳıl ḫaşīr secdeden sīmā-yı vechinde eşer
°izzet-i naḳd-i °amel naḳş-ı cebīn üstündedür
- 6 Ḳā'imüñ zıkrı olup taḳdīm zıkr-i ḳā'ide
Ey Müsellem bil faẓīlet sābıḳīn üstündedür

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Ḳayd-ı cerri tāze eyler ādemi kim pīr olur
Dest-i ḫārı gör ki ḫuşḳ oldukça dāne-gīr olur

40 M1: s.18, S1:10a, M2:9a

5a vechinde: vechüñde, S1

41 M1: s.18, S1:10a, M2:9a

- 2 Һam-şüde çüpek-zede қадlerden eyle ihtirāz
Her miyān-ı gāvla kemān elbet °aşāsı tīr olur
- 3 Tūde-i қabr-i velīden isti°ānet eyle kim
İқtizā itdükde dirler beyzedен şemşīr olur
- 4 Şāhid-i maṭlūbı da°vet gicedür mendūb olan
Yoһsa bir günlükle insāna perī teşhīr olur
- 5 Ey Müsellem ğam yime cāyuñ һarāb-ābād ise
Vaқt olur bu köhne bünyān mişe-zār-ı şīr olur

42

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Çeşm-i bīmāri ucundan dağıdur zūlfini yār
Şeb-dirāz olsa olur һastalar elbet bīzār
- 2 Һayret қadd ü һirāmuñla gelüp serve cünūn
Lāne-sāz oldı serinde nice mürġān-ı bahār
- 3 Çeşm-i cellād yine bālā-yı ruһunda didiler
Āftāb üzre imiş kevkeb-i Merīһe қarār
- 4 Zevқ-i tecrīdi bulup қаṭ°-ı °alāiқ ideġör
İtme ṭūl-i emelūñ rişte-keş-i şem°-i mezār

42 M1: s.18, S1:10a, M2:9a

3a yine: ne, S1

- 5 Tūsen ü gāv-i zamān ile zemīn ḥāzır iken
Sen neden eyleyesün verziş-i tertīb-i қаtār
- 6 Tūtma her bāba şaқın gūşuñı olma cessās
Halka-veş қalmayasun таşrada her leyl ü nehār
- 7 Eyle deryā-yı ṭabi°atda Müsellem gibi sen
Līқа-i maḥbereye māhī-i ilhāmı şikār

43

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Turre kim ruḥsārını bālīn-i nāz itmiş yatur
Kāfiri gör muşḥafa pāyin dırāz itmiş yatur
- 2 Reh-güzār-ı kūyına vardum seḥer üftādeler
Na°i keş-i yāri mihrāb-ı niyāz itmiş yatur
- 3 Baқ hilāl-i çarḥa kim bir āftābuñ şevқine
Dil-güdāz olmuş da āgūşında bāz itmiş yatur
- 4 Gendümi gör ḥāşıl-ı °ömri olan bir dāneyi
Çāk çāk olmuş ve-līkin ser-firāz itmiş yatur

6b halka: halka, S1,M2

7b maḥbereye: maḥbereye,S1

43 M1: s.19, S1:10b, M2:9b

1b pāyin: pāyuñ, S1,M2

3b güdāz: güzār, S1

- 5 Sebze-i haṭṭın penāh idüp Müsellem mürġ-i dil
Şāh-bāz ġamzesinden iḥtirāz itmiş yatur

44

Mef[°]ülü Fā[°]ilātü Mefā[°]ilü Fā[°]ilün

- 1 Var mı ḥaber şabāda esen mi o gül-[°]izār
Bezm-i çemende ġoncenüñ aġzın arar hezār
- 2 Cūlar degil ḥirāmuña reşk ile sū-be-sū
Aġzı şuyın aķıtmadadur faşl-ı nev-bahār
- 3 Benden yaña hevā ḥoş eger ḳadd-i yār ile
Serde olursa devlet-i reftār pāy-dār
- 4 Zülfün ḥatende vaşfın idermiş ġamum bu kim
Bir ġün ḥatāya uğrar o fikr ile rüzġār
- 5 Söylerdüm ehl-i meclise esrār-ı ḥaṭṭuñı
Gelmezse cām-ı ḥāṭır-ı sākīye bir ġubār
- 6 Diñle şikeste kāseden āheng-i bī-demi
Çoġ cemleri [°]aşāya düşürmişdür inkisār
- 7 Baġ kākülinde pīçiş ü ca[°]dı Müsellemā
Mümkün midür ki şehri dil olmaya tār u mār

44 M1: s.19, S1:10b, M2:9b

2b nev: S1'de yok.

Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lün

- 1 Puht-ı mağzānuñ tevāzu^cdur nişānı kıı nazar
Ber-kemāl olsa şemer olmaz mı hāke secde-ber
- 2 Zīr-i pā-yı himmet it iklīm-i seb^{ci} dāver ol
Ferz olur beydağ iderse hūne-i heftī güzer
- 3 Añla fūls-i ađniyāyı tār u pūd-ı sikkeden
Bir haşāire münhaşırdur tahta-i pehlevī zer
- 4 Şuhuf-ı ^cālemde kalur ismi mülāyim tıynetüñ
Mūme olmazsa qarın hātem olur mı nā-mūr
- 5 Kılma zāhirde Müsellem ol derūn ehli ki bak
Halka-i der-dest-i digerden nice feryād ider

Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün

- 1 Olup zengī-i şeb dīver-i sefīdi rüz mihmān-dār
Bu mülk içre olurlar bāc-dār-ı bender-i a^cmār

45 M1: s.20, S1:11a, M2:10a

2b beydağ: peydağ, S1

5b halka: halka, S1

46 M1: s.20, S1:11a, M2:10a

1a dīver: dīv / rüz: rūze, S1

- 2 Kişi bī-pā vü ser baır-i fenāda ser-be-ceyb ister
Ki cā-yı in-zamīrinde şedef-veş bir dürr-i şeh-vār
- 3 Girih-bend olmasa dilden şiken-gīr olmasa elden
Ser-ā-ser °ālemüñ çıkmazdı başı üstüne destār
- 4 Riyāz-ı °ālem işe dīde-i bīdār-ı esrāra
Beyāz-ı şubı-gāh-ı şun°-ı şaıdur revnaı-ı ezhār
- 5 Namāz-ı şubı iıün her bir giyeh şeb-nemle ğasl eyler
Olur elbet Müsellem merci°-i eřyā olan bīdār

47

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Ravza-i şun°-ı Ĥudādan bir şabaıdur nev-bahār
Manıkuı-ı tayr-ı Ĥafādan bir varıdur mürğ-i zār
- 2 Ĥalka-i dergāh-ı mařnū°atıdur °arız-ı basīı
řāhid-i hestīsine gerdün zümrüd-i ğuş-vār
- 3 Baır-i sırr-ı ādeme ğavvās olup çarı-ı nigün
Nāfe dek geıdi Ĥicābından zemine küh-sār
- 4 Kudret-i bī-çününüñ çün u çirā dil-ııastası
Teşne-i nīsān luıfidur biıār-ı bī-kenār

47 M1: s.20, S1:11a, M2:10a

2a Ĥalka: Ĥalka: S1

- 5 Baħr-i aħđar sebze-i sīr-āb-ı bāġ-ı cūdıdur
Cām-ı der-dest-i  aťāsıdur  aķıķ-i āb-dār
- 6 Mihr olup ser-germ olmuŗ  aŗķınuń āvāresi
Na ldür āteŗdür ol Őevķ ile māh-ı tāb-dār
- 7 Ey M sellem  un ul -ebŗaradur emr-i İlāh
Sen dağı eŗyāya eyle ol naŗarla i tibār

48

Fā ilāt n Fā ilāt n Fā ilāt n Fā il n

- 1 Bād-ı āhumdan Őaķınsun dīde-i bīmār-ı yār
Ĥastaya zīrā f z n -i elemdür r zgār
- 2 R ĥ-ı Őān  add iderler Şimdilik  aŗra g re
Bir kiŗi kim meclise boŗ gelmeye peymāne-vār
- 3 Merd-i meydān  ilesinden  ıķmayan nāvek-miŗāl
Keŗŗ-ı āhen giyse pāyı menzile itmez g zār
- 4 Baķ zem n ile zamānuń kārına Ĥātem gibi
Sīnesin  āk itmeyince kimse olmaz nām-dār
- 5 Ey M sellem ķaķum-ı tenle tefāķum eyleme
Hiķ libās-ı m ste ār ile olur mı iftiĥār

48 M1: s.21, S1:11b, M2:10b

3b āhen: āh n, M2

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Dil-i ^cārif olursa dā^cimā vīrāne lāyıkdur
Harāb memleket āmed şūd sultāna lāyıkdur
- 2 Koyup Rezzākuñı merzūkdan ümmīd-i rızık itme
Geçüp matbū^cı tābī^cden ricā nā-dāna lāyıkdur
- 3 Li-eclī^l-ekel itme ser-fürū her gördigün şaḥṣa
Bu şūretde rükū^c itmek belī ḥayvāna lāyıkdur
- 4 Çü girdāb-ı yem emvāc-i sivādan ser-be-ceyb olmak
Dilin deryā-yı taḥkīk eyleyen insāna lāyıkdur
- 5 Olup sūzen ^casā-yı āhen elde hem-çü Rūḥullāh *
Seyāḥatle başarsuñ günbed-i gerdāne lāyıkdur
- 6 İçüp ḥūn-ı ciger peymāne-veş bezme şafā-baḥş ol
Ayak üzre bu keyfiyyetle gir meydāna lāyıkdur
- 7 Müsellem nūr-ı zikrullāh ile dil mūncelī ister
Ki levḥ-i ḳalb-i insān şūret-i Raḥmāna lāyıkdur

49 M1: s.21, S1:11b, M2:10b

* Bu beyit M2'de yok.

6b ayak: ayağ, S1

Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lün

- 1 Hevdec-i rāḥile-i ʿaşkı giymek sīne olur
Ceres-i nağme-res anda dil-i bī-kīne olur
- 2 Şuver-i ğaybı temāşāya gerek dilde ḥuzūr
Āba geldükde sükün baḫ nice āyīne olur
- 3 Post giymekle şeref-i ḥūn-ı ciger-sūz olmaz
Nāfe-veş bu didigüm merdüm-i miskīne olur
- 4 Ejder-i nefsi ʿazīmetle musahḫar kıll kim
Ḳalbine mālik olan vāşıl-ı gencīne olur
- 5 Kābe-i faḫri Müsellem göremez ehl-i ğınā
Aña pūşiş-i bekem hırḳa-i peşmīne olur

Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün

- 1 kim sevḳ-i fenāda naḳd-i tenle iftiḫār eyler
Çü güdekdür sefālīn pāreyi dirhem-şümār eyler
- 2 Ser-efrāz eyleyince bir nihāli bāğ-ı ʿālemde
Seḫāb-āsā kişi çok ḥūy-ı pīşānī nişār eyler

50 M1: s.22, S1:12a, M2:11a

1a ʿaşkı: ʿaşḳ / giymek: kim, S1

5b pūşiş: pūşīde, S1

51 M1: s.22, S1:12a, M2:11a

- 3 Seherde çeşmini bāz eyleyen elbet bulur rif^{at}
Mişāl-i jāle zānū-yı kevākibde qarār eyler
- 4 Şahīhü'l-kavlüñ olmaz ülfeti kec-ṭab^{la} hattā
Mütün ehli bu remz ile havāşī der-kenār eyler
- 5 Çemen zerd oldı zann itme Müsellem dergeh-i Hāḳda
Cünūd-ı şayf-i tezhīb-i berāt i^{tizār} eyler

52

Mef^{ülü} Mefā^{ilü} Mefā^{ilü} Fe^{ülün}

- 1 Me^{nūs}-ı seher fırka-i rüşen-i güherāndur
Hidmetde şafaḳ anlara dāmen be-miyāndur
- 2 Cem^{iyet}-i hāṭırla Süreyyā ki ^{alemdür}
Her şeb yine baḳ sāt-i şubḫa nigerāndur
- 3 Behrām-ı zafer ḫancer-i elmās-ı seherle
Tārāc-ken-i kāfile-i h^{āb}-ı girāndur
- 4 ^{İsā} gibidür mürde şebi zinde idenler
Aşḫābı ḫaḳīḳatde Mesīḫā-nefesāndur
- 5 Her kevkeb-i sātⁱ ki ufukda ola ṭālⁱ
Pür-kār-ı girişme şanasın çeşm-i bütāndur

52 M1: s.22, S1:12a, M2:11a

1b be: M2'de yok.

3a ḫancer: ḫançer, S1, M2

- 6 Şubhuñ eşeridür ki açup h̄v̄abını verdüñ
Dem-bestelere bād-ı seher h̄ande-künāndur
- 7 Pīşānī-i erbāb-ı saċādet gibidür şubh
Kim nūr-ı şafā anda dirahşān-ı cihāndur
- 8 Şeb-nemle vuzūċ eyleyüp aċşāb u ċaķākīr
Ser-cümle namāz-ı sehere secde-berāndur
- 9 Parmaķlı gül-istānı Müsellem melekūtūñ
Ol dem kef-i daċvātdaki nazm-benāndur

53

Mefāċilün Mefāċilün Mefāċilün Mefāċilün

- 1 Nemā-yı çeşm-i ċāşık māh-ı ruhsārāna ċāiddür
Bu kavle ittiḥād-ı şemsle şeb-nemçe şāhiddür
- 2 ċlbādet-i pest-ṭabċāne olur müstevcib-i ċizzet
İlm-i saċy ile add olsa ne nāķışdur ne zāiddür
- 3 Sitem nā-hürde dil hem-şoḥbet-i maḥbūb-ı nāz olmaz
Anuñ çün hicr-i ċāşık ākibet zārī müċekeddür
- 4 Vefā meṃmül iden meṃyūs olur rü-be-firībāndan
Şümār olsa heves eyle emel erķām-ı vāhiddür

7b dirahşān: dirahşān ü, / cihāndur: çehāndur, S1

53 M1: s.23, S1:12b, M2:11b

- 5 Bu ma^cnāda ser-i mū ḥurde-bīn olmaz eṣer-dāde
Miyān ile dehen ta^cdādı ma^cdūma müsā^ciddür
- 6 Sebeb-bend-i ta^cayyün olma kim sedd-i tevekküldür
°Alāyıkdan rehā bulduḡda dil bālāya ṣā^ciddür
- 7 Hirās-efgen-i dile ṣemṣīr-i Merīḡ nigāhīdür
Ḳazāen tīr dinse ṣeṣm-i yāre °ayn-ı vāriddür
- 8 Tefevvuḡ itdigin maẓmūn-ı ṡirāzān-ı kühen-sāle
Selef lafzı Müsellem rū-yı ma^cnāyı mü^oeyyeddür

54

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Rind-i bī-sāmāne kim duḡt-ı °ineb tevḡīr ider
Her sebū-yı bāde bir Ḳız Ḳullesin taṣvīr ider
- 2 Āferīn olsun bu ḡākūñ ḡāme-i müjgānına
Kim gülū-yı ṣabra Rūmīler geṡüp taḡrīr ider
- 3 Ol ḡadar ḡüsn-i civānānında var te^oṣīr kim
Bir iṣābetle nigāhı nā-tüvān ü pīr ider
- 4 Reṣḡ-i ṣad-reṣḡ ol ṡabīb-i rüzgār-ı vaḡte kim
Merhem-i saḡızla dā^o-i ḡasrete tedbīr ider

7b ḡazāen tīr: ḡazā te^oṣīr, S1

54 M1: s.23, S1:12b, M2:11b

- 5 Byle yirlerde Msellem şab^c-ı maşbb-ı şhd
Seyr-i tevşid-i şıfatda cilvesin tevşir ider

55

Mefā^ciln Mefā^ciln Mefā^ciln Mefā^ciln

- 1 Senn ebr v mjgānuñ kemān u tr yazsunlar
Benm de şayda āmāde dilm naşcr yazsunlar
- 2 Yazanlar başı-i dendān  ĥařı-ı la^clnle tařnfāt
Drer zre mvecceh bir iki taşrr yazsunlar
- 3 Vel zlfnde grdm var ^cazzān-ı ĥařā-přān
Bu ĥyāb-ı b-nizāma ey řabā ta^cbr yazsunlar
- 4 Alanlar dde-i şem^c-i mezārum ol per-rya
Mrekkebe eyleyp bir nşa-i teşrr yazsunlar
- 5 Bunu reftāre u gftāre Msellem nādire-sencān
Ĥirām-ı zhn-i veřķād ile bir tanzr yazsunlar

56

Mefā^ciln Mefā^ciln Mefā^ciln Mefā^ciln

- 1 şirişk-i dde kim bir pençe-i ĥurřide ^cāi^cddr
Bu cezbe ittiřād-ı şems ile şeb-nemçe řāhiddr

55 M1: s.24, S1:13a, M2:12a

56 M1: s.24, S1:13a, M2:12a

- 2 Bulur elbette cennet nefsine zulm eyleyen ādem
Ki z̄enbũñ i°tirāf eyle °adedde vezni vāhiddür
- 3 Haṭṭ-ı leb kim kalem-kār-ı nigīn-i la°l-i cānāndur
O bīnī-sīm bāzū-bend-i ta°vīz-i meḥāmiddür
- 4 Ḥayāl ü vehmi ḳo rū°yet ta°alluḳ eylemez zīrā
Miyān ile dehen ma°dūm-ı şarfa iki şāhiddür
- 5 Vefā me°mūl iden nāḥvet-fürüşāndan olur me°yūs
Ḳumāş-ı vaż°-ı bel-dāruñ revācı şimdi kāsiddür
- 6 Sitemdür şoḥbeti nāz ile maḥbūb olsa da gūyā
Ümīd-i vaşl ile hicr içre zār olmaḳ da vāriddür
- 7 Bu mülk içinde dīvār sebep-i sedd-i tevekküldür
Emel peyvend olan ehl-i heves fikrinde fāsiddür
- 8 İderse tevbe zımnında eger meyl-i peşīmānī
Günāh-ı °abd-ı ḥāl çehre-i a°māl-i zāhiddür
- 9 Cemāl el virse lāzım ārife °abd-i şükūr olmaḳ
Ki İbrahim gül-zār içre de Mevlāya sāciddür
- 10 Dil-i bīmāra ṭıbb-ı gamda terkīb-i devā yoḳdur
Meger ki zīr-i serde bāliş-i bāzū vü sā°iddür

- 11 Cenān iken nigāh āyīne-i °aksūñle oynarmış
Şabīnūñ lū°be meyli şūretā bu sırrı nākiddür
- 12 Olur sa°y ile hāşıl cümle °ilm-i zāhir ü bāṭın
Bulan °izzet dü-°ālemde °ibādetle mücāhiddür
- 13 Müsellem tab°uñ ol sulṭān-ı mağbūṭ-ı seleftür kim
Elinde hāme seyfi sāz-kār-ı rū-yı kāğıddur

57

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Hūb-rūlar çün hīrām-ı nāza dāmen-gīr olur
Cūy-ı reşkten serv-i gül-şen pā-yı der-zencīr olur
- 2 Çāk-i rüsvāyī ki levḥ-i sīnede taşvīr olur
Ma°bed-i °aşq-ı bütān mihrābıdur ta°mīr olur
- 3 Hūr bakma sāl-hūrde nā-tüvān-ı pīrāne kim
Bāzgūn-kārı kemānuñ fitne-i şimşīr olur
- 4 Ey olan vādī-i ḥod-re°yīde hem-gerd-i heves
Çeşm-i ümmīd-i terūñ ḥayrānī-i naḥcīr olur
- 5 Şafḥa-i °ālem mişāl-i kāğıd-ı neşşāfdur
Zīrine neşf ü nemādur her ne kim taşṭīr olur

11a āyīne: āyīnede, S1

11b lū°be: lū°b, S1

57 M1: s.25, S1:13b, M2:12b

4b terūñ: teri, S1

- 6 Devr olsa la^l-i mey-gūnundan ol naḥvet-gerek
Sāgaruñ naḡş-ı gülūsı ḡalka-i zencīr olur
- 7 °Aşıkān maḡcūbī-i kem-şūret olmaz °aşḡda
Levn-i bī-mīnā-yı sāḡardan nice taḡyīr olur
- 8 Kilik-i ḡudretten Mūsellem olmada şūret-pezīr
Levḡ-i pīşānī-i fiḡratda ne kim taḡdīr olur

58

Mef^lūlü Fā^lilātü Mefā^lilü Fā^lilün

- 1 °Ālem nesīc-kār-ı ḡaḡīḡat degil midür
Eşyā bisāḡ-ı mevzi^c-i ḡikmet degil midür
- 2 Kevn-i vücūd irāde-i ḡudret degil midür
ḡudreti şūḡūd-ı °ayn-ı başīret degil midür
- 3 ḡaḡḡ naḡar olunsa şū^lūnāt-ı rūzgār
Emvāc-ı cūş-ı lūcce-i vaḡdet degil midür
- 4 Fehm it bülend ü pestī-i senc-i terāzūyı
Bu teng-nāy cā-yı °adālet degil midür
- 5 Bu meclis-i mecāzīye nisbetle sāgaruñ
Naḡş-ı gülūsı ḡavḡ-ı nedāmet degil midür

6b sāgaruñ: sāḡarın / ḡalka: ḡalka, S1

58 M1: s.25, S1:13b, M2:12b

2b ḡudreti: ḡudret,S1

- 6 Ağlatma ehl-i derd-i fiđān-kārı her nefes
Bāng meks-i berīden rāhat degil midür
- 7 Bilmez o şūh girye vü āh-ı şebāneyi
Ey zinde şubh-ı vağt şehādet degil midür
- 8 Bī-cā degil güşāyiş-i āđūş-ı zađm-ı dil
Hamyāze-i heves-ker-i vuşlat degil midür
- 9 Hađkā ki nevādī-yi nazmda Müsellemā
Ferz-efrāz erbāb-ı belāgat degil midür

59

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 O gīsū-yı siyeh-fāmı şeb-i đadr-i hidāyetdür
O tarık içre tāb-ı ^carızı māh-ı velāyetdür
- 2 Hüveydādur iki ebrūları levh-i cebīninde
Mübeyyin-muşhaf-ı āyāt-ı Hağdan dü-^cibāretdür
- 3 Dehānı bir kitāb-ı ma^cnevīdür sırr-ı vağdetden
Dağı güftarı ĩcāz ü feşāhat hem belāgtdür
- 4 Dili mir^cāt-ı muğlağdur o kim ola aña nāzır
Görür ^caks-i şıfātın anda seyr iden đarābetdür

6b berīden: perīden, S1,M2

9b erbāb: S1'de yok.

59 M1: s.26, S1:14a, M2:13a

- 5 addi bir naql-i gldr gl-Œen-i bg-ı hviyyetden
Anuñ n blbl-s aŒıķnı ehl-i hletdr
- 6 İder slikleri ser-menzil-i maķŒdına vŒıl
Anuñ krı viŒl-i Hķķa rz Œeb vestetdr
- 7 Nola bir riŒte-i esm ile bend itse maħlķı
Muħaķķaķ zt-ı pki mazhar-ı ism-i celletdr
- 8 Nice cnlar meh  sl hırķa-pŒ-ı dergehi olmiŒ
DimiŒler neŒve-yb-ı nefhası olmak saadetdr
- 9 Kerem-kr dil-i vrn-Œdim muħtc-ı feyzndr
Meded yek nazra-i luŗfuñla termm it inyetdr
- 10 Cenb-ı Hzret-i Œeyħ Sezy mrŒid-i lem
Ki zr-i pyine fersde-r olmak ibdetdr
- 11 Bu Œab-ı maŒiyet-pŒe Msellem derd-mendindr
Anı Œyeste-i iħsnuñ itmek pek adletdr

60

Mefl Filt Mefil Filn

- 1 teŒ bıraķdı cna nighuñ baķıŒ budur
Sz-efgen oldu mlk-i derna yaķıŒ budur

11a derd-mendindr: derd-mendndr,S1

60 M1: s.27, S1:14b, M2:13b

- 2 Dest-i niyāzı eylese °āşık be-dest-i nāz
Kaṭ° itmeye cefā kılcı el veriş budur
- 3 Tīr-i nigāhı gizledi gördüm o kaşı yā
Āmāc-ı dilde bir kez ilişmez geliş budur
- 4 Cellād-ı ğamze tīgını çekse niyāmdan
Biñ pāre eyler °āşığı birden çalış budur
- 5 Gördüm semend-i °işveye binmiş gider o şūḥ
Naḳd-i ḥayāt-ı cān Müsellem yetiş budur

61

Fe°ilātün Mefā°ilün Fe°ilün

- 1 Meşreb-i dil-berān °itābıyladur
°Āşıkuñ zīb-i çeşmi ābıyladur
- 2 N°ola ḥūy-gerde itse germ-i nigāh
Revnaḳ-i ḥüsni āb u tābladur
- 3 Hiç dernek eylemez baña gelse
°Ömrümüñ geçmesi şitābıyladur
- 4 Yakdı ağyārı āh-ı pür-şererüm
Recm-i şeyṭanı gör şihābıyladur

5a şūḥ: şūḥ, S1

61 M1: s.27, S1:14b, M2:13b

2b tābladur: tābıyladur, S1,M2

- 5 Ey şabā zülf-i yāri incitme
Dil-i zār-ı Müsellemā biledür

62

Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lün

- 1 Kūşe-i çeşm-i bütān kim nīm-ḥvāb-ı fitnedür
Tīr-i müjgānı be-kef-i ḥāzır-cevāb-ı fitnedür
- 2 El-ḥazer yārūñ tegāfül-güne vaz^{ci}ından şaḫın
Der-kemīn her bir nigāhında ^{ci}tāb-ı fitnedür
- 3 Kākül-i Tātār-meşreb başına itmiş hücūm
Pād-şāh-ı ḥüsni gördüm pīc ü tāb-ı fitnedür
- 4 Fitnedür gerçi ser-ā-pā mülk-i ḥüsne zülf ü ḥaṭṭ
Ḥāl-i müşgīn nābī ammā intiḥāb-ı fitnedür
- 5 Ḥaṭṭ degil baḫdum Müsellem mū-be-mū ruḥsārda
Ḳatl-i ^{ci}uşşāḫı muşarraḫ bir kitāb-ı fitnedür

63

Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün Mefā^{ci}lün

- 1 Ruḥ-ı cānānede çok başlı bir fitne oña güldür
Çemen-zār-ı melāḫatde yāḥūd bir şaḫlı sünbüldür

62 M1: s.27, S1:14b, M2:13b

63 M1: s.28, S1:15a, M2:14a

- 2 o dursun fitne-āşūb-ı nigāhuñda olan teşir
Dilim şevk-āver-i feyz eyleyen vazc-ı tegāfūldür
- 3 ayāl-i arızı hūn-ı cigerle per-veriş bulmuş
Sifāl-i dilde açılmış o bir rengin aranfildür
- 4 ül-istān-ı muhabbetde o ül-i ruhsār şevkiyle
Baña her nağme-i āh-ı derūn bir şavt-ı bülbüldür
- 5 Ne hācet bezm-i am ire Mūsellem cām-ı şahbāya
Benüm her dāğ-ı sīnem neşve-başş-ı sāğar-ı müldür

64

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

- 1 eşm-i hūn-āşām-ı dilber ahramān-ı fitnedür
Mülk-i hūsne amzeler şahib-ırān-ı fitnedür
- 2 Her şikenc-i tārı bir dām-ı belā-yı cān u dil
Zülf-i şehir-āşūb-ı hūsni dūd-mān-ı fitnedür
- 3 Gizlemiş müjgānı tīrin aşıa aşd eylemiş
Ebruvānı olmuş āmāde gümān-ı fitnedür
- 4 Perde olmuş rüyına ol āfet-i ül-ehrenün
Kākülün seyr eyleyenler didi kān-ı fitnedür

- 5 Kışver-i hüsni Müsellem olmuş āşūb-ı kaža
Devr-i haṭṭı ol şehūñ āḫir-zamān-ı fitnedür

65

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Gönül bir tıfl-ı nev-res resm-i gönce pür-hicāb ister
Dimāğ-ı cāna feyz-i bū-yı vaşluñdan gül-āb ister
- 2 Reh-i hicrūñde sūz-ı tāb-ı °aşkuñ cāna geçmişdür
O teşne tīg-ı gamzeñden meded bir katre āb ister
- 3 Faḫaṭ rez-i duḫterin bir kerre görmüşdüm ayak üzre
Niçün meydāne girmez var ise mīnā niḫāb ister
- 4 Elinde ḫançer-i gamze yine çeşm-i siyeh mestūñ
Kurūb-ı °uşşākı cümle bu kārından şevāb ister
- 5 Teğāfül itme luṭf it bir nigāh-ı āşinā besdür
Taḫammül-sūz-ı nazreñden gönül şāfī cevāb ister
- 6 Degil zāhid saña şāyeste naḫd-i vuşlat-ı dil-dār
O genc-i pür-güher zīrā benüm gibi ḫarāb ister
- 7 Dil-i sevdā-nihādum ḫayd-ı bend-i zūlf ider ammā
Degil ḫaşdı nevāziş-i ḫāṭırum bir pīç ü tāb ister

65 M1: s.29, S1:15b, M2:14b

3a ayak: ayağ, S1

- 8 Ğaraż-ı rāz-ı derūnun ŧi[°]r ile eŧ[°]ardan ancak
Müsellem sen ŧeh-i gerdūn-ı cenāba intisāb ister

66

Fā[°]ilātūn Fā[°]ilātūn Fā[°]ilātūn Fā[°]ilūn

- 1 Gül-ŧen-ārā bülbülüñ evvel dilin pūr-ḧūn ider
Ba[°]d-ezīn gül-būn niŧān eyler anı memnūn ider
- 2 Nev-[°]arūs eyler güli meŧŧāḧa-i evvel bahār
Eŧk-i ḧūn-ı [°]andelīble ruḧuñ gül-gūn ider
- 3 Ğonceler ŧanma ki bir bir zāhir itdi nev-bahār
Küleḧ-i pūr-ḧūn-ı bülbül gül-ŧeni meŧḧūn ider
- 4 Çok periŧān dilleri Leylā-pesend-i kākülūñ
Vādi-i ḧīn-i ḧaḧāda baŧ aḧık Mecnūn ider
- 5 ŧöyle tīz-revdür fūsūnı çeŧminūñ te[°]ŧiri kim
Bir nigāḧıyla nice yüz biñ każā meftūn ider
- 6 Ārzu-yı la[°]-i dil-berle Müsellem dem-be-dem
Eŧk-i ḧūn-ālūdını seyl-āb idüp ceyḧūn ider

66 M1: s.29, S1:15b, M2:14b

1a evvel dilin pūr: baĝrını evvel, S1

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Çeşm-i āşüb sâz-ı ğamzeñden belā destūr alur
Fitne-perdâz-ı nigāhuñdan każā destūr alur
- 2 Kākülüñden neşr-i bû itmek için °ālemlere
Āhuvān-ı Çīn-i Māçīn haṭā destūr alur
- 3 Feyz-i teşīri müdāvāya sirāyet eylemiş
Neşve-i la'lüñden emsemle devā destūr alur
- 4 Meclisinde şevk-baḥşıçün o şūḥī meşrebüñ
Gökde Zühre itmege faşl-ı şabā destūr alur
- 5 Nūr-ı feyzüñ iktibās eyler Müsellem bir şehüñ
Cebhe-i pür-tābını görse ziyā destūr alur

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Aceb ol ğamzeler sırr-ı każānuñ tercümānıdır
Yāḥūd erbāb-ı °aşka bir belā-yı nāgehānıdır
- 2 Żamīr-āsā dilümde sūz-ı °aşkı cāy-gīr olmuş
Ḥaber-dār olmadı aġyār o bir derd-i nihānıdır

67 M1: s.29, S1:15b, M2:14b

1b nigāhuñdan: nigāhından, M2

2a kākülüñden: kākülünden, M2

68 M1: s.30, S1:16a, M2:15a

- 3 Görenler t̄ir-i müjgāniyle yārūñ ç̄in-i ebrūsın
Didiler Rüstem-i h̄üsnüñ kurulmuş bir kemānidur
- 4 Keder almaz serüm pür-zaḥm iderse t̄iše-i ğamdan
Dil-i ğamz-ı edfer hādīm-i muḥabbet pehlevānidur
- 5 Müsellem şāḥ-çe-i t̄übāda olsa lāne-sāz olmaz
Dil-i murg-i hevā-kāruñ o kākül āşiyānidur

Ḥarfü°z-Zā *

69

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 S̄ābitüz a°rāz ile biz sırr-ı mübhem gelmişüz
Cevher-i rūḥuz bakılsa şekl-i ādem gelmişüz
- 2 İktisāb-ı nükhet-i verd-i ḥaḳīkat şemmine
Bu ḥazān-gāḥ-ı bahār-ālūda bī-ġam gelmişüz
- 3 Ebr-i nīsān-ı hüviyyet reşḥasından katreyüz
Kim şadef-ḫab°āne gevher ef°iye sim gelmişüz
- 4 Hāven-i ḥod-re°yide meshūḳ-ı darb-ı zilletüz
Neşve-i terkīb-i °aşka cüz°-i a°zam gelmişüz

5a şāḥ: şāḥ, S1

5b hevā-kāruñ: hevākārın, S1

* Bu başlık M2'de yok.

69 M1: s.30, S1:16a, M2:15a

- 5 Ehl-i tecrīdüz bu ʔūfān-gāh-ı hestī ʃūyda
Delk-i ber-dūʃ-ı fenāyuz ʔālib-i yem gelmişüz
- 6 Rāci°-i mihr-i ʔadīm °ālem-i vaḥdet bizüz
Gül-sitān-ı keʃretün verdine ʃeb-nem gelmişüz
- 7 Beyt-i dilde sa°yla olduḡ ʃafā-yāb-ı cemāl
Biz ḥarīm-i bezm-gāh-ı yāre maḥrem gelmişüz
- 8 İlticā itsün felek gerdişlerinden ḥavf iden
Zaḥm-ı ʃemşir-i ʔazā-yı cāna merhem gelmişüz
- 9 Gūdek-i endek zamānuz gec ḥayālāne velī
Zir-i dāmān-ı ḥafādan sırra a°lem gelmişüz
- 10 Nāḥıḡ-ı esrār-ı ḡayb-ı ma°ni-yi fiḡrat bizüz
Pā-nihāde süllem-i nazma Müsellem gelmişüz

70

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 ʃīveni zemzeme-i gerdiş-i evḡāt iderüz
Nālemüz māʃıḡa-i çehre-i da°vāt iderüz
- 2 Biz o rindān-ı ʔarīḡüz ki bu ḥāḡkada āḥir
Tār pūd-ı kefeni perde-i ḥācāt iderüz

- 3 Āḥirü'l-emr bu vîrân-kede-i ğamda dili
Nev-güşüde gül-i tâbüt-ı ḥarâbât iderüz
- 4 Böyle iḳbâl ile ḥalvet-kedede tîremüzi
Vesme-i ebrü-yı ebkâr-ı münâcât iderüz
- 5 Girye-i mâ-sebaḳ-ı hicri Müsellem şimdi
Ḥande-i zîver-i dendân-ı mükâfât iderüz

71

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Āftâbı biz o vādideki ğalṭân görürüz
Her giyâ-ḳaddi resen-bâz-ı beyâbân görürüz
- 2 Çüp-ı ḥayret-kede-i zemzeme-i müsîdür
Zîr-i rânındaki ṭifluñ anı raḳşân görürüz
- 3 Câm-ı mey kim Ceme pîrâye idi teşrîfi
Raḥt-ı °aks-i pes dâmençede eftân görürüz
- 4 Böyle ḳalursa eger vüs°at-i eyyâm-ı ğayruñ
Tengî-i çeşmini pîrâmen-i ḥirmân görürüz
- 5 Ḳande bir çehre-i nîlûferi görsek ḥufte
Cüy-bâr-ı emel-i kesbde ḥandân görürüz

3a dili: velî, S1,M2

3b güşüde: şüküde, / tâbüt: tâpüt, M2

71 M1: s.31, S1:16b, M2:15b

2a çüp: çüb, S1

- 6 atre-i eşki ki ser-māye-i dil itmiş idük
Şimdi sevdā ğamıyla zīver-i dāmān görürüz
- 7 Olsa müjġānlarımız arŐa Müsellem peyvend
RiŐte-i kūŐe-i seccāde-i pīrān görürüz

72

Fā[]ilātün Fā[]ilātün Fā[]ilātün Fā[]ilün

- 1 armen-i mā-ھاŐal fıra-i irām eylemişüz
Dīde-i mūr-eyi māh-ı tamām eylemiŐüz
- 2 Bizüz ol tīre-niŐīn-i bende-i ھاalvet ki ğamı
Zīb-i cilbāb bir efgende-i Őām eylemişüz
- 3 Pāre-i mūmeni biz zīr-niġīnende cemūñ
Şem[]a-i türbet-i āsāyiŐ-i nām eylemişüz
- 4 Biz ki pārāndelerüz sāye-i müjġānımızı
Merkeb-i merħale-i ırba-i zamān eylemişüz
- 5 Mesmi[]-i Őīve-i maŐmūna Őarīr-i alemi
Nefħa-i ma[]reke-i Őūr-ı devām eylemiŐüz
- 6 Āh-ı pey-der-peyi pīrāye-i dil itmekle
Raħt-ı sāmān-ı ğama silk-i niŐām eylemişüz

- 7 Ma°ni-yi t̄azeyi temyīze M̄sellem yārān
Kūçe-i mışra°ı dehlīz-i kelām eylemişüz

73

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Gāhi gül-şende hezārān ile naqqāl oluruz
Encümende gehi pervāneye hem-ḥāl oluruz
- 2 Mihr-veş menzylimüz bām-ı sipihr olsa dahī
Cū gibi şāf-derūna yine pā-māl oluruz
- 3 Gerd-i ğamdan çü şabā başımız olduğda esen
°Uqde-i ḥātır gül-ğonceyi ḥallāl oluruz
- 4 Vaqt olur şāne gibi zūlf-i girih-gīre girüp
Çok hevā-dārlara nāzım-ı aḥvāl oluruz
- 5 Bāṭın u zāhiri yek-renk iderüz gāhi çü cām
Gāh āyīne-şifat levḥa-i eşkāl oluruz
- 6 Hem-çü peymāne gehī pür-dil olup demler olur
Ney gibi nice tehī mağzla ḳavvāl oluruz
- 7 Bār-ı ğam ḳāmetimüz itse de ḥam °ālemde
Şāhid-i feyze M̄sellem yine ḥālḥāl oluruz

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Şuhūd-ı vech-i bākī ehline ^cunşur-ı niķāb olmaz
Vücūd-ı āyine rā^oī vü mer^oīye hiçāb olmaz
- 2 Degildür tāk u kisve muttaşıl müstelzim-i ^cirfān
Muşavver meyvelerde reng olur ammā ki āb olmaz
- 3 Țoķunmaz nūr-ı ^cirfān bir dile tā kim ħarāb olmaz
Belī ma^cmūr olan menzil maĥall-i āftāb olmaz
- 4 Kelām-ı kāmili cerĥ idemez aķvāl-i kec-ţab^cān
Ĥavāssuñ i^cvicācı müfsid-i metn-i kitāb olmaz
- 5 Bu menzilde Müsellem fikr-i iflās ü hirās itme
Kerīmūñ miĥmānānında ġam ü bīm-i ĥesāb olmaz

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Ten dinen rūĥ-ı revāna bunda maĥmildür henüz
Dil ceres-āsā fiġān-riz-i menāzildür henüz

74 M1: s.33, S1:17b, M2:16b

2a tāk u: tāk, M2

5b miĥmānānında: miĥmānında, S1, M2

75 M1: s.33, S1:17b, M2:16b

1b fiġān: fiġā, S1, M2

- 2 °Älem-i iṭlākdan düſmiſ ḥazīẓ-i °unſura
Cān bu ſalſāl-i bedende pā-yı dürr-i güldür henüz
- 3 Cār-ı ma°denden olan bi°r-i raſaddan muttaſıl
Nāẓır-ı levḥ-i қаzā Fārābī-i dildür henüz
- 4 İtmege a°zāyı hep mevzū°-ı cā-yı emr-i Rabb
Mūlarum yek yek nigeḥ-bān-ı mefaſıldur henüz
- 5 Nükte-i °irfān girān u maḥfil-i dāniſ ḥarāb
Ḳāfile-i mustakḫī reh-i menzil-be-menzildür henüz

76

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 °Arazdur cevher-i fikrüm dilüm bī-kārdur sensüz
Heyūlā-yı ṭabī°at ſūret-i divārdur sensüz
- 2 Gel ey verd-i ḥaḫīḫat gül-ſen-i cānı güſād it kim
Ser-ā-pā mūlarum bir gül-bün-i pür-ḫārdur sensüz
- 3 Eſer bulmazsa bū-yı kākülüñden ey ğazāl-ı çīn
Œabā bu yirde bī-āmed-ſūd-i tekrārdur sensüz
- 4 Kime yansun yaḫılsun bī-ruḥ-ı cānāne pervāne
Ki iḫlīm-i ſeb-iſtān-ı ümīdüm tārdur sensüz

- 5 Fezā-yı cāna ey nūr-ı başar bir kez nazār kıı kim
Dü-çeşmüm ḥasretüñle nergis-i bīmārdur sensüz
- 6 Tūlū° it şahñ-ı gül-zāra meded ey pençe-i ḥurşīd
Nem-i şubḥ tarab-ı evrāk-ı bāğa bārdur sensüz
- 7 Müsellem çarḥı menzil eylese hicrūñle ey meh-rū
Felek māhiyyeti yok yār-i nā-hem-vārdur sensüz

77

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 Görür zāhid beni yoklukda nā-çār oldıgum bilmez
Beḳā ba°de°l-fenā içre benüm var oldıgum bilmez
- 2 Ğalaṭ-bīñ şuhuf-ı °ālemde şebāt-ı pāyumı görmiş
Velī pā-yı digerle dehri seyyār oldıgum bilmez
- 3 Felek şevrūñ zemīn gāvuñ müheyā eylemiş ammā
Benüm bu menzil içinde sebük-bār oldıgum bilmez
- 4 Baña reyḥān şatar her sebze-i bī-gāneyi zāhid
Velī dükkāñçe-i fāñide °aṭṭār oldıgum bilmez
- 5 Göñöldür maṭla°-ı şems-i ḥaḳīḳat kim Müsellem ḥalk
Benüm de merkezümde çarḥ-ı devvār oldıgum bilmez

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Aczi pīrāye-i her-mātem ü sūr eylemişüz
Bāzū-yı mağfirete dāye-i zūr eylemişüz
- 2 Tār u pūd-ı kefeni ma^creke-i encāmda
Perde-i mağz-ı mükāfāt-ı umūr eylemişüz
- 3 Hāk-dānında bu dehrüñ bün-i her mūyımuzı
Resm-i sūrāhçe-i mü^ckil-i mūr eylemişüz
- 4 Bulmaduğ tabla-i iqbālde eczā-yı neşāt
Ġafleti māşıta-pīrā-yı fütūr eylemişüz
- 5 İtmege kesb-i nemā gül gibi bu nāmiyede
Pister-i hārı meger cā-yı hużūr eylemişüz
- 6 Rīşe-i medd-i şanīn olmuş iken devrāna
Şimdi dāmençe-i sāğarda zuhūr eylemişüz
- 7 Çīn-i pişānī-i hicrānı bu giryānlıkda
Āteş-i micmere-i serde buhūr eylemişüz
- 8 Hāme-i bedreka-i lāfzı Müsellem ma^cnen
Berķ-i mevzūn-ı nihān-hāne-i Ṭūr eylemişüz

78 M1: s.34, S1:18a, M2:17a

2a tār u: tār, M2

7b buhūr: buhūr, S1

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

- 1 Cāy-gīr-i kūh-ı istignā-yı vālāyum henüz
 ays-ı rŭ-gerdān-ı Leylāyı temennāyum henüz
- 2 Bir siyeh-erde siyeh-em-i cihān-āŭbdan
 Tā bıkrden derd ile leb-rīz-i sevdāyum henüz
- 3 Ben ehīd-i nŭk-ı mŭjgān-ı bŭtān-ı iveyŭm
 Kim berāt-ı kŭtegān-ı aa urāyum henüz
- 4 Ben meāmm-ı vālihān-ı aa ŭn micmer-i bŭdum
 Dŭd-ı āh-ı sŭziimle nefa-pīrāyum henüz
- 5 Nev-perīde oldı mŭrg-i dāni-i rek-āverŭm
 ule-i āf-ı fŭyŭz-ı aa ankāyum henüz
- 6 Ben helāk-i pi ũ tāb-ı urre-i yārŭm ne am
 Rŭz-ı maer irede āsŭde-avgāyum henüz
- 7 Ey abīb-i cān u dil eyle ilāc-ı hāırum
 Ben marīz-i a mutāc-ı mŭdāvāyum henüz
- 8 Eyledŭm tārāc-ı kālā-yı hŭrd bir ŭh iŭn
 ār-sŭ-yı imtiyāzānide rŭsvāyum henüz

9 Ben sezā-vār-ı etemm kārān-ı pīrānum bugün
Nāṭıķ-ı mu^cciz-edā-yı sırr-ı ma^cnāyum henüz

10 Tāli^c-i burc-ı sipihr mihr-i dil-dār olalı
^cĀlem-i dilde Müsellem lem^ca-pīrāyum henüz

80

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

1 Devr-i sāķīde füzün olsa n^ola şöḫbetimüz
Ayağı toprağıdur elde olan şervetimüz

2 Ḥāk olursaķ yiridür reh-güzerinde çü ^cabīr
Resen-i zülfidür el-ḥaķ sebab-i rif^catimüz

3 Ḥalk ile dest-i girībān olaraq duḫter-i rez
^cAşra fāş itdi derūnlardaki keyfiyyetimüz

4 Yāre ḫurbiyyeti vādi-i tevāzu^cda bulup
Cū gibi ehl-i derūn olmağadur himmetimüz

5 N^ola dergāh-ı velāyetde olup mūr-ı za^cīf
Der-miyān olsa Müsellem kemer-i ğayretimüz

80 M1: s.35, S1:18b, M2:17b

3a ḫalk ile: ḫalkla, dest: dest ü, S1

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Civān aşuñ görüñce vesme-dār ebrūya cān ekmez
Bu menzilden geen ehl-i hevā ozlu gümān ekmez
- 2 Gönül bī-ayd-ı tār-ı urre cevr-i ebruvān ekmez
Bu meydān ire kimse ilesüz bir kez gümān ekmez
- 3 eker nādir beraber vaz^cı her bī-mihr-i meh-rūdan
Zemīnūñ ekdigin iki ekirdek āsmān ekmez
- 4 Zekān üzre ol lebler hūsninūñ i^ccāzıdur yosa
eken bir beyzeden hi iki ti-ı hūn-feān ekmez
- 5 Miāl-i gonce dil-hūn olmayan āgūa eb-nemdür
Yüzi yunmi abāhū^l-ayrlı bir dil-sitān ekmez
- 6 Zenadāndan alur a-ı afa-i ruhsārdan evvel
azā menūr-ı hūсне beyzesüz zīrā niān ekmez
- 7 Nigīn-āsā olup pür-era elmās-ı acāletle
Zemīn-i ayrīde ab^cumda ayd-ı nām u ān ekmez
- 8 Devām-ı devlet-i es^cadla dil bir demdedür yosa
arīr-i āmeden gül-bāng-ı ebnā-yı zamān ekmez

81 M1: s.36, S1:19a, M2:18a

1a aşuñ: aşın, S1

4b feān: ekān. S1

7b ayrīde: ayrda, S1

9 Ne deñlü yekke-tāz olsa bu vādīlerde çok sürmez
Müsellem menzil-i üstādda ol kim °inān çekmez

82

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Oldı çīn-i zülf-i yāre bādī-i tālān henüz
Bu haṭālardan şabā maḥcūb u ser-gerdān henüz
- 2 Ṭab°um oldı bir dürr-i nā-yāba ābisten-geh anuñ
Cüst-cūsında telāṭum-hürdedür °ummān henüz
- 3 Māh-ı nev-dülbend ebr-i āferīnişden olur
Nazm-ı nādān-siteme mısra°-keş-i dīvān henüz
- 4 Biz o deryā-yı vücūbuñ reşhasıyuz kande maḥv
Cürm-i hestī-i vücūd ḳatre-i imkān henüz
- 5 Bü'l-heves-kāruñ metā°-ı kām-ı nā-sencīdesi
Zīb-i dükkān-ı verā-yı perde-i nisyān henüz
- 6 Haṭ degildir ḳatl-i °āma ol şeh-i mülk-i fiten
Eylemiş ışdār beyāż üstine bir fermān henüz

82 M1: s.37, S1:19b, M2:18b

3b mısra°: miṭr, S1

Harfû°ş-Şin*

83

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 °Arz-ı dīdār eylemiş °uşşāķı teşvik eylemiş
Va°de-i vaşlını ammā hatta ta°līķ eylemiş
- 2 Gerçi mümkündür nigāh-ı pür-fūsūnunda amān
Katli °āma ğamze-i cellādı taķķīķ eylemiş
- 3 Nokta-i mevhūmı işbāt eylemezdi hūrde-bīn
Līk hikmetle dehān yāre taṭbīķ eylemiş
- 4 Āteşīn ruhsāriyla tāb-ı nigāh-ı şu°leyüz
Dil-rübūde eylemiş °uşşāķı taḥrīķ eylemiş
- 5 Ceyş-i Tātār-müjüñden geldi biñ tīr-i belā
Ser-te-ser mülk-i dili yıķmaķda tedķīķ eylemiş
- 6 Zülfüñe bend eylemiş göñlüñ Müsellem neylesün
Rūzgār-ı bī-amān ammā ki tefrīķ eylemiş

* Bu başlık M2'de yok.

83 M1: s.37, S1:19b, M2:18b

1a eylemiş: eyleyüp, S1

Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilün

- 1 Āb u tāb-ı ruḥ-ı cānāna şuyun buldurmış
Gül-bün üzre gül-i ḥandāna şuyun buldurmış
- 2 Naḳd-i eşk ile alındı yine kālā-yı vişāl
Ehl-i ʿaşḳ dīde-i giryāna şuyun buldurmış
- 3 Kırđı ʿuşşāḳı o ḥūn-ı nigeḥi bir demde
Ġamzesi ḥançer-i tīrāne şuyun buldurmış
- 4 Meşrebin ḥūn-ı ciger eylemiş ol āfet-i cān
Yaʿni kim laʿl-i Bedaḥşāna şuyun buldurmış
- 5 Bāġ-ı ʿaşḳ içre Müsellem yine feyż-i eşküm
Dīdeden taze nihālāna şuyun buldurmış

Mefā^oilün Mefā^oilün Mefā^oilün Mefā^oilün

ز نقش صورت چین جبین زرد عنوانش
خط شادی بوددر پیشگاه خواستکارانش

نرفته بوی کل بیرون ز مسقف خانه مقصود
شدم مست شراب صحبت لبهای خنداناش

84 M1: s.37, S1:19b, M2:18b

3b tīrāne: perāne, S1

85 M1: s.38, S1:20a, M2:19a

نداردمنت رنگسياهی نرکس شوخش
که بر خیزدغبارسر مه اندرصف مژکانش

زند مهر خموشی بر لب سیل حوادثرا
زقدر تهای بحراز حلقه کرداب عمانش

دهر دامان یوسفرا زلیخا نام رسوایی
مسلم چون نکیرد شهرت چاککریبانش

86

Fā[°]ilātūn Fā[°]ilātūn Fā[°]ilātūn Fā[°]ilūn

- 1 Ol ki hikmetle bu cevelān-gehi meşhūn görmiş
Zerre-i ḥākini bir cism-i Felāṭūn görmiş
- 2 Çeşm-i şīri bu terāneyle olan ālūde
Şem[°]-i bālā-yı serinde nice Mecnūn görmiş
- 3 Ḥacle-i dehre sū-yı [°]ademden evvel
Ḥūn-ı ehl-i dili meşşāṭa-i gerdūn görmiş
- 4 Tāb-ı ḥurşīd-i tecellāyla erbāb-ı naẓar
Her ter ü ḥuşḡda bir da[°]vā-yı Ḳārūn görmiş
- 5 Her niẓāmında Mesellem bu cihān-ı dūnuñ
Feyż-i irşādıyla bir ḥāl-i dige-gūn görmiş

86 M1: s.38, S1:20a, M2:19a

4b her ter ü: her ki, S1 / her ki ter ü, M2

Harfû°ş-Şad *

87

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Kuşça cānı üstüh°ān içre olup zār-ı kafeş
Bülbülün müjgānı olmuş kendüye tār-ı kafeş
- 2 °Andelībe çīne-dān idüp gül-i pür-jāleyi
Mihir ider envārını zer-çüp-ı divār-ı kafeş
- 3 Raḥne-dār itmiş tenin şayd-ı tez-i rev maḥlaba
Rūz-ı şeb ser-tā-ḳademdür çeşm-i bīdār-ı kafeş
- 4 Kāse-i deryūzever keff-i reh-güzārında ṭurur
Bir ḥirāmān-ı kebg için ḥamyāzedür kār-ı kafeş
- 5 Sebze-i la°lün Müsellem eyleyüp naḳş-i derūn
Oldı dil gūyā ki ṭūṭī-i şeker-ḥvār-ı kafeş

Harfū°l-°Ayn *

88

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Ḥāne-i ḳalbe bisāṭ-ārā-yı zīverdür semā°
Cünbüş-i dāmençe-i teşrīf-i dil-berdür semā°

* Bu başlık M2'de yok.

87 M1: s.39, S1:20b, M2:19b

3a tenin: tenin ol, M2

3b rüz: rüz u, S1, M2

* Bu başlık M2'de yok.

88 M1:s.39, S1:20b, M2:19b

- 2 Vüs^cat-i pervāz-ı Cibrīl-i şühūd-ı muṭlaḳuñ
Sür^cat-i cevlānına taḫrīk-i şeh-perdür semā^c
- 3 Resm-i āyīn-i bülend ile bu şūr-ı bezmde
Çār-gül bir kāse-i rindān-ı digerdür semā^c
- 4 Böyle bī-ārām olur bisyārī-i ḫālātđan
Kim bu devrūñ maṭla^cında şems-i ḫāverdür semā^c
- 5 Bāz ider āğūşını vaşl-ı tecellī-zādeye
Böyle bī-pervā Müsellem bir ḫalenderdür semā^c

Ḥarfü'l-Ġayn *

89

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Mürġ-i dil bend oldı tār-ı zülfine tenhā dirīġ
Ḳaldı ol āvāre gice bir hevā ḫayfā dirīġ
- 2 Bī-muḫābā itdiginden herkese keşf-i zamīr
Naḳd-i vaḳtin pāy-māl itdi gül-i ra^cnā dirīġ
- 3 Ṭal^cat-ı vech-i ḳamer tāb-ı dil-ārāyı görüp
Şar^ca oldı mübtelā mihr-i cihān-ārā dirīġ
- 4 Her ne kim taḫrīr ola eyler mükāfāt anı zīr
Kāġıd-ı neşşāfa beñzer şafḫa-i dünyā dirīġ

* Bu başlık M2'de yok.

89 M1:s.39, S1:20b, M2:19b

- 5 Ğayret-i silkü¹-leālī nazm u k̄ālikle senūñ
Dil-güdāz oldı Müsellem gevher-i yektā dirīĝ

90

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Bir seher oldı bu dil maşrıķ-ı ^culyā-yı ferāĝ
Mihre olup mihre-keş tahta-i mīnā-yı ferāĝ
- 2 Maḥv idi cümle heyūlā-yı vücūdāt-ı emel
Oldı ḥūrşīde maḥall-i sāḥa-i melsā-yı ferāĝ
- 3 Kem degil keyf-i şudā^ca idüp ez-cümle vedā^c
Viridi bir neş^e-i āḥer dile şahbā-yı ferāĝ
- 4 Hem-çü mir^cāt-i şafā olmada ḥayrān dā^cim
Şuver-i nīk ü bede levḥ-i muşaffā-yı ferāĝ
- 5 Ğayri nisyānla manşūş ola zıkr-i Sübhān
Nefsi naşb itmek olur ḫā^cate ma^cnā-yı ferāĝ
- 6 Dehre cem^ciyyet-i ḥātırla tefevvuķ itmiş
Kūşe-gīr-i felek olmaķla Süreyyā-yı ferāĝ
- 7 ^cÖmr ü vezīdüñ olur olmaz sözine itme ^camel
Şarddan naķilledür şūret-i fetvā-yı ferāĝ

Harfûl-Fâ *

91

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Fünün-i nüshâ-i insân-ı kâminden alan evşâf
Teḳaddümle ḥaberden mübtedâyı eyler istikşâf
- 2 Musahḥhardur ba'cidü'l-ahdi elbetde ḥadişü'l-ahd
Anuñ çün cezbe-i eṭvâruma dil-dâdedür eslâf
- 3 Ğinâ-yı zâtı buldum naşş-ı " lâ-tülhimi " bildüm
Vücūdum ğurbet-i tevḥîd içinde eyledüm itlâf
- 4 Olaldan " leyse'indallâh " nûrıyla münevver dil
Ḥudūd-ı mümkinât içre baña bî-gânedür eṭrâf
- 5 Verâ-yı âlem-i ef'âli seyr itdüm Müsellem hep
Ser-â-ser şafḥa-i devrânı yazdum kâğıd-ı neşşâf

Harfûl-Kef *

92

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şevb-i zer-büfte nazâr kııl var ise im'ānuñ
Köhne olduğda yaḳarlar nedür aşlı anuñ

* Bu başlık M2'de yok.

91 M1:s.40, S1:21a, M2:20a

* Bu başlık M2'de yok.

92 M1:s.40, S1:21a, M2:20a

- 2 Zerimek māye-i zevk ü ʔarab u rāḥatdur
Zer ʔomaḫ naḫd-i ğam u miḥnetidür insānuñ
- 3 ʔoltuğından aşı lup dāra çekildi zer için
Āḫibet ʔaldı ʔaş altında eli mīzānuñ
- 4 ʔavī-nigeh olmağa sa°y itme nigār ise daḫī
Zer için gerdenine geçdi resen hemyānuñ
- 5 Gerçi sūḫ ehli geçer zerānı şaymaz niceler
Līk ʔuğrā-keşīdür dā°ire-i şulṫānuñ
- 6 Pister ü cāmede bir pāre ḫaşıre māluñ
Ey Müsellem ne imiş ʔadri zer-i °uryānuñ
- 7 Zer için ceng-i düvāl eyledi mağribde hilāl
ʔutulup ḫasmı aña var didi ʔoḫ noḫşānuñ

93

Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün

- 1 Ḥiyāz-ı ʔudret-i Ḥaḫda vücūd ḫalk olup ḫāşāk
Riyāz-ı hey°etinde °arş u sidre ḫoşedür hem tāk

2a ʔarab u: ʔarab, S1, M2

2b miḥnetidür: miḥnetdür, S1

3b ʔaş: ʔaşuñ, M2

93 M1:s.41, S1:21b, M2:20b

1a ḫāşāk: ḫāşāk, S1

1b hey°etinden: heybetinden, S1

- 2 Kitāb-ı şun°ına şīrāzedür envār-ı mihr ü meh
Hecā-yi hikmetinde nokta-i hāk ü cüzümdür eflāk
- 3 Hākīm-i muṭlaḳuñ te°sīr-i rūḥ-ı zü°l-ḥayvetinden
Mesihā bir nefsi-i Hızr ise bir dem itdi istidrāk
- 4 Gül-istān-ı celāl-i Hākda Nūḥuñ fülk ü ṭufānı
Degildür jāle-i lāle şayılmaz sebze-i nem-nāk
- 5 Der-i divān-ı Sübhānda cevāhir-bār olup aḥcār
Kıyāma ṭurdılar zerrīn kemerlerle cibāl-i hāk
- 6 Bu dārü°d-ḍarb-ı ecsāma olup şāhib-°ayār ādem
Meādın oldı sebbāk ü nebātpt oldı heb sekkāk
- 7 Müsellem kışrı terk eyle leked-ḥvār-ı mezellet ol
Ki °izzet bulasun °ālemde sen mānende-i misvāk

94

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Bir ayağıyla başar erler ney-i devrānuñ
Acı kuvvetlüsidür duḥt-ı °ineb meydānuñ
- 2 Lālā-i lü°lü° ile sencide degil kıymetde
Kan ṭutar °illet-i ṭab°iyyesi var mercānuñ

7b misvāk: şivāk, M2

94 M1:s.41, S1:21b, M2:20b

- 3 Herkesün cevher-i zātiyyesini fark itmek
Muttaşıl lāzıme-i zımmetidür ʿirfānuñ
- 4 Yüz kızardup zer için kopdı yirinden āhır
Eller açdı kemerün ğonce-i ter-dāmānuñ
- 5 Nağd-i dirhemle Müsellem kişi rifʿat bulmaz
Gerdenünde resen-i zilleti gör hemyānuñ

95

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Yāre-i sīneyi arz eylemege yāre gerek
Yāre şardırmağa yalvarıvirüp yāre gerek
- 2 Yemm-i ğamdan dürr-i vicdānı ğalās eylemege
Şāf ise hemçü şedef-i dil yine şad-pāre gerek
- 3 İhtilāfāt-ı mezāhirledür ārāyiş-i dehr
Nūş-ı cān ney-i şekere nīş dağı ğāre gerek
- 4 Bağmayup ehl-i kemāl ağreb-i nā-hemvāre
Mihr-veş ʿalʿat-ı zātiyyesi hemvāre gerek
- 5 Rāʿiz-i gül-şen-i irşād olan erbāb-ı sedād
Sāde-dil ehl-i derün cū gibi āvāre gerek

4b kemerün: kemerin, S1

95 M1:s.42, S1:22a, M2:21a

3a dehr: kevn, S1, M2

3b nīş: şīş, S1, M2

- 6 Sāye-dār olmağı ümmīd idenüñ bīd gibi
Muttaşıl rābīta vü meslegi bir yāre gerek

96

Mefā^cīlün Mefā^cīlün Mefā^cīlün Mefā^cīlün

- 1 °Aceb bāzīçe-i seher oldı dehre haṭṭ-ı ruhsāruñ
Ki halka ṭuṭı vü āyīne ızhār itdi dīdāruñ
- 2 Daḥī semmūr-ı müjgān içre maḥmūm-ı tegāfūlken
Tehī sāz-ı sebū-yı bezm-i cāndur çeşm-i bīmāruñ
- 3 Olurken ṭavḳ-ı kameranı halka-i dām-ı heves serde
Yine seyrende ḳalmış ol tez-rev-i kebk-i reftāruñ
- 4 Virüp ebkār-ı bāğa verd-i ra^cnā pāre-i dülbend
Şabā ḥinnā güzārīdür ser-i engüşt-i gül-zāruñ
- 5 Bulur erbāb-ı miknet şafḥa-i °ālemde cem^cıyyet
Olur eṭrafını ḥāris-i şebāt-ı pā-yı pür-kāruñ
- 6 İder ebnāsına ḥamyāze-i ḥüsrānını ta^clīm
Zamān-ı fırsatında ṭāḳ-ı bāb-ı ḳaşrı ḡaddāruñ
- 7 Olur dünyāya mālīk serzenişle olmayan kec-rū
Muḳaddim kendi ḥālinin olursa rabṭ-ı mismāruñ

96 M1:s.42, S1:22a, M2:21a

3a halka: halka, S1, M2

7b ḥālinin: ḥalinde, S1

- 8 Bahār-ı °āfiyet şanma Müsellem bāğ-ı dehr içre
Kefendür gerden-i naḥl-i ümīdinde dil-i āzāruñ

97

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 Derūnında bilüp güncāyişin ol dürr-i yektānuñ
Dimāğ-ı telḥ-nākinden geçilmez oldı deryānuñ
- 2 Bu mevsimde mükāfāt ehli nā-yāb olduğundandır
İvaż yirine seng-tūde olmak ḥaqqı mīzānuñ
- 3 Kitāb-ı ḥüsne ruḥşat-yāba dest-res ne mümkindür
Bu girye ile nigāhı bī-vuzūdur ḥā°ste-kārānuñ
- 4 Teḳāzā-yı şu°ünātuñ semādan olduğu ma°nen
Meşāhid rişte-i mevḥūmesinden reşḥ-i bārānuñ
- 5 Güzer-gāh-ı ğınāda izṭirāb-ı ḥālet-i °aşkı
Nümāyāndur teng-āb-ı güherden ehl-i °irfānuñ
- 6 Ğubār-ı ḥaṭṭ degildür ṭarf-ı rū-yı şu°le-rīzinde
Baḳıyye-i dürd-i meydür cām-ı billūr-ı zenaḥdānuñ
- 7 Hirās-ı devrī-i la°i-i şeker-ḥand ile meclisde
Olur ṭavḳ-ı emel naḳş-ı gülüsü cām-ı şahbānuñ

97 M1:s.43, S1:22b, M2:21b

5a ğınāda: fenāda, S1

- 8 °Aceb sū-yı arīne uramıř rez-i duteri grsek
Bezmdede neşveyi dirler ekilmiř şuyı meydānuñ
- 9 Olunca ser-fūrū bir de alem-i evrā-ı eřcāra
Mūsellem nař-bendīdūr tekāpūsında ma°nānuñ

arfū°l-Lām*

98

Mefā°ilūn Mefā°ilūn Mefā°ilūn Mefā°ilūn

- 1 Nizām-ı °ařda bir cilve-i mestūr bulmıř dil
Ki her āsūde hāli gāyet mecbūr bulmıř dil
- 2 řeh kim dād-fermāyīydi dehrūñ hā-dānında
Anı muhtāc-ı feyz-i řubh eřm-i mūr olmıř dil
- 3 Cihān ābiliyyet-i hedm-i bār-ı imtinān olmış
Cehālet-i °ālemūñ gerdūnından ma°mūr bulmıř dil
- 4 gerd-bād kim mey-hāne şanında olur peydā
Sūreyyā-yı sipihr devlet-i fafūr bulmıř dil
- 5 Olar kim tīr-endāz olmaz idi mūr-i °anāya
Cemūñ sāye-bān-dāruñ per-i °uřfūr bulmuř dil

8b neşveyi:neşve, M2, neşveyi: neşve yok: S1

* Bu başlık M2'de yok.

98 M1:s.43, S1:22b, M2:21b

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

- 1 Hır bakma pāre pāre cāme-i dervīşe kim
Nefs-i ser-keşle cihāda zırh-ı Dā[°]ūdīdür ol
- 2 Hırka-i peşmīne-i miskīn çü cild-i nāfedür
Müşk şanma kāmīlūñ enfās-ı behbūdidür ol
- 3 Kıl tefekkür zāt-ı Haḫka ādemūñ kurbīyyetin
Kim serv-i şāndur ḫāşında mescūdidür ol
- 4 Zāhidūñ reşk itdigi mülk-i ḫaḫīkat ser-te-ser
°Arifūñ āyīne-i zānūda meşhūdidür ol
- 5 Naḫd-i ḫa[°]n ehl-i şūretten olur ser-māye-dār
°Aşıkun sevḫ-i melāmetde olan sūdidür ol

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

- 1 Zīr-i çeşminde o ḫāle ne disem lāf degil
Kişver-i ḫüsninūñ āhūları bī-nāf degil
- 2 Haḫḫ-ı yāḫūtla bir nüşḫa çıkardı la[°]lūñ
Ki henüz dest-i nevāzende-i şaḫḫāf degil

99 M1:s.44, S1:23a, M2:22a

100 M1:s.44, S1:23a, M2:22a

1a çeşminde: çeşmünde, S1

- 3 Her sühân kim yazasın bir de verâsın fikr it
Şanma sen şafha-i a°mâlûñi neşşâf degil
- 4 İtme bir hemze-i şadme-i cādū-yı nigāh
Ey perī-zāde bu dildür cebel-i Kāf degil
- 5 Kaşabü°s-sabķ-ı feşāhatda olan yekke-süvār
Zāde-i şab°-ı Müsellemdür o irdāf degil

101

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Gerd-i gam içre görüp zann itme hālīdür göñül
Hākde medfūn hum-ı pür-zer mişālīdür göñül
- 2 Nāzır-ı ma°mūre-i arz-ı bedendür muttaşıl
Hāris-i mülk-i yemīn řuṭb-i şimālīdür göñül
- 3 Yok anuñ emr-i beķāsında ne müddet ne mevādd
Cevher ammā ki °arazdan pāk ü °ālīdür göñül
- 4 Merkez-ārā-yı suṭūr-ı °āliyāt ü sāfilāt *
Şeş cihātuñ āftāb-ı bī-zevālīdür göñül
- 5 Kış°ası beñzer müdevver bir zamīr-i rāci°e
Baķ Müsellem baķ ne sırr-ı zū°-celālīdür göñül

101 M1:s.44, S1:23a, M2:22a

* S1'de 4. ve 5. beyitler yer değiştirmiş.

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Hāmedür cilve-geh-i rūḥ-ı me'ānī-i cemīl
Sidredür cāy-geh-i vahy-i tırāz-ı Cibrīl
- 2 Hāmeyi çüp-ı °aşā tıtdı hep aşḥāb-ı kelām
Kubbe-i maḥbereyi Ṭūr-ı tecellīye meṣīl
- 3 Hāmedür çūpe-i te'dīb-heme zāde-i ṭāb°
İdemezler reh-i evzān ü niḫāmı taḥvīl
- 4 Hāmedür dest-i muvaḥḥiddeki sebbābeye dāl
Ki ider nazmla tevḥīd-i Hudāvend-i Celīl
- 5 Dest-i serheng-i me'ānīde kalemdür çevgān
Şaff-ı nazmı ider anuñla Müsellem tertīl

Ḥarfü'l-Mīm*

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Her şikāf-ı dilimüz ḥancer-i mürgān ṭotalum
Biz de şeh-bāz gibi Ṭūr-ı beyābān ṭotalum

102 M1:s.45, S1:23b, M2:22b

* Bu başlık M2'de yok.

103 M1:s.45, S1:23b, M2:22b

1a ḥancer:ḥançer, S1

- 2 Mūr-ı perverde-i ḥākīde olursaḡ olalum
Dīdemüz revzene-i kāḥ-ı Süleymān ṭotalum
- 3 Yelken-i cūdī güşūde göremezsek ilde
Mevce-i giryemüzi lücce-i °ummān ṭotalum
- 4 Böyle važ° ile eger ḥulle keserse devrān
Çeşme-i sūzını bir çāk-i girībān ṭotalum
- 5 Çünki pūşīde imiş Ka°be-i maḡşūda şebi
Tīregīlikde Müsellem gibi hicrān ṭotalum

104

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

عندلیب نو کرفتارم چمن کمکرده
من اسیر غربتم راه وطن کمکرده ام

شمع عشقم چون قلند انجمن کمکرده ام
رشته بر سرداغ اندامم ومن کمکرده ام

همچو قمری حنقه رقیتم درکردنم
سرو ازاد مرادم در چمن کمکرده ام

حسرت پیر اهنی باشد عزیز جان ولی
یوسفی اندرچه هر موی تن کمکرده ام

کرچه بر هیدم مسلم هرچه سیب ذقن
ماه کنعانم کتان پیر هن تن کمکرده ام

4b sūzını: sūzānı, S1
104 M1:s.45, S1:23b, M2:22b

Mef^cülü Mefā^cilü Mefā^cilü Fe^cülün

- 1 Haṭṭuñla olup şaf-zede dīvān-ı nigāhum
Mağlūb-ter-i mūr-ı Süleymān-ı nigāhum
- 2 Sulṭān-ı serā-perde-i °aşqumla yazılmış
Sīb-i zekānuñ beyze-i fermān-ı nigāhum
- 3 Seng-i ğamıyla kāse-i dil olmada mūdar
Yek-pāre sūtūn üzredür eyvān-ı nigāhum
- 4 Hep pençe-i mercān çıkarur genc-i dilümden
Dāmān u girībānuma iḥsān-ı nigāhum
- 5 Endīşe-i ḥālūñle seḥer cilveler itdüm
Bir merdüm-i Keşmīr idi mihmān-ı nigāhum
- 6 Şāfī-dil iken jāle gibi müncezib olmuş
Bir pençe-i ḥūrşīde girībān-ı nigāhum
- 7 Baḫduqça olur levḥa-i zānūya Müsellem
Cibrīl-i hüner mervaḥa cünbān-ı nigāhum

105 M1:s.46, S1:24a, M2:23a

4a çıkarur: çıkar, S1, M2

Mef[°]ülü Mefā[°]ilü Mefā[°]ilü Fe[°]ülün

- 1 Şol mey-gede-i kûşe-i çeşminde zebūnum
Üftāde-i dūnbāle-i āhū-yı fūsūnum
- 2 Her dem iderüm halka be-pā cū-yı emelden
Nā-reste-i nihāl-i çemen-bāğ-ı cūnūnum
- 3 Eşkümde nihān olduğuma eyle teraḥḥum
Ey merdüm-i dīdem nazār it ğavṭa-be-ḥūnum
- 4 Derk eylemez °ilm-i şuver-i ḥvān-ı müderris
Ben nüshā-i °aşq-ı ezelüm bī-çeh ü çūnum
- 5 Bir āh-ı şerer-efgen-i °aşq ile Müsellem
Ḥār u ḥas-ı zūhhādı yaqār şu[°]le-i derūnum

Mef[°]ülü Mefā[°]ilü Mefā[°]ilü Fe[°]ülün

- 1 Yok şubḥ-ı ferāğatda benüm mesken-i āhum
Bir çīdedür ol mıştabadan dāmen-i āhum
- 2 Hep çāk-ı girībānı ider kendüme ta[°]līm
Dünyāda budur mā-ḥaşal-ı ḥirmen-i āhum

106 M1:s.46, S1:24a, M2:23a

107 M1:s.47, S1:24b, M2:23b

- 3 Eczā-yı ğam-ı muğ-peçeyi eyleyüp ıslāh
Ger nāf-ı Mesīh olsa n°ola hāven-i āhum
- 4 Bülbül yirine lāne-i her verd-i terinden
Hep mürğ-i semender çıkarur gül-şen-i āhum
- 5 Da°vā-yı tenebbiyle degil ceyb-i Mesīhe
Geçse felek aḡlası ger sūzen-i āhum
- 6 Bir pençe-i ħurşīdüñ olup vaḡf-ı ḡulū°ı
Ḥamyāze-i ümmīd çeker revzen-i āhum
- 7 Peyveste-i çarḡ olmada gitdükçe Müsellem
Yok şubḡ-ı ferāḡatda benüm mesken-i āhum

108

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Ey iden ḡarf-i kec ü rāstda şarf-ı ḡalem
Ḳalbdür vaḡf-ı raşad-ḡāne-i ism-i a°zam
- 2 Çāk çāk olmayıcaḡ sīne-i şaḡrā gibi dil
Cereyān itmez o vādīlere enhār-ı ḡikem
- 3 °Uzleti pīşe idüñ kim açıla °ayn-ı ḡavāss
Ḳıl sefer bāḡına zāhirden odur fi°l-i ehemm

5a tenebbiyle degil: teb ile dikilir, S1

7a gitdükçe: gitdükce, M2

108 M1:s.47, S1:24b, M2:23b

- 4 Olsa taşhîf-i kitâbetde eger el-°uzleh
Olur el-°izzüleḥ ey vâkıf-ı imlâ-yı raḡam
- 5 Güneh olmasa eger °afva ḡarîn olmaz idi
Ḥille-i maḡfîret üstünde tebâşîr nedem
- 6 Degil insâna sezâ cem° ü ḡabûlî diyerek
°Arz ider ḡîn-i cebînin saña ḡâliyle derem
- 7 Ḥükm-i esmâ°-i teẓâd ile Müsellem şeb ü rûz
Ḥabz u başt üzre geḡer müddet-i °ömr-i °âlem

109

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

- 1 Ṭâ°at-i Ḥaḡ zâhîdi maḡbûl ider °inde°l-°avâm
Ḡayret-i Ḥaḡ °ârifî medḡûl ider beyne°l-enâm
- 2 Zâhid eyler mûcib-i emr-i İlâhiyle °amel
Ḥaḡḡa iḡbâl ü teveccüh üzredür °ârif müdâm
- 3 Zâhidüñ kârı °ibâdetdür hemîn ma°bûdına
°Ârifüñ ḡâli °ubûdiyyetledür her şubḡ u şâm
- 4 Zâhidüñ cevân-gehidür ḡadd-i seyr-i mustaḡîl
°Ârif eyler kûy-ı seyr-i müstedîri iltizâm

- 5 Zāhid eyler kesb-i esbāb-ı huzūr a°mālle
Kālb-i hāzırla olur vuşlatda °arīf müstedām
- 6 Zāhidüñ tã°ati mīzānda şaķīl olmaķ gerek
°Arīfün tevĥīdi vezn olmaz dimiş ehl-i kelām
- 7 Zāhide ism-i müsemmadur kemāl-i ma°rifet
°Arife zāt-ı müsemmadur Müsellem kaçd u kām

110

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 Mecālisde şafā-yı kälbe dā°ir çok eşer gördüm
Ĥumāruñ dāĥi cām-ı şoĥbetün bī-derd-i ser gördüm
- 2 Bu nevbet-i ĥasta-i efsün-çeşmi olduğumda ben
Yazılmış kıt°a-i bādāmı ĥayli kār-ger gördüm
- 3 Dilīr eyler şeb elbet sārīķi dirlerdi evvelden
düzd-i cānı çār-ebrū olunca beş beter gördüm
- 4 Be-cā-yı ĥaṭṭ u dendān dest-i şaĥĥāf-ı cemālinde
Ĥaṭṭ-ı yāķūtla eṭrāfı ĥāvī bir dürer gördüm
- 5 Habāb u mevc-i eyyāma Müsellem āşinā oldum
Bu deryā-yı ĥavādişde nice tāc ü kemer gördüm

110 M1:s.48, S1:25a, M2:24a

1b ĥumāruñ: ĥumārın, S1

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Dildür ol mevrīd-i ilhām-ı Vedūd-ı °allām
Dildedür devha-i elvāh-ı şahhāh-ı aḥkām
- 2 Dil-i kāvile vāsīṭa-i melek ü mülk-i °ālemde
Ādeme varsa odur aṣl-ı medār-ı ikrām
- 3 Dildedür sırr-ı ma°allāhla ṣahv-ı ma°lūm
Maḥv-ı mevḥūme degildür o maḥall-i ārām
- 4 Dildür ol müdrīk ü °ālim ki ulu°l-a°māle
Sāde-levḥ olsa da āverde olur rūḥ-ı kelām
- 5 Dildedür aṭse-i āmāl-i mülūk u ṣu°lūk
Dildedür ṣalṣale-i rāḥle-i rāh-ı merām
- 6 Dildür ol medrese-i °ilm-i uṣūl-i ma°lūm
Dil degildür o ki aña ola mersūm-ı evhām
- 7 Dil āramdur ki aña āverdedür delv ü °arem
Olur ol demle Müsellem o maḥalde ekmām

Harf-i Nūn*

112

Mefā^cilūn Mefā^cilūn Mefā^cilūn Mefā^cilūn

- 1 Tama^c her çend-i vahşetden hirāsān gösterür kendün
Ğubār-ı gevher-i nā-süfte ğaltān gösterür kendün
- 2 O gāh huşķ kim kalmışdı hışt-ı humda devr ile
Ser-i tākinde bāğuñ resm-i çevġān gösterür kendün
- 3 Şu^un-ı zerre-i tābendesı hūsn-i nıgeh-i çīniñ
Sıpihr her nazarda mihr-i raħşān gösterür kendün
- 4 O resm-i kal^a-ı Cem kim degildür kābil-i taşvīr
Mūrūr ile piyāz-h^yān-ı rindān gösterür kendün
- 5 Oķundukça Mūsellem nevādālar āferīninden
Leb-i efsürde-i dīvār cūnbān gösterür kendün

113

Fā^cilātūn Fā^cilātūn Fā^cilātūn Fā^cilūn

- 1 Şem^c-i digerden hirāsān gösterür cem^ciyyetin
Çeşm-i şīr eyler çerāġ-ı dūdman-ı vahşetin

* Bu başlık M2'de yok.

112 M1:s.49, S1:25b, M2:24b

113 M1:s.49, S1:25b, M2:24b

- 2 Ma°nāda ʔayy-i merātible tekāpū idenüñ
Her bün-i müyü virir bir Yusufuñ hāşiyetin
- 3 Himmetin bir rütbe itmiş küşte-gān-ı ğamze kim
Gerden-efrāz ide ser-tā-pāyı şem°-i türbetin
- 4 Penbe-i arāyiş-i tābūtı her bir mücrimüñ
Gösterir °afvuñ beyāz-ı şubḥ-gāh-ı raḥmetin
- 5 Müsta°idd-baḥt-ı çeşm-i ğayrdan dūr olmağa
Zīb-i pişānī ider hāk-i siyāh-ı zilletin
- 6 Şeh-per-efşān-ı semenderden ider arāste
Ḥasta-i hicr-i ruḥuñ bālīn-i kesb-i rāḥatın
- 7 Āferīn şāḥib-i kemālūñdür Müsellem añladum
Ġaflete ehl-i hevā meşşāḥta eyler raġbetin

114

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Dūr olaldan çeşm-i ḥvāhiş ruḥşat-ı dīdārdan
Farkı yok müjgānlaruñ ḥār-ı ser-i dīvārdan
- 2 Şūret-i ma°dūmda °aşkla inkār olduğum
Selb ider ḥūsni cihānda min-ba°d ikrārdan

6a şeh-per: şeh,S1
114 M1:s.50, S1:26a, M2:25a

- 3 Halka-i girdāb olur tavk-ı gülū-yı fāhte
Cūy olsa serv-i gül-şen haclet-i reftārdan
- 4 Vuşlatuñ āzāre muhtaşş olduğun ta'lim için
Ābla gül şeklini gösterdi zaḥm-ı ḥārdan
- 5 Dāğuma meyl itdi sīnemde Müsellem dil-rubā
Bir şafā kesb itdi gūyā taraf-ı lāle-zārdan

115

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Şikāf-ı üstüḥ^vānum derde şeh-rāh eyledi devrān
Reg-i cismüm tınāb-ı ḥayme-i āh eyledi devrān
- 2 Benüm mūm-ı nigīn ḥāl-i nā-dānistemi yaḥsuñ
Nişān-ı mücmelāt-ı ders-i efvāh eyledi devrān
- 3 Bu °aşruñ bir müretteb meclisinden görmedük behre
Sipihruñ gerdiş-i cāmından āgāh eyledi devrān
- 4 Daḥī nev-reste iken şehr-āşūb olmasun dirdüm
°l^vzār-ı buse-gāhın āķibet māh eyledi devrān
- 5 Müsellem ṭab^cuma teşḥīr-i mülk-i şī^r ü inşāyı
Bu nev-reftār ile bir vefk-i dil-ḥ^vāh eyledi devrān

3a halka:halka,S1,M2
115 M1:s.50, S1:26a, M2:25a

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

درد صالم اضطراب دل شود معتاد من
معدن سیماب بوده طینت ایجاد من

من به پیش رحله کشتم صورت الاولی
هیئت لامی نماید رحله استاد من

من بقا خواهم بهستی اوفنار امیکشد
اینچنین باشدمراد صاحب ارشاد من

در فضا کاه و جویش مین ممکن را ازل
حلقه فتراک ستاد بی جهت صیاد من

معنی رنگین طراز داز سر کلکم که شد
ناف مانی هاون ماهیت بهزاد من

روزکار همتم زدخر من سعیم بباد
سر فرویمر انمیکرده که بر باد من

کرده ازخواب عدم بینا رحیل فیض صبح
ملکت دلرا مسلم چون جرس فریاد من

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Cām-ı dil bulmaz şafā bu neşve-i maḥmūrdan
Tūde-i ḥākister olsa heyzem-i engūrdan

116 M1:s.50, S1:26a, M2:25a

117 M1:s.51, S1:26b, M2:25b

- 2 Şevk-i būs-ı gerdenuñ t̄ā ḥaṣre dek ey s̄īm-ten
Türbe-gāhumda fūrūzān-ı ſem[°]dür k̄āfūrden
- 3 Ḥacle-i dehre gelen ſ̄īrīn-meẓāk-ı ma[°]rifet
Bād-bīz-i rāḥatın itmiş pūr-zenbūrden
- 4 Ḥıfz için kālā-yı kāmın gerçi gerdān-ı ſabāḥ
Kıfl-ı pervīni alur ſandūka-i deycūrden
- 5 Kāse-i ç̄ininde ḥaṭṭ-ı inkisār-ı rūzgār
Bir siyeh peyker-i [°]alemdür devlet-i fağfūrden
- 6 [°]Aṣr-ı cemden kām alan sebbābe-dārān-ı zamān
Nabz-ı [°]ayşı fark iderler rişte-i ṭanbūrden
- 7 Bu ğazel oldı Müsellem nazre-ārā-yı [°]azīz
Şavb-ı vālā-yı Süleymāna hediye mūrden

118

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

- 1 Ey ſabā geşt eyledüñ dünyāyı sen
Bir kişi gördüñ mi hiç başı esen
- 2 Oldı Manşūra cihānuñ mülki dār
Başına buyruḳ olunca küh-ken

3a ḥacle: ḥacle, S1

5a ç̄ininde: ç̄inide, S1

118 M1:s.51, S1:26b, M2:25b

- 3 Gördi ʔāvusı ʔafesde ser-be-ceyb
Naʔş-ı dehre olmadı beste zağan
- 4 Varmasun seyr-i ruḫa üftādelər
Kim müsāfir ʔāhıdur anda zekān
- 5 İtme her bir emre itāb-ı vücūd
ʔalā-i ʔāate lāzımdur beden
- 6 Ğurbet içre telḫ-kām-ı rāḫata
Şūret-i ḫamyāzedür ʔāk-ı vaḫan
- 7 ʔaldı göñlümde ḫadeng-i ğamzesi
Bu meşeldür kim buyurmazmış geçen
- 8 Gül-şen-i dehrüñ fenāsın arz ider
Gerdeninde cünd-i izhāruñ kefen
- 9 ʔāmet-i dil-dāra hem serdür diyü
Pāyine şarıldı servüñ yāsemen
- 10 Olmasa hicrān Müsellem ādemi
Bulmaz idi pīc ü tāb-ı dil-resen

4b ʔāhıdur: cāhıdur, M2

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

- 1 Ța'bir-i dehen minnet-i güftārı neylesün
Eczā-yı °adem Țabla-i °aṭṭārı neylesün
- 2 Dil-dāde olan kār-ı ṭabībān-ı mecāza
Cünbān-ı rük-sā'id zunnārı neylesün
- 3 İtme heves-i melṭafa efsürde dilāndan
Eṣcār-ı ḥazān-yāfte-īṣārı neylesün
- 4 Üftāde olan ḥalka-i girdāb-ı kesāda
Mevc efgēn-i pīṣānī-i dīnārı neylesün
- 5 Temkīn-i hüviyyetle iden vüs'ati pā-māl
Taḥrīk-i meṣiyyetdeki pür-kārı neylesün
- 6 Her demde iden perde-i ḥācāta teḳābül
Meṣṣāṭa-ver me'ṣer-i eṣḥārı neylesün
- 7 Țūfān-ı siriṣkimle olanla mütelāṣī
Efsāne-i girdāb-ı nigūn-sārı neylesün
- 8 Nisbet ile mecrā-yı nigāhumdaki rūḥa
Kebg-i raṣad-bādīye refṭārı neylesün

119 M1:s.52, S1:27a, M2:26a

4a ḥalka: ḥalka, S1

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Devlet-i dünyāya mağrūr olma ğafletden şaķın
°Āķibet-endīş olup hengām-ı fırsatdan şaķın
- 2 Eşķ-i mazlūmānesi şem°üñ yaķar pervāneyi
Ġāfil olma āb-ı çeşm-i bī-mürüvvetden şaķın
- 3 Olma a°dānuñ mücerred niyyetinden ters-nāk
Sen °adūya itdigüñ fi'l-cümle niyyetden şaķın
- 4 Hemçü kaşşār āķirüñ kir-pāsına meşġūl olup
Kendüñ itme rū-siyeh şems-i felāketden şaķın
- 5 Gül gibi çāk olmasun dirseñ girībān-ı dilüñ
Bir hevā cem° itdigüñ naķd-i ruķūbetden şaķın
- 6 Baķ seķābuñ girye-i nā-gāhına çarķ üzrede
Yār-i nā-hem-vārla dünyāda ülfetten şaķın
- 7 Hāmenüñ seyr it Müsellem keşf-i rāzuñ kāġıda
Şuhuf-ı °ālemde tehī-maġz ile şoķbetden şaķın

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Yevm-i ŧek keyfine ma°cün çıkarurken yārān
Meblağ-ı sīmini tutdurdı hilāl-i ramažān
- 2 Olduğundan meşelā hilḳati imsāk üzre
Şehride ḳoz ḳabına ḳoymağa az ḳaldı hemān
- 3 Gör o hercāyī tehī-kāseyi kim bī-pervā
Şarḳ u ğarбі gezüp olduḳda ŧühūda mihmān
- 4 Bir çubuk zarflı fincānla hem-şehrīlerüñ
Ağzını tutdığı oldu hele meşhūr-ı cihān
- 5 Oldı ḳandīl-i minārāt ḳamīr-i mīnā
Ḳum-niḣinān daḳī kürsī dibini ḳıldı mekān
- 6 Ḳalk idüp cā Ḳācı Bayrām-ı Velī kürsīsın
Cümlesi didi nedāmetle amān ya Rab amān

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Bir ḳedeng-i āhla çokdan iderdüm ser-nigün
Üstümüzde ḳaḳḳuñ olmasa senüñ ey çarḳ-ı dūn

121 M1:s.53, S1:27b, M2:26b

122 M1:s.53, S1:27b, M2:26b

- 2 Cūy-veş vādī-i dil-cū-yı tevāzu°da yürür
Hāki pister sengi bālīn itse de şāhib-derūn
- 3 Keç-nihādānla eger ülfetde külfet olmasa
Hiç havāşī der-kenār itmezdi aşhāb-ı mütūn
- 4 Hādīşāt-ı dehre mağlūb ola mı ehl-i fenā
Ser-fürū itmez yeme mevce giyāh olmaz zebūn
- 5 Levha-i zānū bize hāzırca bir zāyiçedür
Sen de iḥrāc it Müsellem andan aḥkām-ı şü°ūn

123

Fā°ilātūn Fā°ilātūn Fā°ilātūn Fā°ilūn

- 1 Nice yüz biñ de günāh eylese ehl-i īmān
Yine tevḥīdini vezn eyleyemezmiş mīzān
- 2 Şu°le setr itdi fitilin cesed-i nā-pākin
Böyledür cism-i ma°āşīye şümūl-i gufrān
- 3 Şirkūñ aşlında vücūdundan eşer olmamağın
Kalur erbābı daḥī yevm-i cezāda °uryān
- 4 Şūret-i Ḥaḳla mükerrerem mi degildür ādem
Hiç o şūret ola mı lāyık-ı nār u nīrān

5a zātiçedür: zāyirçediz, S1
123 M1:s.54, S1:28a, M2:27a

- 5 Müşrik olursa bu  alemde  iy zenbill h
 Őureti meŐ olup eyler o cehennemde mek n
- 6 MeŐi pek v zih ider yevm-i yefirr l-mer n
 Remz-i tenzili bey n ehline bi-reyb   g m n
- 7 Hamd lill h ki M sellem bizi seyr itdi hele
 HiŐe-i g ib-i im nla Rabb-i Menn n

124

Mef l  F il t  Mef il  F il n

- 1 Eyler ha a o tıfla ser-i z lfi b r iden
 HırŐ-ı c v nda t l-i emel ihtiy r iden
- 2 M nend-i z lf-i va f perifŐ n ider dilin
 V -beste-i m s ade-i r zg r iden
- 3 Bulmaz reh  Őer re-i hirm n   n leden
 G Ő gir n-ı g fletini penbe-z r iden
- 4 Na d-i hay t   ab-ı ru u  p y-m l ider
 G l gibi aŐin -yı zam nda hez r iden
- 5 H yr nuz M sellem o h sn n ki  aksid r
 Bedr   hil l-i h veride ra e-d r iden

124 M1:s.54, S1:28a, M2:27a

5a h yr nuz: h yr niyuz, M2

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Şayd ola dirseñ eger āhū-yı feyz-i Raḥmān
Kıl kıyām ile rükū'ı aña sen tīr ü kemān
- 2 Ser-keş olma çü elif-i rif'ati cūyende iseñ
Bā-tevāzu'la kitāb üstine kesb eyledi şān
- 3 Elde noqşān arayup kendini sencīde tutan
İki destinde taş altında görür çün mīzān
- 4 Şuver-i tarḥ-ı fenā seyrine tālib olana
'İbret āyīnesidür levḥa-i ḥışt-ı bünyān
- 5 Sālikūñ pertevini berter ider ehl-i cedel
Telḥī-i yemle virür gevherine şafvet-i kān
- 6 Her seḥer itmededür şu'bede-sāz-ı āfāk
Top-ı mihri dahī çevgān-ı ğadrlı ğaltān
- 7 Ey Müsellem 'azametde kişi ebr olsa eger
Reh-güzārında gerek irmeye hiç mūra ziyān

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Telh-i ṭab'ānuñ olur °aşırda ebnāsi güzīn
Āb-ı şūruñ °araķı olsa °aceb mi şīrīn
- 2 Dil ki hūn olmaya endīşe-i °aşkuñla müdām
Şafhada ma'na-yı eş'arı görünmez rengīn
- 3 Sāde-diller bu cihān mülkine hükm-āver olur
Her ḥabāb-ı yem-i bī-sāḥil olur zīr-nigīn
- 4 Başt u ḳabz içre tedāvüldedür eşyā meşelā
Şafvet-i āyīnededür hem de geret çīn-i cebīn
- 5 Elde dendāne-i elmās-ı seḥer ister kim
Ey Müsellem açıla çarḥda ḳufl-ı Pervīn

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

- 1 Gel meclise iç hūn-ı dil-i cāmı dem olsun
Ḳan dökmege başduñsa ayak dem ḳadem olsun
- 2 Def postına şıgmasun olup şevḳle ser-germ
Gel dā'ireye çenglerüñ ḳaddi ḥam olsun

126 M1:s.55, S1:28b, M2:27b

5b çarḥda: çarḥda, M2

127 M1:s.55, S1:28b, M2:27b

- 3 Teşrîfüne gerden uzadup medd-i kemānçe
Revzende şadā-yı def ü kef ser-behem olsun
- 4 Bünyād örelüm ʿaşra ḥarāb olmadan evvel
Hem-şîre-i duḥt-ı reze mīnā ḥarem olsun
- 5 Peymāne gibi pür-dil olan devre karışsun
Ney gibi tehî-mağz olan ehl-i nağam olsun
- 6 Kan tutsun anı kim çü kadeḥ gelmeye bezme
Aksun içüne kanı eger cām-ı Cem olsun
- 7 Vir neşʿe Müsellem ki sebūlardaki kulḳul
Erbāb-ı dile raʿd-ı sipihr nedem olsun

128

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Dildür ol kabza-i şamşām-ı niyām-ı ebdān
Ki tutar semt-i yesārında anı ehl-i cihān
- 2 Dil imiş kutb-i şimāli ki cenūbi gözedüp*
Zîr-i hükmündedür iklîm-i vücūd-ı insān
- 3 Maḳleb-i muşḥaf-ı vaḥy olduğına ḳalb-i selîm
Cüzʿi eyserde teḳālibini farz it bürhān

2b çenglerün: çengerün, S1

128 M1:s.56, S1:29a, M2:28a

* şimāli / cenūbi, S1'de yer deġiştirmiş.

- 4 Dil ol pā-seng-i terāzū-yı ḥaḳīḳatdūr kim
Gevherin ḳadrin anuñla bilür ehl-i ʿirfān
- 5 Dil imiş maḍḡa-i laḥmiyye-i baṭn-ı ʿunşur
Veled-i ḳalb olur ādemde bulup nefḥa-i cān
- 6 Zīnet-i ḥüsn-i ʿamel şafvet-i ḳalb ile olur
Dest-çīde tutar āyīneyi meşşāta girān
- 7 Ey Müsellem çü ḥamīr-i tene dil-māye imiş
Āteş-i ʿaşḳla ṭabḥ itmede itme noḳşān

129

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Mütevāzıʿ olur elbet recül-i kāmīl olan
Meyvenüñ puḥtesidür ḥāke dönüp nāzil olan
- 2 Fāḳadan sīnesi çāk olsa da mānend-i şādef
Ġayra açmaz keff-i ümmīdini şāfī-dil olan
- 3 Desti topraḡa yapışsa ider altūn çü mihr
Rūze-i kāse-i verd-i çemene kāfil olan
- 4 Hem-çü mīzān zeri hem gevheri pāyinde bulur
Vażʿ-ı sencīde olup ʿadle dili māil olan

7b ṭabḥ: ṭabḥ, S1,M2

129 M1:s.56, S1:29a, M2:28a

3b çemene: çemīne, M2

- 5 Gül ü nergis gibi hep bāde verir mā-ḥaşalın
Çıķup etrāf-ı rehe kāse-be-kef sā'il olan
- 6 Tīr-veş ķalur ayaķdan ya düşer bende çü tīg
Erre-i ṭa'ın ile her yaḥşī yamāna dil olan
- 7 Ḥāmil-i bār-i emānet dil-i pūr-nāle imiş
İder efġānı Müsellem ceres-i maḥmil olan

130

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Tā ki ey ġāfil bu vādīnün tekāpūsındasun
Bang-ı neng içün derā-veş nāķa zānūsındasun
- 2 Şa'yuña bābü's-selām olmuş senün ḥamyāze-rīz
Beyt-i Ḥaķ pehlūdasın cemmāze pehlūsındasun
- 3 Ḥilķat-i aşliye-i ḥayvān saña itmiş rükūc
Sen rikāb ü zeyn kebk-i çeşm ü ebrūsındasun
- 4 Çīn-i Māçīne perīşān oldu hep āzādeler
Sen henüz bir kāfirün zencīr-i ġīsūsındasun
- 5 Vezn-i a'māl itmeden naķd-i müşevveş ṭıynetün
Ey girān-cān hevdec ü maḥmil terāzūsındasun

130 M1:s.57, S1:29b, M2:28b

5a ṭıynetün: ṭıyнетin, S1

- 6 Ey Müsellem çilleden addũñ am olsa çũn kemān
Merd-i Őāhib-i menzilũñ am çekme bāzũsındasun

131

Mef^cũlũ Mefā^cĩlũ Mefā^cĩlũ Fe^cũlũn

- 1 Pā-māl iderek kākũlini gemese ũbān
Çārũb-ı memerr olmaz idi Őāne-i mũjgān
- 2 ũāhiŐ-ker-i pāy-efgen-i ıtlā-ı cihāta
Seng-i reh-i malab gĩrinũr hestĩ-i imkān
- 3 TaŐvĩre dũnũp Őĩhret-i ũsnũñle cihānın
alıblarını oydı tehĩ gurre-fũrũŐān
- 4 Hem-dem idũgin gĩrdi lebũñle azabından
anın iiver cām-ı Cemũñ bāde-perestān
- 5 ussādı ser-efgende idũp Ői^cr-i Mũsellem
Tār tutu dean olur rişte-i dāmān

6a addũñ: addin, S1

131 M1:s.57, S1:29b, M2:28b

3a cihānın: cihānda, S1,M2

5b dean: dĩde, S1

Harfûl-Vav*

132

Mefâcîlün Mefâcîlün Mefâcîlün Mefâcîlün

- 1 Füsün-ger bir °aceb sevdâ-ger-i müşg-i Hotendür bu
Zemîni âsmâni gösterür sünbül nedendür bu
- 2 Hezârûñ şıklığın tomruqda çatlatmış gül-i ra°nâ
Nesîme açılup pinhân dimiş hep goncedendür bu
- 3 Leb-i cüy üzre gördüm nergisi şordum didi sūsen
Çeker zencîr ü tomruq nâzır-ı mülk-i çemendür bu
- 4 Bu kez tîr-i gama laht-ı cigerdür mâ-ħazar zîrâ
O menzil-gâhda eglenmeyüp evvel geçendür bu
- 5 Müsellem bî-sütün virmiş piyâz-ı sünbüle baķ kim
Ser-i bî-esfer-i miħnetde mağz-ı küh-kendür bu

133

Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlün

- 1 Çāk çāk it cismüñ ey şâne kerem kıl rû-be-rû
Söyle başdan zülf-i yâre pic ü tâbum mû-be-mû

* M2'de bu başlık yok.

132 M1:s.57, S1:29b, M2:28b

2a çatlatmış: çatlamış, M2

133 M1:s.58, S1:30a, M2:29a

- 2 Ben haṭā itdüm şabāya virdigüm ser-rişteden
°Uḫde oldı ḳorḳarum gīsū-yı °anber-sāye bu
- 3 Şāye-bān-ı ḥad midür zülf-i müca°ad midür ol
Birehmen mi āteş-i sūzāna eyler ser-fürū
- 4 Diş biler haṭṭ-ı leb yāre setre gūyiyā
Çeşme-i ḥayvānda Musā Hızrı eyler cüst-cū
- 5 Ey Müsellem bāde-i la°lüh görelden muttaşıl
İki desti başda pür-cūş-ı nedāmetdür sebū

134

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 Nigāhum gūşe-i çeşmüñden ayrılmaz nedendür bu
Didi ey °āşık-ı miskīn saña °ayn-ı vaṭandur bu
- 2 Ten-i bī-cāna döndüm intizār-ı vuşlatuñ tā ki
Gel ey rūḥ-ı revānum saña cānum bir bedendür bu
- 3 Didüm Manşūr-ı °aşḳum tār-ı zülfüñde beni bend it
Didi ber-dār-ı °aşḳum olana °ālī resendür bu
- 4 Ciger ḳanıyla rengīn eyledüm ben perde-i çeşmüm
Şehīd-i °aşḳ olan merdümlere ḳanlı kefendür bu

5a la°lüh: la°lin, S1

134 M1:s.58, S1:30a, M2:29a

2a ten-i: ten ü, M2

- 5 Gül-i haṭṭ-ı leb-i dil-ber Müsellem sebze-i cāndur
Kenār-ı havz-ı kevşerde yāḥūd bitmiş çemendür bu

Harfü'l-He*

135

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 °Add ider kendin cemāl-i raḥmete ḥāl-i siyāh
Görse rū-yı mağfiretde şive-i °afvı günāh
- 2 Pest olmaz keşret-i ālāyişe mirtāz-ı °aşq
Saṭvet-i emvāc-ı bahre ser-fürū itmez giyāh
- 3 Bir şadādur günbed-i gerdūnda dem-sāz olan
Nīk-ḥū ol gāvla nāmuñ yād-gār-ı bezm-gāh
- 4 Bir nefes gül-rū yine takrīb için āb-ı ḥayāt
Şūret-i şeb-nemde eyler °ömr-i cāvīdin tebāh
- 5 Vādī-i maṭlebde farṭ-ı nāleden oldum °adem
Kaldı şahş-ı ḥüsn-i meşhūr-ı bütān güm-geşte rāh
- 6 Halka-i āgūşa °aksi şayd ider erbāb-ı dil
Cevher-i āyīne-i sīne olursa dūd-ı āh

* Bu başlık M2'de yok.

135 M1:s.59, S1:30b, M2:29b

6a halka: halka, S1

- 7 Hüsniñ i°cāzını gör şīve-i reftārda
Bir binādur eyledi āb-ı revānı cāy-gāh
- 8 Baqmağa itsem heves ruhsār-ı dil-dāre olur
Katre-i hūy-i hacālet-zādesi mihr-i nigāh
- 9 Penbe-kār-ı āferīn ile Müsellem şīrūñi
Gül gibi yārān iderler zīver-i °arş-ı külāh

136

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 Eger sāyeñ düşeydi vech-i arza kā°ināmin kān
Halāyık gelmemek lāzım gelürdi yā Resūlallāh
- 2 Zahr olmasañ ey Hayrū°l-beşer eşnāf-ı insāna
Bu fıtrat zahr-ı ādemde kalurdi yā Resūlallāh
- 3 Nice cāk olmasun ayā kamer māhiyyetüñden kim
Her işde yarıcın Allāh olurdi yā Resūlallāh
- 4 Kitābuñ bikr hem rūh-ı laṭīfüñ ümmü°l-eşyādur
Mevālīd-i kıdem senden bilürdi yā Resūlallāh
- 5 Felekde olmasaydı bir daḡi ümmīd-i pā-būsuñ
Bu vaz°-ı inḡinādan ṭogrılurdi yā Resūlallāh

136 M1:s.59, S1:30b, M2:29b

5b inḡinādan: inḡinādan, S1

- 6 Müsellem dergeh-i luṭfuñda bir mücrim ḳuluñdur kim
Şefā°at müjdesiyle ḳayrılırdı yā Resūlallāh

137

Mef°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

- 1 Bir mertebe diḳḳat iderüm kim seferümde
Yūsuf-ı çehīdür her bün-i mūlar naḳarumda
- 2 Nālem bir ufuk-zādeye olmış müteraşşid
Dehlīz-i serā-perde-i şubḩ cigerümde
- 3 Oldumsa dil-āşüftesi ol gül-şen-i aşlın
Buldum gül-i şāmı hele pīrāye serümde
- 4 Gösterdi ḳadem dā°ire-i devr-i felāḩın
Bu mestī-i mevhūmı bisāṭ-ı hūnerümde
- 5 Düşdümse n°ola nedret-i elfāza Müsellem
İtlāḳ-ı meānī görünür ḩarf-i cerümde

138

Mef°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

- 1 Çīn-i ḩam-ı zūlfüñde olup mesken-i şāne
Ser-tā-be-ḳadem çāk-ı emeldür ten-i şāne

137 M1:s.60, S1:31a, M2:30a

1b Yūsuf-ı çehīdür: Yūsufuñdadur,S1

3a ol: S1 ve M2'de yok.

4b mestī: hestī, M2

138 M1:s.60, S1:31a, M2:30a

2 Bir tel şokayum diyü ser-i peyk-i şabāya
Bir oldı girībānı ile dāmen-i şāne

3 Şanma ki benān olmağa Manşūr-ı ser-i mū
Āmādedür ol rifāte şad-gerden-i şāne

4 Engüşt-i nigāhın dehen-i hayrete koydı
Gördükde perişānı-i zülfün zen-i şāne

139

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1 Ham mıdur sipihri āh-ı bezm-i tevbe-cūlarda
Ki kılkuḷ-i ra^cd-bārān-ı nedāmetdür sebūlarda

2 Bu vādide hüner Ya^cqūb-ı aşq olmaḷdadur yoḷsa
Gelür gül-bū-yı pirāhendeki her cāh-ı mūlarda

3 İder her rind-i bī-sāmānı şāh-ı kişver-i Dārā
Ziyān-ı mūm nigīn-i cemdurur cevfi kedūlarda

4 Hīrām-ı kāmētünde bu ḷopuşlar tarz-ı āḷhardur
Bulunmaz bu gūşāyişler hezārān ḡonce-būlarda

5 Yem-i pūr-cūş-ı ma^cnāda Müsellem kilki endişem
Bulur bir gevher-i ālem-bahā her ser-fürūlarda

139 M1:s.60, S1:31a, M2:30a

2b cāh: çāh, S1,M2

3b ziyān: nihān, S1,M2/ cemdurur: cemdür, M2/ cevfi: ḷavf, M2

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Firākuñla ħarāb-ender-ħarābum yā Resūlallāh
O ŧevk ile maħall-i āftābum yā Resūlallāh
- 2 Dilüm aħker-i 'izāmum siħdūr bezm-i 'anāşırda
Ser-ā-pā nāleyüm gūyā kebābum yā Resūlallāh
- 3 Sirişküm āb u āhum bād u dil āteş olup gitdi
Mübārek pāyuña ħalmış türābum yā Resūlallāh
- 4 Çü ħāme secde-i sehv itmeden evrāk-ı na'cuñda
Nevā-yı 'acze bī-hūş u tābum yā Resūlallāh
- 5 İdelden sen kerīmüñ āstānın ħalka-veş mirbağ
Fiğānumla vişāħü'ş-şadr-ı bāyum yā Resūlallāh
- 6 Olursam ħāk bir ten riştedür gerden-i kıyāmetde
Ĥiyāmuñda yine miħ-ı tınābum yā Resūlallāh
- 7 Müsellem bendeñi kılduñ sezā-yı devlet-i dīdār
Vücūhuyla o yüzden kām-yābum yā Resūlallāh

140 M1:s.61, S1:31b, M2:30b

5a ħalka: ħalka, S1

5b vişāħ: vişāħ, S1

6b tınāb: tınāb, M2

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Şavt-ı Dāvud ile bir hem-dem-i zār olsa bize
Ney gibi dāğ-ı bedel zerd ü nizār olsa bize
- 2 Her maḳām içre ḳabūl-i nefes itse meşelā
Bir kemer-beste girift olsa da yār olsa bize
- 3 Dāğ-dār eyler idüñ sīne-i bī-kīnemüzi
Bir fürüzende-nümā lāle-^cizār olsa bize
- 4 Sebze-i ḥaṭṭı olup zīb-i çemen-şuffe-i dil
Bu ḥazān-gāh-ı emel reşk-i bahār olsa bize
- 5 Zülfi bāşbüğ u ḳafādārı ḳarağol idinüp
Gīsuvānı iki vech üzre yarār olsa bize
- 6 Fikr-i cennet eger olmasa fenā mülkinde
Hiç ḳuşūr itmez idük dār-ı ḳarār olsa bize
- 7 Ḥalka-i zülfi miyānında o ḥāli görsek
Biz ki tefsīde-lebüz mühre-i mār olsa bize
- 8 Ḳıldı naḥcīr-i me^cānīyi Müsellem yine şayd
Çīn-i fitrākde hep böyle şikār olsa bize

141 M1:s.61, S1:31b, M2:30b

7a ḥalka: ḥalka, S1

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Müraccahdur gönül fenn-i ma^carifde lisān üzre
Mufađđaldur ma^cānī ^cilmi çün ^cilm-i beyān üzre
- 2 Gönüldür cānib-i Haydan hayāt-ı dā^cime mażhar
Ki hū-yı pehlū-yı dilden qodı lahm-ı üstühyān üzre
- 3 ^clmāret muttaşıl rub^c-ı cenūbīsindedür ^carzuñ
Yesāre düşdüginden dil vücūd-ı hākıyān üzre
- 4 Gönül bir bāz-gün haţı-ı mühr-i bādāmī mişālidür
Turur bir kâ^cide dest-i muhālifde benān üzre
- 5 Müsellem çāre kıl billāh sen de tende iken dil
Gerekdür perveriş eţfāle mehd-i mihr-bān üzre

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Cām-veş şafvet-i kalb ile girin meydāna
Hoş-güvār eyler o hūn-ı dilini yārāna
- 2 Sırr-ı devrānı bilmez menzil alur yoħsa qalur
Girmese seng-i felāhın meşelā devrāna

142 M1:s.62, S1:32a, M2:31a

143 M1:s.62, S1:32a, M2:31a

2a bilmez: bilen, S1

- 3 Mū-şikāf olmaz idi böyle ḥaṭā-verlikle
Erre-i cevr ü cefā görmese elden şāne
- 4 Dil o ne-şüküfte gül-bāğ-ı ḥaḳīḳatdūr kim
Çarḥ bir sebze seher jāledūr ol bustāna
- 5 Penç beyt ile Müsellem yine bu nev-ğazeli
Yazdı bir ḥamse gibi fezleke-i °irfāna

144

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Şem°a yanup yaqılup bir şeb bezm-i ğam-ḥānede
Mirvaḥa gördüm kefi germiyyet-i pervānede
- 2 Mehbiṭ-i nūr-ı ḥaḳīḳatdūr bekem ḳalb-i faḳīr
Rāygāndur āftābuñ pertevi vīrānede
- 3 Neş°e-dār olmaz yed-i üstādla yoğrulmayan
Nā-sirişte ḥāk ṭurmaz ḳālīb-ı peymānede
- 4 Tīr-i ta°n-ı nāsa erbāb-ı fenādur pūte kim
Baḥyeden şad-miḥ vardur delḳ-i dervīşānede
- 5 Ey Müsellem ṭarḥ-ı fānīde beḳā erbābına
Şūret-i ḥamyāze-vār ṭāḳ-ı der-i ḳāşānede

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Vechi üzre nazār it kākül-i cādū eşere
Şemsün üstünde baq ol sāye-i şun^c-ı kädere
- 2 Ğayret-i çeşmün ile nergise h̄vāb oldı ħarām
Mübtelā oldı o nākış başar āḥir sehere
- 3 Dil-güdāz oldı görüp ṭal^catuñı reşkinden
Geldi āşār-ı meḥiḳḳ vech-i münīr-i ḳamere³⁰⁷
- 4 Nazm-ı dendānuñ ile nice sefīne pür olup
Bir ğubār itdi taṭarruḳ dil-i pāk-i gühere
- 5 Ṭab^c-ı ḳannād-ı Müsellem yine bu nev-ġazelün
Nokṭasın misk-i dehān eyledi kām-ı hünere

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Ğubār-ı dergehün kuḥl-ı başardur yā Resūlallāh
Zerūr-ı dīde-i ehli nazardur yā Resūlallāh

145 M1:s.63, S1:32b, M2:31b

3b meḥiḳḳ: be-ḥaḳḳ, S1

5b eyledi: M2'de yok.

146 M1:s.63, S1:32b, M2:31b

- 2 Kıyām-ı hizmetüñle çarha girmiş şevkle eflāk
Ser-ā-pā cismi anuñçün kemerdür yā Resūlallāh
- 3 Harīmüñ neyr idüp iki kevkeb kim mülāzımdur
Halīfe şemsdür cevzā °Ömerdür yā Resūlallāh
- 4 Saña pey-rev olan sāye-şifat rüyün sefid eyler
Bunı fark itmeyen nākış-ı başardur yā Resūlallāh
- 5 Senüñle çār-yārüñ vaşfınā hāiz olan °āciz
Müsellem aḥḥar-ı nev°-i beşerdür ya Resūlallāh

147

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Sa°yla mālik olur sālīk dil-i bī-kīneye
Hiç °azīmetsüz zafer mümkün midür gencīneye
- 2 Şafveti ğālib keşāfet şıqlın atmış ardına
Ger derün ehli ararsañ kıl naẓar āyīneye
- 3 Dīde müjgāndan giyer bir tāze Keşmīrice şāl
Merdüm-i şāhib-naẓar kāni° gerek peşmīneye
- 4 Vir riyāzetle naḥāfet cisme kim erbāb-ı dil
Perr-i ḳufl-ı rāz dirler üstüḥvān-ı sīneye

2a hizmetüñle: hizmetüñle, S1

147 M1:s.63, S1:32b, M2:31b

2a şafveti: şafvet,M2

- 5 Pīr-i ʿaşkuñ biz Müsellem ayağın öpsek nʿola
Bāde-nūşān hürmet eylerler hum-ı dīrīneye

148

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

- 1 Olup şemʿ ile gice leb-be-leb pervāne meclisde
ʿAceb şevk ile şoḥbet itdi yana yana meclisde
- 2 Şıķılmış duḥter-i rez kim ʿaraķ-rīz oldu endāmı
Çıķardı reng idüp sākī anı yārāne meclisde
- 3 Olup dirhem ney ü mey perde-i nāmūsı çāk itdi
Girībān būseler ʿarz eyledi dāmāne meclisde
- 4 Humārın define and icme sākī iʿtimādum yok
İnanmaz görmeyince iķerüm peymāne meclisde
- 5 Müsellem maʿnā-yı rengin degil saḥbā-yı bī-ğışdur
Ki hāmeñ neşʿe-baḥş oldu süḥan-güyāne meclisde

149

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Tefriķa virmiş şabā gīsū-yı müşk-efşānuña
Bir ḥaṭādur dil-şikenlik şanma ḳalur yanuña

148 M1:s.64, S1:33a, M2:32a

4a icme: iķme,S1

149 M1:s.64, S1:33a, M2:32a

- 2 Çehre-sāy oldum yoluñda cismüm itdüm ḥāk-i pāy
Ey büt-i ser-keş ne var sürsem yüzüm dāmānuña
- 3 Görmedüm billāh şebātuñ sākīyā peymānede
And içerseñ de inanmaz içerüm peymānuña
- 4 Ḥalkla dest ü girībānsun müdām ey duḥt-ı rez
Kanıñı iç kim girerse bir daḥī meydānuña
- 5 Sebk-i nażma dilde ḥūn ister Müsellem ba^cd-ezān
Ma^cni-i rengīnden vaşşāle kıl dīvānuña

150

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Ruḥuñ şevkiyle sūzān-ı şem^c-i bezm-ārā derūnumda
Lebūñ zevkiyle gerdān-ı sāğar-ı şahbā derūnumda
- 2 Göñül akmış o serv-i ḥüsn-i bālā-deste el irmez
Velīkin cū gibi var meyl-i būs-ı pā derūnumda
- 3 Olup ser-der girībān-ı baḥr-i ḥadişānda şedef-āsā
Muḥaşşal buldum aḥer bir dürr-i yektā derūnumda
- 4 Gören mey gibi pür-cuş olduğum bir laḥzadan şoñra
Bulur derd-i keder elbette nev^c-i mā derūnumda

- 5 Bakup mirāt-i evāha şakındum halkuñ āhından
Şafādan ğayrı şūret bulmadum aşıā derūnumda
- 6 Virüp şafvet-mişāl cām-ı Cem āyīne-i albe
Be-cā-yı hūn-ı dil gördüm mey-i hamrā derūnumda
- 7 Sevād-ı nazma meyl itse Müsellem dil Sūreyyā-veş
Hemān cem°iyyet-i hāır olur peydā derūnumda

151

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Mürġ-i dest-āmūzdur ğonce harīm-i hārda
Gāh dest-i şāhda gāhī olur destārda
- 2 Buldı cānından cūdāl keşret-i aġyāride
aldı āh u nāle cism-i °aşı ġam-hārda
- 3 Sebzeler berg-i hazāndan oldılar cevşen be-dūş
Leşker-i deyden rehā-yāb olmaġa gül-zārda
- 4 Hıra-i şad-pāre giydi cū-yı şahn-ı bādīye
Bulmayup bū-yı vefā pīrāye-i ezhārda
- 5 Yād-i la° ile Müsellem geşt idüp vādileri
Tūiyān-ı and mümsik gösterür minārda

151 M1:s.65, S1:33b, M2:32b

2a aġyāride: aġyārda, S1

Mef[°]ülü Fā[°]ilātü Mefā[°]ilü Fā[°]ilün

- 1 Ol şāh-i hüsni eyledi tā kim penāh āh
Yağmaya viridi mülk-i derūnı sipāh āh
- 2 İtdüm sirişk-i dīdemi bārīde ol kadar
Rūyīde oldı sāha-i dilde giyāh āh
- 3 Ey vaşl-gāha °āzim olan reft-gān-ı °aşk
Ser-menzil-i murāda çıkar şāh-rāh āh
- 4 Oldı nefir-i nāleleri ṭablī sīneler
Burc-ı sipihre dikdi °alem pād-şāh āh
- 5 Sünbül-sitān-ı bāğ-ı cinān olsa istemem
Kıldum şikāf ṭurrelerüñ cilve-gāh āh
- 6 Zülfüñ midür yüzüñe çeken °anberīn niķāb
Ey māh yoḥsa perde-i dūd-ı siyāh āh
- 7 İşbāt-ı müdde[°]aya ne ḥācet Müsellemā
Rūz-ı ḥaşrda °āşıķa besdür güvāh āh

152 M1:s.65, S1:33b, M2:32b

1a hüsni: hüsne, S1

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

- 1 Cānumı [°]arż eyledüm meyl ile cānān almada
Derd-mend-i [°]aşkı gör kim cān virüp cān almada
- 2 Nabz-gīr olmuş nigāhuñ ḥasta-i [°]aşkuñ bilüp
Nīşter-i ser-tīz-i ḡamzeñle gözüñ ḡan almada
- 3 Ol kemān-ebrū nigāh-ı şaştına virmiş güşād
Menzilin şahrā-yı dilde tīr-i müjgān almada
- 4 Gördi ḥūn-pāş sirişk-i dīdeyi meyl itdi yār
Ḥ^vāce-i ḥüsn ü bahādur dürr ü mercān almada
- 5 Sāḥa-gāh-ı nazm içinde itdi irḡā-yi [°]inān
Düldül-i ḡab[°]-ı Müsellem şimdi meydān almada

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

- 1 Naḡd-i eşkümler ḡarīdārum o nūr-i dīdeye
Eyledüm çeşmüm terāzū bir dürr-i sencīdeye
- 2 Şu[°]le-tāb-ı [°]arızı yaḡdı ser-ā-pā dilleri
Şıḡmadı cān-süz-ı şem[°]-i ḥüsni bir pūşīdeye

153 M1:s.66, S1:34a, M2:33a

1a eyledüm meyl ile: eyledüm ben meyl, M2/ ile: itdi, S1

154 M1:s.66, S1:34a, M2:33a

- 3 Göklere irdi kemend-i nālem ammā şad dirîğ
Dest-i āhum irmedi ol serv-i dāmen-çideye
- 4 Hāl-i mūyın şanma zīr-i tūresinde ol şehūñ
Hindu der-kef-i nīze itmiş ejder-i pīçideye
- 5 Cüst-cū eyler Müsellem sevķ-i hicrānı bugün
Naķd-i şabruñ çaldırup bir naẓre-i düzdideye

Harfūl-Ye*

155

Mef^oulü Mefā^oilü Mefā^oilü Fe^oülün

- 1 T̄ab^oum ki ide h̄āmeve ta^olīm-i sevādı
Zamğ-ı şecer T̄ūr ider eczā-yı midādı
- 2 Mātem-gede almada kefen pāreyi devrān
Eyler birine perde-i mağz-ı ser-şādī
- 3 Çok çin-i cebin seyrin ider dide-i gerdün
Devriyle ider rişe-i bih-efgen dādı
- 4 Ol mürd-i siyeh-rū-yı günāhum ki men itdüm
Pīrāye-i pişānī-i a^omāl-i i^obādı

3b çideye: çineye, M2

* Bu başlım M2'de yok.

155 M1:s.66, S1:34a, M2:33a

- 5 Çok gevher-i ma^onāyı çeker nazma Müsellem
Tār-ı zer-i eyyām olursa mütemādī

156

Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilün

- 1 Her ki huşki ider perverde bir şāḥ-ı güli
Huşq-i dīvār itseler gül-şende ḥāk-i bülbüli
- 2 Böyle vādīlerde dūd-i dil imiş ser-māye kim
Bir ser-i Mecnūn dirler her piyāz-ı sünbülü
- 3 Eyleyen ḥüsn-i bülendüñ cilvesin vāle-nişān
Başlar pīrāyesi itmiş hevā-yı kākülü
- 4 Çehre-sā-yı ḥākdān-ı maḥşerüm ol demde kim
Ṭāk-ı cisr-i ḥūn iderler püşt-i çeşm-i düldüli
- 5 Ber-ṭarīḫ itmiş Müsellem vāridāt-ı ṭab^oına
Her şikāf-ı üstüḥvān şeh-per-i ^oaql-ı güli

157

Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilün

- 1 Kec-nihādān çıḳup eṭrāfdan a^oşāb gibi
Aldılar ḥükmi ele levḥ-i suṭurlāb gibi

156 M1:s.67, S1:34b, M2:33b

1b huşq: huşt, S1

2b piyāz: sāz, S1

157 M1:s.67, S1:34b, M2:33b

- 2 Kible-i ehl-i recā^cad olan erbāb-ı reḥā
Dāmenin çekdi girībānına mihrāb gibi
- 3 Muttaşıl meşrebi şāfī görinen ehl-i şafā
Ḥalkla dest-i girībānda mey-i nāb gibi
- 4 Bī-ḳarār olma sefir ol saña pey-rev olana
Dāme-i māhīyi ḳoyup geçme şaḳın āb gibi
- 5 Ser-be-ceyb oldı bu eyyāmda bī-şübhe vü reyb
Hep derūn-perver olan ḥalka-i girdāb gibi
- 6 Mū-şikāfān tükedüp sīnede ḳīl ü ḳālin
Pes pes itmege sefer tıfl-ı resen-tāb gibi
- 7 Genc-i ırfāna Müsellem yine kilik-i dü-zebān
Buldı himmetle zafer nīşe-i niḳāb gibi

158

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Nedür dirseñ hūner-bāzān-ı ırşuñ ḳūy u çevgānı
Ḥayāl it bir murāḳıb şūfī-i serdūr girībānı

2a kible: ḳabl, S1

5b halka: ḥalka, S1

6a tükedüp: dükedüp, S1/ Bu beyit S1'de ilk beyittir.

6b itmege: itmekte, S1

7b nīşe: tīşe, S1,M2

158 M1:s.68, S1:35a, M2:34a

- 2 Gerekdür ādeme her bābda müstağfir olmak kim
Kilīd-i cennete dendānedür şeyn-i peşīmānı
- 3 Nem-i eşk eyler elbet dürr-i maqşūdı tebessüm-rīz
Hevānuñ giryesi ḥandān ider berg-i gül-istānı
- 4 Mişāl-i kehkeşān rāh-ı dilin pāk eyleyen sālīk
İder evvel ḳademde zīr-i pā bu çarḥ-ı gerdānı
- 5 Nazār ḳıl bir ḥabābe gerdīş-i girdābda şoñra
Ḥayāl eyle külāh-i Mevlevīyi sırr-ı devrānı
- 6 Derūn erbābına pā-māl olan çekmez ğam-ı °aşrı
Bu devrānda ayaḳ öpmekle sāḳī aldı meydānı
- 7 Müsellem yok beḳā naḥl-i vücūda bāğ-ı °ālemde
Sifāl içre olur pāyende hiç gördüñ mi reyḥānı

159

Mef°ülü Mefā°il Mefā°ilü Fe°ülün

- 1 Cem itdi güzer cām-ı meserret saña ḳaldı
Sāḳī yine meydān-ı muḥabbet saña kaldı
- 2 Terk itdi ser-i Ḳaysı belā lāne-i mürgi
Ey dil şeref-i tāc-ı sa°adet saña ḳaldı

3a dürr-i: dürr ü, S1
159 M1:s.68, S1:35a, M2:34a

3 Peymānemizüñ neş°e-nümün itmege farķuñ

Ey reng-i seher-gāh nedāmet saña ¼aldı

4 Tīr-i emeli eylemege zīb-i nişāne

Ey bāzū-yı devrān metānet saña ¼aldı

5 Meşşāta-i dehr olmağa āşār-ı Müsellem

Ey ¼ab°-ı girān-māye-i raġbet saña ¼aldı

160

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1 “ Kūnti kenz”üñ sırrına şāyān idüp Sübhān seni

Eyledi nāsūt içinde ey göñül vīrān seni

2 ¼uvvet-i esmā-i hūsnā zāhr-i ¼albūñe

Hāmil-i bār-ı emānet itdi Hāķ zīşān seni

3 Enfüs ü āfāķa senden baķş olur nūr-ı şafā

¼ıldı vech-i muţlaķa āyīne-i °irfān seni

4 Ādem-i ma°nāyı bul kim merci°-i eşyādur ol

¼urtarup “ belhüm ağal ”dan eylesün insān seni

5 Gel Müsellemden Sezāyī cāmını nūş eyle kim

Eyleye keyfiyyet-i esmā ile sekrān seni

5b ¼ab°: şāh, M2, S1'de yok.

160 M1:s.68, S1:35a, M2:34a

2b hāmil: hāmel, S1

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Bahār-i hüsni geçmiş ben şitābān olduğum kaldı
Benüm bender-geh-i ebrūda mihmān olduğum kaldı
- 2 Benānuñ şāne-kār itmiş °adū gīsū-yı cānāne
Benüm hep çāk çāk dest-i hicrān olduğum kaldı
- 3 Raḥīl-i baḥt-ı ḥufte merḥale-der-merḥale hicrān
Ceres-āsā benüm leb-rīz-i efġān olduğum kaldı
- 4 Meşāmum olmadı bu düzd-i zülf-i yārdan ancak
Hemān bu rüzgār içre perīşān olduğum kaldı
- 5 Müsellem genc-i lebden almaduḡ esrār-ı la°linden
Ġubār-ı sebze-i ḥaṭṭ ile ḥayrān olduğum kaldı

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Ḳaysuñ irdikçe fezādan °alem-i şekvāsı
Başınuñ yazusıdur dirmiş aña Leylāsı
- 2 Oldı dil fikr-i ser-i zülfle etfāl-i ġamuñ
Şaḥfa-i meşḡ şiken-ber-şiken heycāsı

161 M1:s.69, S1:35b, M2:34b

162 M1:s.69, S1:35b, M2:34b

- 3 Gerden-i kumrī-i maṭlabda merāmuñ bakṣañ
Görinür şūret-i ḥālḥāl-i kef ü hem-pāsı
- 4 Bir ḥaṭṭ-ı sebzeyi taşvīre yine virmiş per
Mürġ-i zār-ı emelüñ tūṭī-i sükker-ḥāsı
- 5 Bir siyeh-cerdeye dil vir ki Müsellem °aşkuñ
Puḥte-i kündem imiş Kaysa olan i°tāsı

163

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1 Ḥaṭṭ-ı la°l-i lebüñ kim mışra°-ı °ālem-bahā çıkdı
O mısra°dan iki ma°nāyı şāmil bir edā çıkdı
- 2 O rūyı kendümin üzre görünce zülf-i pür-çinüñ
Perişān eyledüm kendüm dehānumdan ḥaṭā çıkdı
- 3 Ğubār-ı ḥāk-i pāyüñ tiber-i terkīb-i emel dirken
Meḥekk merdüm-i şāhib-i başarda tūtiyā çıkdı
- 4 Ḥayāl-i zülfle oldı mu°aṭṭar vādī-i ḥāṭır
Miyān-ı sünbül-istāndan nesīm-i dil-güşā çıkdı
- 5 Birer āhla döndük hep Müsellem sevķ-i dil-berden
Bugün ehl-i dilüñ yevmiyyesi bād u hevā çıkdı

5a cerdeye: çerdeye, S1,M2

163 M1:s.70, S1:36a, M2:35a

5a āhla: āh ile, S1,M2

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Olmasa kākül-i dilüñ cā-yı qarārı kāşki
Ol hevāyı bilmeseydi kayd-dārı kaşki
- 2 Ben virürdüm şimdilik tıfl-ı dili irşāda līk
Tekye-i aşkuñ olaydı ihtiyārı kāşki
- 3 Pek hatā itdüm hevā-yı çin-i zülfüñ yazmadum
Dil bileydi kı̄l ü kāl-i rüzgārı kāşki
- 4 Çeşm-i şayyādı şikeste-bāl ider mürğ-i dili
Bilse şeh-bāzum vebāl-i inkisārı kāşki
- 5 Sīnedür ser-tā-ğadem nūk-ı ğama meydān-ı dil
Bir geçenden gelse bāri ber-güzārı kāşki
- 6 Berg ü bārum tarz u eṭvārum görürdüm muttaşıl
Nergis-āsā olsa çeşmüm serde bāri kāşki

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

- 1 Ter-dāmen olan dehre bī-rağbet olur mı
Gevherdeki āb olmaya zī-kıymet olur mı

164 M1:s.70, S1:36a, M2:35a

165 M1:s.71, S1:36b, M2:35b

- 2 La°i-leb-i meygünla gelür dillere neş°e
Görseñ °acabā meyde bu keyfiyyet olur mı
- 3 Bī-aşl olan hem-ser-i °ālī-neseb olmaz
Ṭübā kıadd-i dil-dārla hem-kāmet olur mı
- 4 Bağ āyinenüñ keşf-i zamīrinde hirās it
Hiç sāde-derün kimse ile ülfet olur mı
- 5 Kıalmadı şafā dilde hayāl ideli çeşmüñ
Bir hānede kim hasta ola rāhat olur mı
- 6 Bir ğurrede ebrūlar olup iki hilālüñ
Hüsñ içre bunuñ fevkine māhiyyet olur mı
- 7 Ruđ-sūde Müsellem dürr-i tahkīke irişdüñ
Bir kān-ı keremden bize de himmet olur mı

166

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Rūz-i miñnetde hurūş eyleme zencīr gibi
Rāhat-endāz-ı dil ol zūlf-i girih-gīr gibi
- 2 Yek-süvār olsa ayakdan dağı düşse farazā
Yine toğrı yürüyen menzil alır tīr gibi

2a mey: gül, M2/ leb-i meygünla: temkīnūñle, S1

166 M1:s.71, S1:36b, M2:35b

1b ol: S1'se yok.

- 3 Cevheri olsa da zātında nihādı kec olan
Kayd u bend içre kalur ta[°]nla şemşîr gibi
- 4 Olmağa maqdem-i yār ile şeref-yāb ey dil
Sīne-i pūr-şerha gerek nüsha-i teşhîr gibi
- 5 Zen-i dünyāya Müsellem nice rağbet itsün
Üstüh[°]ān-ı tenini tīşe iden şîr gibi

167

Fā[°]ilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

- 1 Şayd ider Rüstemleri tār-ı kemend-i turreşi
Dil mi var [°]ālemde olmaz kayd-bend-i turreşi
- 2 Şübhesiz mülk-i hatāyı ser-be-ser teşhîr ider
Baş çıkarsa taraf-ı çāinden ser-bülend-i turreşi
- 3 Turreşin seyr eyledüm olmuş yine mesned-i cemāl
Ben de oldum cān ü dilden müste-mend-i turreşi
- 4 [°]Aşık-ı ser-bāzına her mūyı bir şemşîr olur
Çıkırsa ger meydān-ı hūsne şeh-levend-i turreşi
- 5 Turreşidür [°]uqde-i derd-i ser-i erbāb-ı [°]aşq
Ehl-i derd oldı ser-ā-pā derd-mend-i turreşi

- 6 Fitneler ĩcād ider āşŭb-geh-i ruşsārĭde
Sişre āġāz eylese ger fitne-bend-i ŧurresi
- 7 Hıvfum oldur bu revişle giderek ol kāfirŭñ
Gerden-i İslām olur zŭnnār-bend-i ŧurresi
- 8 Esb-i ŧab^cuñ berķ-i rŭ olmiş Mŭsellem ŧi^crde
Lĭk olmaz neyleyem hem-pā semend-i ŧurresi

168

Fā^cilātŭn Fā^cilātŭn Fā^cilātŭn Fā^cilŭn

- 1 Hicr-i āġŭş-ı miyān-ı yār nāl eyler beni
Mŭ-şikāfān-ı dehrden kim hayāl eyler beni
- 2 Kākŭl-i mesned-i cemāl āşŭfte-hāl eyler beni
Bu haŧālar bādĭ-i şad ķĭl ũ ķāl eyler beni
- 3 Nokŧa-i mevĥŭmemi itsem dehānından su^oāl
Başş-i ma^cdŭm-ı vŭcŭd ićŭn mişāl eyler beni
- 4 Rĭziş-i seyl-āb-ı eşkŭmden budur ŭmmĭd kim
Pāyine bir serv-i nāzik rŭ-yı māl eyler beni
- 5 Pŭr-^citāb-ı nāz görsem rŭ-yı āteş-nākini
Mā^cil-i ćĭn-i cebĭn verd-i āl eyler beni

6a ruşsārĭde: ruşsārda, S1
168 M1:s.72, S1:37a, M2:36a

- 6 Āftābum ḥaṭṭına ta^olīk idelden vaşlını
Mübtelā-yı secde-i vaqt-i zevāl eyler beni
- 7 Bir gül-i bī-ḥāra gerçi jāle-veş üftādeyüm
Pençe-i pür-zür-ı mihrüñ bī-mecāl eyler beni
- 8 Cezr ü medd-i cūşış-i baḥr-i telāṭum-ḥürdenüñ
Dem-be-dem müstevcib-i naḳş u kemāl eyler beni
- 9 Bū-yı zülf ü ḥaṭṭ-ı müşgīn naḥvetüñ sevdāları
Kāse-i deryūze-i nāf-ı ğazāl eyler beni
- 10 Ḥasret-i kām-ı leb-i mey-günī-i nāzik-teri
Cām-sā ḥamyāze-kār-ı infi^oāl eyler beni
- 11 Şafvet-i mir^oāt-ı ṭab^oumdur Müsellem ḥaşre dek
Vaḳf-ı ḥayret-dāde-i ḥüsn ü cemāl eyler beni

169

Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilātün Fā^oilün

- 1 Vir müseddes-ḥāne-i kevne nevā-yı zārumı
Nağme-i zīr ile līlāhī perde-i şeş-tārumı
- 2 Virme tār-ı fikretüm ṭūl-i emel nessācına
Penbe-zār-ı ğaflet itme gūşuma destārumı

9a zülf ü ḥaṭṭ: zülf, S1
169 M1:s.73, S1:37b, M2:36b

- 3 Vir revāc-ı feyż-i sermed çārsū-yı ʔab[°]uma
Eyleme pür-çīn-i ğam pīşānī-i dīnārımı
- 4 Musatṭar nazmum sinān it düşmene ehl-i dile
°Aṭse-i kām-ı ḥayāt it sekte-i güftārımı
- 5 Eyle her bir noḳṭasın ğülmīḥ-ı ebvāb-ı fütūḥ
Sakf-ı ma[°]nāya sūtūn it musatṭar eş[°]arımı
- 6 İtme bī-eşk-i nedāmet bāmdād-ı ğafletüm
Ḳoyma şeb-nemsüz Ḥudāyā ğonce-i ğül-zārımı
- 7 Devlet-i faḳr u fenā ile Müsellem ḳıl beni
Eyle müjğān-ı hümā ḥār-ı ser-i dīvārımı

MURABBA[°] *

1

Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilātün Fā[°]ilün

I

- 1 Ger şorarsañ intisāb-ı zāt u nām u şānımız
- 2 Bülbül-i şūrīdeyüz biz Ğülşenī[°]uşşāḳıyuz
- 3 Rūz-ı şeb zıkr-i Ḥudādur nāle vü eğānımız
- 4 Bülbül-i şūrīdeyüz biz Ğülşenī[°]uşşāḳıyuz

* Bu murabba[°] gazeller arasında yer almaktadır. M1:s.36, S1:19a, M2: 18a

II

- 1 Biz hevā-yı °aşkla düştük fezā-yı ğurbete
- 2 Bir gül-i bī-ħār için kōnduk bu bāĝ-ı keşrete
- 3 Kařdımuз uçmaķdur āħir āřiyān-ı vaħdete
- 4 Būlbūl-i řūrīdeyūz biz Gülřenī °uřřaķıyuz

III

- 1 Cāmımuз ğūl bezmimūz ğūl-řen-i nem-dīde řarāb
- 2 Na°re-i mestānemūz yā hū Müsellem dil kebāb
- 3 Biz ezel mey-ħānesinde böyle olduķ neş°e-yāb
- 4 Būlbūl-i řūrīdeyūz biz Gülřenī °uřřaķıyuz

RUBĀ°İLER *

1

Mef°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

- 1 Bī-hūde degil řāħ-ı ğūl-istānı ğazānuñ
Hep nīze çeker Rūstem-i destānı ğazānuñ
- 2 Gül-řende ider dūħte ğayyāť-ı nesāyim
Her bir varakı řavķ-ı ğirībānı ğazānuñ

2

Mef°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

- 1 Ey bā°iç-i iclāl ki muħteřem-i ğalk
Vey nūr-ı çerāĝ-ı encūmen bīř ü kem-i ğalk
- 2 Sāyeñ eger üftāde-i ğāk-i memerr olsa
Kalurdı ğūzer-ĝāh-ı °ademde ķadem-i ğalk

* Yazmalarda "rubā°iyyāt" "füyuzāt" adı altında yer almaktadır.

1 M1: s.75, S1: 38b,M2: 37b

2 M1: s.76, S1: 39a,M2: 38a

3

Mef^oülü Mefā^oilü Mefā^oilü Fe^oülün

- 1 Ey menşe^o-i kudret-gede-i ma^oni vü şūret
Vey mebd^o-i revnaq-dīh-i h̄alvet-geh-i h̄azret
- 2 Germ olsa n^oola h̄^oāb-gāhuñ vaqt-i şu^oūd
Te^oşir-i hevā h̄ālī iken bulmadı ruḥşat

4

Mef^oülü Mefā^oilü Mefā^oilü Fe^oülün

- 1 Ey şadr-ı şerī^oat iki şāhid gibi geldi
İ^ocāz-ı bülendüñe dü-nīm olduḡı āyuñ
- 2 Ol mertebedür rif^oat-i mesned-geh-i ḡadrüñ
Destārı düşer pāyuña her nāşıye-i sāyuñ

MAZMLAR*

1

Mefā^oilün Mefā^oilün Mefā^oilü Mefā^oilün

- 1 Delīl-i ma^oni-i taḡkīḡ elfāz-ı tekellümdür
Velī nefsi ḡaḡīḡat zıdd-ı ta^olīm ü te^oallümdür
- 2 Ḥaḡīḡat kevn-i ḡarfüñ māverāsıdur Müsellem çün
Lisān ü sem^ole icrā vü aşḡā hep tevehhümdür

3 M1: s.76, S1: 39a,M2: 38a

2a h̄^oāb-gāhuñ:h̄ābuña, S1/ şu^oūd: şu^oūduñ,S1

4 M1: s.76, S1: 39a,M2: 38a

* Bu başlık yazmalarda yok. Yazmalarda rubā^oilerin içerisinde.

1 M1: s.73, S1: 37b,M2: 36b

2

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Ey olan cümle mevālīde medār-ı ĩcād
Saña nuḡk eyledi aḡcār u šecer cins-i cemād
- 2 Na'ṡuñ itmekle Müsellem aña ḡā'ıldür kim
İdesin mišl-i ḡacer nev'c-i šecerden ta'dād

3

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 İbn-i °Ömer anı kelāmiyla ḡaḡ itdi mümtāz
Līk arz üzre nehāren idi bu nāz u niyāz
- 2 šeb-i isrāda ḡabībin dileyüp remz itdi
Maḡremiyle gice der-ḡā'ide-i šoḡbet-i rāz

4

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Sā'atüñ mu'cize-i ḡazret-i Yūsuf idigin
šamm-ı āḡādla devrinden išit leyl ü nehār
- 2 İsm-i Yūsuf šad u pencāh u šeš olduḡda šümār
Sā'ate baḡ nice geḡmez o ḡesāb üzre ḡalar

2 M1: s.73, S1: 37b,M2: 36b

3 M1: s.74, S1: 38a,M2: 37a

4 M1: s.74, S1: 38a,M2: 37a

5

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Ey kitāb-ı midḥatüñden dehre ḳalmıř yād-gār
İki reng-āmīz ü zībende varaḳ leyl ü nehār
- 2 Kilk-i ḳudret yazdı çün zāt-ı řerīfün muşhafın
Oldı ol mühr-i nübüvvet aña āyet ber-kenār

6

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Cilve-i mi'rācı rūḥānī diyen ehl-i zelel
Gūř idüp "esrā bi'abdih" nařřın itmez mi °amel
- 2 °Abd lafzı řaḥř içün mevzū°dur tenzilde
řaḥř ise rūḥ u cesedden mu°teberdür yoḳ cedel

7

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Āb ü gülden ḥalk olunmıřdur vücūd-ı enbiyā
Cān ü dilden mu°teberdür cism-i pāk-i Muřtafā
- 2 °Unşuru olsaydı ol rūḥ-ı revānuñ muttaşıl
Sāye olmazdı vücūd-ı nāzenininden cüdā

5 M1: s.74, S1: 38a,M2: 37a

6 M1: s.74, S1: 38a,M2: 37a

7 M1: s.74, S1: 38a,M2: 37a

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Pīş-i sulṭānda Müsellem kâ'im olsañ dā'imā
Hür iken sen eylemez teklīf-i cāvātuña
- 2 Bir efendiye kul ol kim iki rek'at naflede
°Abdine tekrīm idüp bir ka'de emr eyler saña

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Nev'ci eşyāya ta'allük itse bir şāhib-naẓar
Kālbiniñ zāhrındadır cevfade yoqdur ol eşer
- 2 Baq merāyānuñ kafasında keşāfet olmasa
Levh-i şāfī-i dilinde cilve-ger olmaz şuver

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Olma ey dil-beste-i gīsū-yı saṭr-ı kāl u kıl
Kıl cerāğ-ı intibāha penbe-i gūşuñ fitil
- 2 Ma'nevī ehl-i ṭarīkūñ bu tecerrüd zevki var
Sīne-rīş-i dāne kendüm aña besdür delil

8 M1: s.75, S1: 38b, M2: 37b

9 M1: s.75, S1: 38b, M2: 37b

10 M1: s.75, S1: 38b, M2: 37b

1b cerāğ: çerāğ, S1

2b bu: bir, S1, M2

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1 Fezā-yı sīne pür-emvāc-ı ğamdur ıztırābumdan
Bün-i her mūlarum bir kāse semmdür ıztırābumdır
- 2 Gül-i gül-zār-ı efsūsum velīkin jāle-i terden
Serümde efserüm bilmem ki nemdür ıztırābumdan
- 3 Tef ü tāb-ı mezelletle huşul-i āb-ı rū-yı dil
Baña sīm-āb-ı vādī-i elemdür ıztırābumdan

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Bī-tekellūf olsa hūsn-i şūret-i °ālem-firīb
Āşinā-yı rāz-ı gūyān düşmen-i ṭab^c-ı şekīb
- 2 Āftābuñ kısmeti çıkdı dehān-ı ğonceden
Rızķ-ı her rūzī ne mümkindür ola ğayra naşīb
- 3 İtibār-ı vāḥidiyyetle ta^cayyün gösterüp
Güllere bī-gānedür şūretde şekl-i °andelīb

11 M1: s.76, S1: 39a,M2: 38a

12 M1: s.76, S1: 39a,M2: 38a

2b mümkindür: mümkindür ki, S1

KİTÇALAR*

1

Mefā^cilün Fe^cilātün Fe^cülün

- 1 Bu dār-ı rıhlete üç gün Müsellem
Könup ni^cmet yiyüp içdüñ şerābı
- 2 Göçünce öyle me^mmül eylerüz kim
Kerīm almaz müsāfirden hesābı

2

Mefā^cilün Mefā^cilün Fe^cülün

- 1 Kemāl ehli diyüp hem-şehrīmüzdür
Hilāl-āsā lisānuñ itme teşdīd
- 2 Degil şehrilerüñ māhiyyet ancak
Kenāruñ zādesidür mäh-ı hūrşīd

3

Mef^cülü Fā^cilātü Mefā^cilü Fā^cilün

- 1 Bulmaz rehā şerāre-i hirmān nāleden
Güş girān ğafletini penbe-zār iden
- 2 Mānend-i zülf vaqf-ı perīşān ider dilin
Vā-beste-i müsā^cade-i rüzgār iden

* Bu başlık yazmalarda yok. Yazmalarda rubā^cilerin içerisinde.

1 M1: s.74, S1: 38a,M2: 37a

2 M1: s.75, S1: 38b,M2: 37b

3 M1: s.75, S1: 38b,M2: 37b

TĀRĪHLER *

1

Tārīḥ-i Tertīb-ı Dīvān-ı Ḥazret-i Kuṭbūz-Zamān

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Baḡ ū dīvān-ı ledün-ünvān-ı metn-i rāza kim
Her edā-yı bikridür ümmü'l-kitāb için ḥarem
- 2 Öyle dīvāndur ki itmiş sālikine yād-gār
Hazret-i Őeyḥ Sezāyī mürşid-i vālā-himem
- 3 Kāmet-i her mıŕrā'ı olmuş benān-ı zīnhār
Ehl-i ḥāle men'ci leb tenbihün eyler lā-cerem
- 4 Saṭrınun mā-beyni ūbh-ı ūādık taḥkīkidür
Mıŕrā'idur ūem'ci kāfūr-ı ser-bezm-i ḳadem
- 5 Bir riyāz-ı pūr-ḥiyāz feyzdür ūāḥ-ı suṭūr
Bülbül-i ḳudsī ider ol ūāḥlar üzre naḡam
- 6 Nokṫası ḥāl-i 'izār-ı ūāhid-i ilhāmdur
Mıŕrā'idur mıŕrā'ci bāb-ı ḥabāyā-yı 'adem
- 7 Čārsū-yı mıŕr-ı 'irfāndur ki bey'ci kālesin
Mühre-i dāḡ-ı dil-i 'uūūāḳdur anda derem

* Tārīḥ manzumeleri sadece M1'de yer almaktadır.

1 M1: s.79

- 8 Rişte-i şirāze-i mesnū^casından okunur
Bend-i gīsū-yı nigār ma^cnā-yı nūn ve^l-kalem
- 9 Bend-i gīsū-yı nigār-istān degildür muttaşıl
Sālike ḥabl-i metīn-i i^ctikād olsa ne ğam
- 10 Çünkü tekmīl oldu yūmn ile bu zībende eşer
Oldu cūşiş-yāb-ı feyż ol demdeki mānend-i yem
- 11 Gevher-i kem-yāb-ı tārīḫi Müsellem ba^d-ezīn
Eyledi endişe zīb-i sāḫil-i baḫr-i raḫam
- 12 Vāşıl-ı kān-ı hūner bu resme tārīḫüñ didi
Geçdi ḫayṭ-ı mıştara lü^lü-yi zībā-yı ḫikem (Sene 1150)

2

Tārīḫ-i berā-yı ḫankāḫ ḫutb-ı dārüⁿ-naşr nādirü^l-aşr
cenāb-ı Gülşenī Veli Dede Efendi

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

- 1 Bir gice elli toḫuz sāli içinde bu maḫām
Yandı çün şem^c-i hidāyet ^cāleme virdi ziyā
- 2 Bāb u miḫrābı ḫalup ḫamyāze nāk ü sīne çāk
Her kemer-i tecdīdin eylerdi rükū^c üzre recā

- 3 Āhir istimdād idüp Haxdan haķır-i bī-murād
Cā-niṣīn-i Gülşenī Aḥmed Müsellem bü'l-Vefā
- 4 Refte refte āb u gülden eyledi peredāhte
Lāne-i bülbül gibi bu menzili şubḥ u mesā
- 5 Lāne yāḥūd zer-ger-i taḥķīķ elinde pūtedür
Sālikūn mess-i vücūdun zer ider ya kimyā
- 6 Her sūtūnı ref-i engüşt-i şehādet eyleyüp
Beyt-i tevḥīd oldıgun ĩmā iderdi gūyiyā
- 7 Erre-i zıķr-i kıyāmı itmeñe pür-ḥitām
Kıfl idüp yazdı Müsellem iki nev-tārīḥ aña
- 8 Dil-güşā pāk ü muşaffā Aḥmed-ābād reşād (1159)
Devrle ḥūld-i cenāna döndi bu vālā binā (1161)

3

Sultān Maḥmūd Ḥān-ı evvel ahdinde başdefterdarlık mesnedinde bulunan merḥūm Behcet Begendiniñ defterdarlıķdan ba^cde^l-^cazl-i każā-yı nefy ve tarde ibtilā ile evāḥir-i ramazānda Edirneye duḥūllerinde ^cīd-i şerīf gicesi Gülşenī Şeyḥi Aḥmed Müsellem ḳuddisesırruhu^l-mufahḥam ḥazretleriniñ tezkire-i lātife ile meşār-ı ileyh Behcet Begendiye irsāl buyurduķları manzūme-i dil-güşādır:

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Dāverā dād-gerā ni'emet-i kadr ü şerefün
Şehre bir mā'ide-i Haq diyü te'yîd itdük
- 2 Şāhid ü beyyine ister ise hem-şehrîler
Hücceti işte bu mazmūnda tesvîd itdük
- 3 Şehri kōz kabına koymışdı hilāl-i ramazān
Seni görmekle bir ayda biz 'îd itdük
- 4 Dil ki sulţānımuñ almış idi yā Mevlāsın
Şimdi da'vā-yı İlāhî diyü temcîd itdük
- 5 Kādre irdük seni gördük saña yüzler sürdük
'îd idüp şevb-i sūrūrı daḡî tecdîd itdük

4

Bu daḡî 'āzîz meşār-ı ileyh ḡazretleriniñ mūm-ı ileyh Muḡammed Behcet Efendiye tebrîk-i cāh-ı tāriḡidir.

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Zümre-i ehl-i ḡulūsuñ yine ed'ıyyesini
Luḡfuna kıldı muḡārin hele Rabbü'l-'izzet

- 2 Muttaşıl dā'ire-i devlet-i Osmānīde
Deferī oldı sa'ādetle Muḥammed Behcet
- 3 Zımnına olmuşdı o ṭayyib-şıfatı ehl-i kulūb
Müşg idi nāfede yāḥūd gül-i terde nükhet
- 4 Harfde ma'nā-yı ṭannāze ya rūḥ-ı ma'nā
İsm idi ketm-i mu'ammāda o niḡun-ḥaşlet
- 5 Çok zamān nūr-ı başar gibi olup perde-niṣīn
Şaklamışdı anı çün şems-i kemāl-i ṭal'at
- 6 Soñra māhiyyet-i meh gibi olunca meşhūr
Pertev-i zātı gibi kevkebi buldı şöhret
- 7 Muttaşıl dāḥil olan ḡalbine ehl-i zıkrūñ
İki °ālemde keder çekmez irişmez zaḡmet
- 8 Bir maḡāl kim ola ḡallāḡ-ı cihāna manḡar
Hiç sükkānına muḡlūḡdan irmez kürbet
- 9 Zākırūñ ḡalbi imiş çünki künām-ı zırḡam
ḡayfına itmez eşer nāḡun ehl-i vahşet
- 10 İki °ālemde mülāzimdür ānuñ devletine
Cünd-i tevfiḡ-i Ḥudā feyż-i beḡā-yı ni'et
- 11 Bu bir üstūde siyer zāt-ı kerem-verdür kim
Bu imāret aña olmuşdur esās-ı ḡilkat

- 12 sipih-r-i keremũñ řārem-i vālāda peren
Şaħhına ĥidmet-i řaķlīd ile buldı rifat
- 13 İki dendānı şalınca şalem eylerdi ũmīd
Mā-cerā-yı dilini itmege arz-ı ĥazret
- 14 Defterũñ řāk idi dāmānı şalem parmağına
Kāđıduñ mihr idi şahrındaki dāđ-ı ĥasret
- 15 Ğayra açıldığını kāđıduñ itme ibad
Tiyetinde var iken penbe-i gũş-ı Ğaflet
- 16 Yine baķsañ dili mücellā-yı řafā-yı cāndur
Ki süveydāsın ider dūde-i kill-i daevet
- 17 Böyle eyyām-ı řerīf içre hilāl-i cūdı
Bezm-i alemde olup girde-i ĥān-ı niemet
- 18 Kef-i lutfunda anuñ vażc-ı enāmil dāim
Ola ĥurmā-yı fütūr-leb-i ehl-i ĥacet
- 19 Ömri baĥtı gibi cāvīd ola bā-cāh-ı refāh
Ola dil-ĥvāhına perveste celāl ü ĥaşmet
- 20 İntiķād üzre iki naķd-i mubāhātını dil
Çıkarup řayrefī-i dānişe himmet-i zimmet
- 21 Hele maĥbūb dinüp cümlesi irād oldı
Buldı tārīĥi daĥī ĥilye-i vech-i řiĥĥat

22 Ya'ni küllāb-ı mükerrer gibi iki mısra^c
Oldı bŷyā-yı ruḡ-ı ġayret ḡidn ü ḡullet

23 Şaḡḡ-ı evvel olup ol matlā^c-ı vech-i izzet (1159)
Buldı Behcet çemen-i cŷd-ı kıyām-ı devlet (1159)

5

Tārīḡ-i berā-yı Ḥazret-i Mevlvī Enīs Dede Efendi Kuddisesirruh

Fā'ilātŷn Fā'ilātŷn Fā'ilātŷn Fā'ilŷn

- 1 Nāḡehān oldı ġarīḡ-i lŷcce-i ma'nā dirīḡ
Āşinā-yı yemm-i sırr-ı meşnevī ya'ni Enīs
- 2 Yazdı tārīḡin dem-i fevtin Mŷsellem gŷş idŷp
Kŷrsī-i cennetde Mevlānā Enīs ola celīs (1145)

6

Ḥayraboluda medfŷn Şeyḡ Maḡvī Efendiye sŷylediḡi tārīḡ

Mef'ŷlŷ Fā'ilātŷ Mefā'ilŷ Fe'ŷlŷn

- 1 Hem-nām-ı faḡr-i ālem māned-i ibn-i Meryem
Gitdi çŷ adne itdi terk-i libās-ı keşret
- 2 Zāhirde ḡab^cı naḡḡād bāḡında şāḡib-i irşād
Bir pīr-i Gŷlşenīden almışdı ol icāzet

5 M1: s.83

6 M1: s.84

- 3 Hiç addedüp cihānı tārīḥ oḡur Mūsellem
Maḥvī Efendi oldı rehīn-i dār-ı vaḥdet

7

Ḥāfız Efendiniñ tekyesiniñ tārīḥidir

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

لله الحمد و بتو فيق كلشنى عشق شد احيا
حجره هشت بدرش غبطه فرمود جنانرا

بلبلانش مسلم صوت بخشند بشبها
يعنى تاريخش يخواننداذ كروالله قياما

8

Velehū Kuddisesirruh

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

- 1 Buḡ°a-i dehr oldıḡından mūṣil-i ṣaḥn-ı bekā
Dāḥile her dem gerek tevcīh-i maḥrec-i sāniḥa
- 2 Ḳāḍiyü°l-ḥācāt idüp aña yirinde i°tibār
Cānına gül-zār-ı raḥmetden gelen heb rāyiḥa
- 3 Emr-i Ḥaḡ ḡayd-ı ḥayātın itdi ilḡā °ākibet
Ey Mūsellem iki tārīḥ oldı ṡab°a lāyiḥa

7 M1: s.84

8 M1: s.84

- 4 Gitdi Luṭfī-zāde gibi bir müderris vāh vāh (1158)
Gel okı Aḥmed Efendi rūḥına yek fātiḥā (1158)

MÜFREDLER*

1

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

Devr olsa la'i mey-gūnuñdan ol naḥvet gerek
Sāḡaruñ naḡş-ı gülūsı ḡalka-i zencīr olur

2

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

Ni°am-baḡşā-yı ḡvān-ı sālār-ı °ālem rūz-ı kısmetde
Deḡanuñ ḡvān-i ḡüsnüñde ḡomuşdur ḡişşe-i ḡā°ib

3

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

Senüñ evşāf-ı ḡüsnüñ nüşḡasın gül-şende şubḡ-ı dem
Hezārān gözleri ḡanı ile gül-gūn iderler meşḡ

* Bu başlık yazmalarda yok. Yazmalarda "metāli° envār-ı sāti°" içerisindedir.

1 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

b ḡalka: ḡalka, S1

2 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

a ḡvān: ḡūn, S1

b ḡişşe: ḡişşe, S1

3 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

4

Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lün

Şafha-i ʿālem mişāl-i kāğıd-ı neşşāfdur

Zīrine neşf eyler elbet rüyına meştūr olan

5

Mef^{ci}ülü Mefā^{ci}ilü Mefā^{ci}ilü Fe^{ci}ülün

Şol rütbede teng-ḥavşaladur duḥter-i rez kim

Her gördigi ādemle olur dest-i girībān

MATLA^{ci}LAR *

1

Mefā^{ci}ilün Mefā^{ci}ilün Mefā^{ci}ilün Mefā^{ci}ilün

Şikenc-i ṭurre-i sevdā-yı nā-rehāsına tevbe

Bu ḳīl ü ḳāl-i perişān rük-i ḥaṭāsına tevbe

2

Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lātün Fā^{ci}lün

ʿīd-gehde gören ol şūḥı şalıncağı ile

Der ki şeh-bāzuñ uçurmış birisi bāğı ile

4 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

5 M1: s.78, S1: 40a, M2: 39a

a rütbede: rütbe, S1

* Yazmalarda "metālī^{ci} envār-ı sātī^{ci}" şeklindedir.

1 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

2 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

b bāzuñ: bāzın, S1

3

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

Hilāle döndi za^cf-ı şavm-ı hicr-i ebruvānuñla
Bir ayda yirine ancak gelür mäh-ı felek-peymā

4

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

Hücüm-ı nāvek-i dil-dūzı çeşm-i yārdan tüt hep
Şikest-i şīşe-i keyfiyyeti humārdan tüt hep

5

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

O meh ^cişe bulup ma^creke-i rüst-ā-ḥīz
Mağrib-i buse ile maşrıḳ-ı gerden leb-riz

6

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

Ser-keşān-ser bir ḥaṭṭ-ı fermānuñ oldı çün kemān
Tir-veş ṭavḳ-ı ^cubūdiyyetdedür gerden-keşān

3 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

4 M1: s.77, S1: 39b, M2: 38b

5 M1: s.78, S1: 40a, M2: 39a

6 M1: s.78, S1: 40a, M2: 39a

7

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

Bī-ķarār ile refīķ olma ŧaķın eyle ħazer

Ābı ħör kim māhīyi dām iķre terk eyler geķer

8

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

Mevlevīler ney-be-dest olduķda ħaŧyetle o dem

Keŧf olur ehl-i semā^ca ma^cnā-yı nūn ve^l-ķalem

9

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

Bir ħādeng-i āhla ķoķdan iderdüm ser-nigün

Üstümüzde ħaķķuñ olmasa eger ey ķarħı-ı dūn

7 M1: s.78, S1: 40a, M2: 39a

8 M1: s.78, S1: 40a, M2: 39a

a ħaŧyetle: ħaŧyetiyle, S1

9 M1: s.78, S1: 40a, M2: 39a

SONUÇ

“Ahmet Müsellem Efendi ve Dīvānı'nın Tenkitli Metni” konulu yüksek lisans çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçları şöyle özetleyebiliriz:

1. Ahmet Müsellem, tasavvuf geleneği içerisinde yetişmiş 18. yüzyıl Dīvān şiiirinin bir temsilcisidir.
2. Müsellem Efendi, küçük yaşlarda Edirne'ye gelmiş, Gülşenīye tarikatı şeyhi Hasan Sezāyī'ye talebe ve damat olmuş, bilahere de hocasının makamına geçmiştir. Aslen Belgratlı olmasına rağmen Edirne'ye māl olmuş bir şairdir.
3. Müsellem Efendi, Edirne'deki Gülşenī Veli Dede Dergāhı'nda Şeyh Sezāyī'nin vefatından (h.1151) sonra 15 sene daha irşad vazifesinde bulunmuş, hicrī 1166'da (m.1753) yine edirne'de vefat etmiştir. Kabri bu dergāhın bahçesinde dir.
4. Müsellem, şairliğinin yanında ilim erbabı bir kişidir. Şeyh Sezāyī'nin “ Şumū^c-ı Lāmi^c ” adıyla bilinen kasidesine ilmī ve edebī bir uslupla uzun bir şerh yazmıştır. Bu şerhte nefsin yedi mertebesi ile ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Bu eseri incelendiğinde bile onun ilmen yüksek bir mertebede olduğu anlaşılır.
5. Müsellem, Arapça olarak kaleme aldığı “ Risāle-i Fulūsiyye ” adlı risalede ise nakit paranın tedavülden kaldırılması, ayarının düşürülmesi veya yükseltilmesi gibi bugün bile ilgi çekici olan konularla ilgili açıklamalar yapmıştır. Bu açıklamaları yaparken Hanefī fıkhının temel kitaplarını kaynak almıştır.
6. Tasavvuf geleneği içerisinde yetişen şairler genellikle şiiiri dinin ve tasavvufun öğretilmesi için bir araç olarak görürler ve bu şairler şiiirlerinin uslu ve ifadelerine pek dikkat etmezler. Müsellem de mutasavvıf bir şairdir ancak şiiirleri uslu ve ifade bakımından başarılıdır. Şiiirlerinde din ve tasavvuf konularının dışında konulara da yer vermiştir. Şiiirleri incelendiğinde aruzu, sanatları, mazmunları genellikle başarıyla kullandığı görülür. Onun için Dīvān şiiirinin kurallarını ve inceliklerini bilen bir şairdir demek mümkündür.

7. Mutasavvıf şairler fikirlerini öğretmek adına şiirlerini genellikle sade dille yazarlar. Müsellem için aynı şeyi söylemek doğru olmaz. Onun şiir dili için zaman zaman ağırlaşan orta bir dildir, denilebilir. O, kuru ve yalın bir söyleyiş yerine sanatların ve mazmunların kullanıldığı bir söyleyişi tercih etmiştir.
 8. Müsellem Dīvānı'nın Türkiye'deki yazma eser kütüphanelerinin taranması sonucu üç nüshası (S1, M1, M2) tespit edilmiş ve tenkitli metnin hazırlanmasında üç nüsha da kullanılmıştır.
17. yüzyıl Dīvān edebiyatının bir temsilcisi olan Ahmet Müsellem'i ve Dīvān'ını tanıtmaya çalıştık. Bu çalışmamız, zengin Dīvān edebiyatına bir nebze de olsa katkı sağlarsa kendimizi amacımıza ulaştığımız sayacağız.

KAYNAKÇA

- Ahmet Müsellem, *Dīvān-ı Müsellem*, Millî Kütüphane, A001894, 85 s.
- Ahmet Müsellem, *Dīvān-ı Müsellem*, Millî Kütüphane, A001916, 39 vr.
- Ahmet Müsellem, *Dīvān-ı Müsellem*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hafid Efendi, 000361, 41 vr.
- Ahmet Müsellem, *Dīvān-ı Müsellem*, Hacıselimağa Kütüphanesi, Hüdai Efendi, 1400, Hikmet Matbaası, 64 s., İstanbul.
- Ahmet Müsellem, *Şerh-i Şumūc-ı Lāmi^c fi-Beyān-ı Etvār-ı Sābī^c*, Süleymaniye Kütüphanesi, İzmirli Hakkı, 1233, 83 s.
- Ahmet Müsellem, *Risāletü'l-Fulūsiyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 3331, 104-110 vr.
- Ahmet Bādī Efendi (2000), *Riyāz-ı Belde-i Edirne*, Çev., Ratip Kazancıgil, Cilt 1, Edirne Valiliği Yayınları, s.349, İstanbul.
- Bursalı Mehmet Tahir (1333), *Osmanlı Müellifleri*, Cilt 1, Matbaa-i Amire, s.166, İstanbul.
- CANIM, Rıdvan (1995), *Başlangıçtan Günümüze Edirne Şairleri*, Akçağ Yayınları, s.383, Ankara.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1993), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, "mazmun", Aydın Kitabevi Yayınları, s.590, Ankara.
- Hüseyin Vassaf (2006), *Sefīne-i Evliya*, Haz., Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz, Cilt 3, Kitabevi Yayınları, s.222-250, İstanbul.
- Hüseyin Vassaf (h.1325), *Mürasela*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, 1310, 160 vr.
- İslam Ansiklopedisi* (1967), "Sezā'ī", Cilt 10, Millî Eğitim Basımevi, s.547-548, Ankara.
- ÖZUYGUN, Ali Rıza (2005), *Hasan Sezayī Divanı*, Buhara Yayınları, s.24-37, İstanbul.
- PALA, İskender (1995), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, "ferd, mahlas, mazmun, tarih", Akçağ Yayınları, s.184,354,359,520, Ankara.
- PEREMECİ, Osman Nuri (1939), *Edirne Tarihi*, Resimli Ay Matbaası, s.271, İstanbul.

Türk Ansiklopedisi (1980), "Sezā'î", Cilt 29, Millî Eğitim Basımevi, s.491, Ankara.

USTAOĞLU, Seyyid Osman (2002), *Geçmişten Günümüze Tarikatlar ve Silsileleri*,

Cilt 3, Ustaoglu Kitabevi, s.136, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Osmaniye/Kadirli’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı ilçede tamamladı. 1996 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 1996 yılında edebiyat öğretmeni olarak başladığı meslek hayatında çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Halen İstanbul’da bir özel okulda öğretmenlik yapmaktadır, evli ve iki çocuk babasıdır.